Från:	Jesper Westermark
Till:	REGION HALLAND officiell e-post; Nyhammar Eva KS STAB; Bjerde Mats KS KULTUR; Sverkerson Viveka KS KULTUR
Ärende:	Projekt Nexus och rapporten Kulturlivets fortlevnad
Datum:	den 17 mars 2021 12:03:38

Hej!

Mitt namn är Jesper Westermark och jag är en av flera som arbetar med Arvsfondsprojektet Nexus. Nexus är ett samverkansprojekt mellan fyra riksorganisationer inom kulturlivet. Projektet drivs av RUM – Riksförbundet Unga Musikanter i samverkan med Kontaktnätet, SUB – Riksförbundet För Subkultur och Ung Media Sverige.

Projekt Nexus arbetar med samverkan på nationell, regional och lokal nivå inom fyra riksorganisationer. Vi har som en del av detta arbete kunnat konstatera att det tyvärr ännu finns väldigt begränsade förutsättningar för att civilsamhället ska kunna etablera strukturer för samverkan. Detta gäller både i förhållande till andra aktörer inom civilsamhället och i förhållande till offentliga strukturer och institutioner.

Mer om Projekt Nexus kan läsas här:
https://www.rum.se/var-verksamhet/nexus/

Projekt Nexus har alldeles nyligen publicerat rapporten *Kulturlivets fortlevnad* som berör just vilka förutsättningar som finns för civilsamhällets organisationer på regional nivå. Rapporten sätter regionala kulturplaner, de nationella kulturpolitiska målen och kultursamverkansmodellen i fokus och dessa har studerats som en del av nationell och regional kulturpolicy.

Rapporten innehåller en fallstudie som pekar på konkreta problem som uppstår inom kultursamverkansmodellen. Det finns betydande utmaningar för att modellen ska bli välfungerande utifrån det fria och ideella kulturlivets perspektiv.

Rapporten finns att läsa här:
https://www.rum.se/var-verksamhet/nexus/rapport/

Under årets upplaga av Folk och Kultur arrangerade Nexus flera programpunkter. Två av dessa handlade om rapporten. Dels en föreläsning om själva rapportens slutsatser, dels ett panelsamtal som gästades av Christer Nylander, Nina Björby och Susanna Dahlberg.

Föreläsningen kan ses här:
https://www.youtube.com/watch?v=J1BtLnMn-Xk

Panelsamtalet kan ses här:

https://www.youtube.com/watch?v=VosblWO6aKY

I panelsamtalet återfinns några av de viktiga utmaningarna som rapporten lyfter. Samtalet belyser vikten av att civilsamhället inkluderas i arbetet med att nå de nationella kulturpolitiska målen. Detta perspektiv har även lyfts av andra, inte minst av Myndigheten för kulturanalys i rapporten *Kulturanalys 2020*. Liknande perspektiv har dessutom lyfts av

viktiga organisationer såsom Ideell Kulturallians, Ax – Kulturorganisationer i Samverkan, MAIS – Musikarrangörer i Samverkan och LSU – Sveriges Ungdomsorganisationer samt i rapporten *NOD:s lägesbild* (2021).

Vi hoppas att ni vill ta del av vårt material och att vi vill härmed passa på att bjuda in till framtida samtal om det fria och ideella kulturlivets praktiska och politiska förutsättningar. Vi tror att de samverkande förbunden i Nexusprojektet har många relevanta perspektiv att bidra med för den regionala utvecklingen, perspektiv som ofta har hamnat mellan kulturpolitikens metaforiska stolar.

Hör gärna av er om ni har tankar eller frågor. Vi hoppas kunna återkomma till er med en inbjudan till dialog om framtiden och kulturlivets fortlevnad.

Vänligen,
Jesper Westermark
Kontaktnätet
Områdesansvarig Norr
Projekt Nexus

NEXUS

Kulturlivets fortlevnad

En studie av finansiella möjligheter och regionala förutsättningar

Projekt Nexus
2021

MED STÖD FRÅN ALLMÄNNA ARVSFONDEN

Kulturlivets fortlevnad - En studie av finansiella möjligheter och regionala förutsättningar

Publicerad av: RUM - Riksförbundet Unga Musikanter i samarbete med Kontaktnätet, Ung Media Sverige och SUB – Riksförbundet För Subkultur.

www.rum.se
www.kontaktnatet.se
www.subkulturer.se
www.ungmedia.se

Produktion: Projekt Nexus med stöd från Arvsfonden.

Författare: Jesper Westermark och Pontus Lindhé Ohlsson.

Grafisk form: Marielle Sterner och Matilda Bergenudd.

Bilder: Pixabay Creative commons, Ronja Feuer, Niklas Carlsson och Marielle Sterner

Denna publikation får fritt användas i icke-kommersiellt syfte.

© 2021 RUM - Riksförbundet Unga Musikanter, Kontaktnätet, Ung Media Sverige och SUB – Riksförbundet För Subkultur.

En utmaning för demokratin

Kulturlivet och civilsamhället beskrivs ofta som hörnstenar i ett demokratiskt samhälle. Sverige uttrycker i sina nationella kulturpolitiska mål en ambition om allas delaktighet i kulturlivet. Myndigheten för kulturanalys pekar på svårigheter i att nå detta mål och lyfter fram att civilsamhället är en viktig del av lösningen. Frågan är vilka förutsättningar civilsamhället har för att axla den rollen.

Denna studie är resultatet av en längre tids arbete som skett med utgångspunkt i den plattform som Arvsfondsprojektet Nexus skapat. Vi som står bakom denna studie är fyra riksorganisationer inom kulturområdet med väldigt olika inriktningar och strukturer. Vi har valt att mötas i ett projekt i syfte att undersöka hur vi, såväl som kulturlivet och civilsamhället i stort, kan samverka i högre grad och på ett bättre sätt. Med utgångspunkt i och fokus på det fria kulturlivet och civilsamhället strävar projektet efter att utveckla samverkansmodeller för kulturlivet och även modeller som kan komplettera och bidra till gemensam nytta i form av exempelvis ökad demokratisering, räckvidd, närvaro och ökat kunskapsutbyte. Tack vare det stöd som Arvsfonden gett projektet för en treårsperiod har vi kunnat arbeta med detta.

Trots många olikheter har vi också funnit många likheter och gemensamma områden inom vilka vi som organisationer och strukturer förstärks genom att samverka; områden där vi borde kunna göra mycket mer än vad vi hittills kunnat göra. Möjligheten till samverkan blir dock inte bara en fråga om vilja utan också om förutsättningar.

Samverkan är något som det talas mycket om i kulturlivet. I den bästa av världar sker samverkan i sammanhang där aktörer möts för att fritt och frivilligt, med gemensamma resurser, uppnå något mer än vad endera part skulle kunna åstadkomma själv. Samverkan bygger på samarbete och metoden för samverkan är ofta oerhört viktig för resultatet. Att det finns resurser är också viktigt för att alla parter i demokratisk anda ska ha förutsättningar för frivillig samverkan, jämfört med ett läge där samverkan är den enda möjligheten att ta del av resurser och därmed uppstår ur ett tvång.

Samverkan i det fria kulturlivet bygger på demokrati, på delaktighet och allas lika värde. Detta avspeglas även i de nuvarande kulturpolitiska målen om allas delaktighet. I dagens kulturliv riktas stora delar av offentlig finansiering till institutionerna och det medför stora utmaningar för det fria kulturlivet, i synnerhet när politiken och stödgivarna förlitar sig på principen om armlängds avstånd. Att ha tillräckliga resurser för att utgöra en motpart kan vara avgörande för om samverkan alls ska kunna uppstå och därtill resultera i ett inkluderande klimat som främjar en kulturell mångfald. Att kunna verka och upprätthålla det fria kulturlivet som en demokratiskt buren och obunden kraft som förenar, utmanar och påverkar blir här en stor utmaning för civilsamhället.

Samverkan är också nyckelordet i kultursamverkansmodellen, vilken styr tilldelningen av en stor mängd kulturpolitiska resurser som riktas mot en regional nivå i landet. På vilka principer vilar då denna modell och hur väl fungerar den i mötet med det fria kulturlivets förutsättningar och behov? Vilka resurser finns för att kunna samverka på ett sätt som fungerar långsiktigt, som tar hänsyn till olikheter och främjar mångfald, som bygger på transparenta modeller och som tillämpar demokratiska metoder?

I projekt Nexus arbetar vi med att undersöka metoder och modeller för hur samverkan skulle kunna ske och i detta arbete har vi identifierat att bara inom våra förbund finns stora skillnader på just regional nivå. Gemensamt är dock att inget av förbunden har en stark representation på regional nivå i landets alla 21 regioner. Tillsammans har vi en bredare geografisk närvaro, men en högst relevant fråga kvarstår: Varför ser förutsättningarna att verka så olika ut trots att vi som organisationer strävar efter att det ska vara lika möjligheter för medlemmar att verka oavsett var i landet de befinner sig?

Även om vi skulle kunna presentera fungerande modeller för samverkan så behöver dessa finansiering och i finansieringsstrukturerna finns en stor utmaning. Vi uppfattar att förutsättningarna är väldigt olika i olika delar av landet för olika organisationer och kulturformer, där den regionala nivån från vår horisont sett framstår som minst tydlig gällande finansieringsmöjligheter. Under samtalen föddes därmed idén till den här studien som i sin tur ställer frågan: Hur svarar kultursamverkansmodellen mot våra behov?

Vi vill att den här studien ska vara ett första steg mot ett samtal om hur förutsättningarna för det fria kulturlivets strukturer kan komma att se ut i framtiden, hur vi kan nå mer inkluderande strukturer, hur vi kan mötas på mer jämlika villkor och hur vi kan samverka kring att skapa en ökad delaktighet.

Med den här studien vill vi ställa relevanta frågor utifrån detta och söka svar på dessa. Studien visar på utmaningar med kultursamverkansmodellen. Utmaningarna tror vi kan lösas, men för detta krävs ökad kunskap hos regionerna om det fria kulturlivets förutsättningar, en politisk vilja att stärka förutsättningarna för det fria kulturlivet att kunna möta upp och ytterst en vilja till samverkan. Vi bjuder in till dialog om förutsättningarna och om förändring.

Vincent Ericsson
Förbundsordförande
RUM- Riksförbundet Unga Musikanter

Cristoffer Rosédius
Förbundsordförande
Kontaktnätet

Henrik Almén
Förbundsordförande
Ung Media Sverige

Andreas Wandegren
Förbundsordförande
SUB – Riksförbundet För Subkultur

NEXUS

Innehållsförteckning

Del A
Problemformulering bakgrund och metod

1. Inledning 1

1.1 Syfte och frågeställning 3
1.2 Centrala begrepp 3
1.3 Avgränsningar 5

2. Bakgrund 6

2.1 Kulturpolitisk styrning 6
2.2 Principen om armlängds avstånd 7
2.3 Kultursamverkansmodellens förutsättningar och mål 8

3. Metod 10

3.1 Urval 10

Del B
Resultat

4. Internationella och nationellt: policydokument 12

4.1 Nationella kulturpolitiska mål 12
4.2 Kulturpolitiskt positionspapper 13
4.3 Kulturrådet – kultursamverkansmodellen 14
4.4 FN:s mänskliga rättigheter 14
4.5 FN:s Barnkonvention 15

5. Regionalt och lokalt: Tre fallstudier 16

5.1. Fallstudie: Gävleborg 16
5.2 Fallstudie: Jämtland Härjedalen 27
5.3 Fallstudie: Västra Götaland 40

Del C
Diskussion och slutsatser

6. Diskussion 53

6.1 Internationellt och nationellt 53
6.2 Regionalt och lokalt 56
6.3 Utifrån frågeställningar 64
6.3.1 Frågeställning 1, 1.1 och 1.2 64
6.3.2 Frågeställning 2 och 2.1 66
6.3.3 Frågeställning 3 68

7. Slutsatser 70

7.1 Vidare frågeställningar 71

8. Referenser 72

9. Om Nexus 74

Del A
Problemformulering, bakgrund och metod

I A-delens första kapitel, 1. Inledning, presenteras studiens kontext och problem inledningsvis för att senare leda fram till ett syfte med studien och tre huvudsakliga frågeställningar. Detta följs av en redogörelse för studiens centrala begrepp som presenteras och operationaliseras. Kapitlet avslutas med en redogörelse för de avgränsningar som är relevanta för studien.

I A-delens andra kapitel, 2. Bakgrund, presenteras bakgrunden som studien positionerar sig i förhållande till, alltså vilka relevanta studier och andra dokument som denna studie utgått från i arbetet. Avslutningsvis presenteras A-delens tredje kapitel, 3. Metod, som besvarar hur studien har genomförts samt vilka implikationer detta ger för studiens slutsatser.

1. Inledning

En förutsättning för ett öppet samhälle som främjar delaktighet och demokrati är ett fritt och vitalt kulturliv. Detta kulturliv behöver vara tillgängligt för fler. Att stärka kulturlivet lokalt och regionalt, både inom ramen för de regionala institutionernas verksamhet och inom det fria kulturlivet, är också viktigt med tanke på den växande klyfta som finns mellan storstad och land.

(Prop 2016/17:1, 31)

Denna studie utförs inom ramen för Arvsfondsprojektet Nexus som drivs av RUM – Riksförbundet Unga Musikanter i samarbete med Kontaktnätet, Ung Media Sverige och SUB – Riksförbundet För Subkultur. Syftet med projektet är dels att underlätta för nya människor att finna en väg in i det fria och ideella kulturlivet, dels att verka som samverkansnod mellan kulturutövare och organisationer i det fria och ideella kulturlivet på nationell, interregional, regional och lokal nivå. Projektets syfte är sammanfattningsvis att underlätta för fler människor att finna en väg in i kulturlivet och föreningslivet. Målet med projektet är att utveckla samverkansmetoder för det fria kulturlivets riksorganisationer med tillhörande regioner, distrikt och lokala nivåer. Metoderna testas praktiskt under projekttiden. Projektet strävar efter att kunna presentera modeller för hur organisationerna kan samverka kring gemensamma mål.

En essentiell del av projekt Nexus arbete är att utreda möjligheter till överlevnad efter att finansieringen från Allmänna arvsfonden tar slut. Då projektet syftar till att ta fram modeller för samverkansstrukturer och metoder för samverkan blir det därmed även viktigt att undersöka vilken finansiering som kan vara möjlig för dessa strukturer och på vilka villkor sådan finansiering kan ske. Genom detta uppstår naturligt grunden till denna studies syfte, som berör finansiering av ideellt burna riksorganisationer inom kultur och dessas regionala distrikt samt samverkansstrukturer för dessa båda. I den svenska kulturpolitiska modellen finns det en tydlig koppling mellan regional verksamhet och landets regioner som verkar som förvaltning för kulturellt stöd och finansiering av kultur. I detta ställs alltså riksorganisationernas regionala nivåer och dessas samverkan i förhållande till kultursamverkansmodellen på regional nivå. Som en följd av detta syfte uppstår även möjligheten att som ett bisyfte betrakta vilken syn på kultur som förekommer i undersökningens empiri.

Finansiering kan kategoriskt sett bestå i två olika grupper, utöver egeninsatser och verksamhetsintäkter. Dels kan dessa ideellt burna riksorganisationer röra sig inom Kulturella och Kreativa näringar som marknadsaktörer och på så vis ackumulera ett kapital för att bedriva den avsedda verksamheten. Detta framstår dock som en paradox då en ideell förening oavsett storlek inte bör förväntas bedriva näringsverksamhet för att kunna bedriva annan verksamhet. Detta skulle dessutom stänga dörren för många föreningar som saknar förmåga att bedriva vinstdrivande verksamhet. Då kvarstår den andra kategorin: olika former av bidrag.

Bidrag kan förekomma på internationell, nationell, regional eller lokal nivå och kan erhållas genom offent-

lig förvaltning, företag eller privatpersoner. Då riksorganisationer i huvudsak verkar på nationell, interregional och regional nivå har olika bidragsformer som motsvarar detta särskild relevans för vidare undersökning. Företag och privatpersoner har generellt sett inga tillgängliga policydokument om vilka kriterier kulturorganisationer ska möta för att motta bidrag från dessa. Därför kommer företag och privatpersoner som finansiärer ej att studeras. Med detta sagt återstår offentlig förvaltning och tillhörande finansieringsstruktur av kulturlivet.

Inom ramen för offentliga förvaltning med nationellt, interregionalt eller regionalt fokus finns ett stort antal olika aktörer varav en del har sökbara bidrag inom kultursektorn. En sådan är så klart Allmänna Arvsfonden som genom ett sådant bidrag finansierar projekt Nexus, som denna studie genomförs som en del av. Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor (MUCF) är en andra sådan och Kulturrådet en tredje. Dessa utgör välkända och tämligen nära granskade myndigheter och förvaltningar, varav denna studies huvudfokus med fördel kan läggas vid andra delar av finansieringsstrukturer. I sammanhanget bör nämnas att enligt våra observationer har riksorganisationerna i olika grad en befintlig och i viss mån kontinuerlig finansiering från statliga myndigheter för den verksamhet som är just nationell. Därmed inte sagt huruvida denna finansiering är adekvat. Vi ser dock att de befintliga riksorganisationerna överlag tenderar att åtminstone kunna existera och överleva, samt i viss mån även samverka via exempelvis gemensamma påverkansorgan. Här finns alltså, vad vi kan anta, vissa förutsättningar för att kunna samverka, givet att modellerna för samverkan kan anses fungerande.

Ser vi däremot till den regionala nivån så ser vi att det uppstår ännu större variationer i struktur och förutsättningar. Endast sett till projektets fyra samverkande förbund råder stora skillnader, exempelvis i fråga om struktur, geografisk räckvidd och resurser. Detta verkar även vara en genomgående trend för övriga delar av fältet när vi inom projektets arbete sett till fler organisationer. ”Många av våra medlemsförbund är starkast på lokal och nationell nivå, detta har oftast historiska skäl, och således svaga regionalt” (Ax – kulturorganisationer i samverkan 2020, 3). Detta citat tyder på att Ax uppfattar att den regionala nivån är i behov av vidare stöd, vilket föregående resonemang även pekar på.

Denna studie uttalar sig inte ytterligare om kvaliteten på de granskningar av nationella finansieringsstrukturer som finns. Det finns däremot en stor grupp inom den offentliga förvaltningen vars finansiering av kulturlivet sällan undersökts närmare utanför den offentliga sfären: Sveriges 21 regioner. Regionerna innehar dessutom uppdraget från Kulturrådet att finansiera Sveriges kulturliv genom kultursamverkansmodellen (se 4.3 Kulturrådet – kultursamverkansmodellen). Utöver detta efterfrågar Myndigheten för kulturanalys även studier av ”konstnärernas villkor i olika delar av landet, civilsamhällets betydelse och bidragssystemens funktionalitet utifrån ett lokalt och regionalt perspektiv” (Myndigheten för kulturanalys 2019a, 84), vilket även talar för denna studies relevans. Med detta sagt kommer denna studie i huvudsak att handla om de regionala kulturplanerna.

Myndigheten för kulturanalys (2019b, 4–7) menar att det offentligas mål att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet framstår som svårt att uppnå. Dynamik mellan kulturlivets aktörer pekas ut som en viktig aspekt av detta, jämte fysiska och geografiska hinder. Vidare menar Myndigheten för kulturanalys att civilsamhällets kulturaktörer, inte minst de föreningsdrivna sådana, är viktiga för tillgängligheten till kultur i såväl urbana som rurala miljöer på samtliga nivåer. En del av det offentligas organisation i förhållande till kulturlivet är att konstruera stöd till föreningsdriven kulturverksamhet och för att se hela detta kulturliv menar Myndigheten för kulturanalys att kultursynen måste vidgas. Myndigheten menar vidare att det offentligas kulturutbud måste kompletteras med föreningslivets, samt att detta är viktigt för en mer likvärdig tillgång till kultur i landet. Alltså menar Myndigheten för kulturanalys att de offentliga verksamheterna och kulturinstitutionerna i sig är otillräckliga för att uppnå målet om ökat deltagande i kulturlivet och att detta behöver kompletteras med verksamheter inom det fria kulturlivet.

För att denna studie ska kunna placera regionernas kulturplaner i en saklig och relevant kontext framstår det som en nödvändighet att teckna en bakgrund av de relevanta målsättningarna som dessa arbetar i. Detta utgörs så klart av Kulturrådets skrivelser om kultursamverkansmodellen och det associerade uppdraget, men även internationella och nationella målsättningar och policydokument kan komma att vara relevanta för att beskriva kulturplanernas kontext. Alltså sätter denna studie fokus på policydokumentens utformning och påverkan av finansieringsmöjligheter. Hur planerna förhåller sig till detta kan även utgöra grunden till kritiska perspektiv på huruvida regionernas kulturplaner arbetar i en relevant riktning och huruvida de svarar mot de övergripande policydokumentens målsättningar.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att kartlägga och analysera vilka förutsättningar som finns för ideellt burna riksorganisationer i det fria kulturlivet att från offentlig sektor kunna erhålla finansiering till infrastrukturer. Med infrastrukturer åsyftas här såväl riksorganisationerna i sig som deras regionala strukturer men också samverkansstrukturer med andra riksorganisationer. Studien utgår från ett övergripande perspektiv men sätter ett huvudsakligt fokus på regionala nivåer och kulturplaner inom kultursamverkansmodellen.

Frågeställningar

1. Vilka förutsättningar till finansiering finns genom svenska regioner?

1.1 Vilka finansiella förutsättningar finns för riksorganisationer inom det fria kulturlivet och deras respektive regioner och distrikt att organisera sig?

1.2 Vilka finansiella förutsättningar finns för samverkansstrukturer mellan riksorganisationer inom det fria kulturlivet samt deras respektive regioner och distrikt?

2. Skapar bidragsstrukturerna och ansökningsformerna en ojämlikhet i kulturlivet?

2.1 Om så, på vilket sätt påverkar dessa strukturer förutsättningar?

3. Hur inkluderas olika kulturformer i kulturplanerna?

1.2 Centrala begrepp

Nedan definieras en rad begrepp som är centrala i rapporten. Begreppen offentlig förvaltning, civilsamhället och det fria (ideella) kulturlivet definieras främst för att bidra till en tydlighet. Riksorganisation, institution samt instrumentella och intrinsikala värden operationaliseras i vidare mening, vilket innebär att de ges särskilda betydelser inom ramen för denna studie som inte nödvändigtvis stämmer överens med vardaglig användning av begreppen.

Riksorganisation

Med *riksorganisation* avses i denna studie en ideell organisation som är verksam på nationell nivå och består av medlemsföreningar eller motsvarande i form av grupper av anslutna aktörer. Alltså utgör en riksorganisation i huvudsak paraplystruktur för föreningar eller grupper. Ibland benämns riksorganisationer som riksförbund i annan kontext. Riksorganisationerna kan antingen vara verksamma i samtliga delar av landet eller ett flertal. I första hand avses riksorganisationer inom kultur i denna studie, varav omnämnanden av riksorganisationer avser ideella kulturorganisationer om inte annat nämns. I denna studie avser dock begreppet inte endast de centrala strukturerna utan även regionala och lokala medlemsföreningar inom riksorganisationen, alltså inkluderas riksorganisationernas hela organism i begreppet. Riksorganisationer drivs i regel på ideell basis och varierar mycket i storlek inom kulturfältet. Folkets Hus och Parker, Riksteatern och Sverok kan vara exempel på större organisationer medan Kontaktnätet, Ung Media och SUB – Riksförbundet För Subkultur kan utgöra exempel på mindre sådana.

Offentlig förvaltning

Med *offentlig förvaltning* avses de verkställande organen i svensk offentlig sektor, enligt Shirin Ahlbäck Öberg (2003, 153). Dessa är regeringen, departementen samt statliga och kommunala myndigheter. Urban Strandberg (2003, 191) visar även på att landstingen, numera regioner (*jfr.* prop. 2018/19:162), ingår i denna modell som en del av det kommunala självstyret. I denna studie avser offentlig förvaltning den del av den offentliga sektorn som ej är beslutande eller dömande, utan endast verkställande och typiskt associerad med tjänstemannanivå. Alltså avses här statliga myndigheter och departement samt kommunala och regionala förvaltningar. Offentlig förvaltning skiljer sig från begreppet institution i denna studie, vilket klargörs nedan. Den offentliga förvaltningen betraktas på tre nivåer i denna studie: nationell statlig, regional och lokal kommunal.

Institution

Detta begrepp är inte entydigt och saknar en vedertagen definition inom kulturfältet och kulturpolitiken. I regel hänvisas detta till utan vidare förklaringar varav betydelsen blir implicit och därmed inte definitiv.

Nationalencyklopedin (2020) knyter ordet institution till det samhällsvetenskapliga fältet och menar att det avser de regler och normer som strukturerar människors beteenden på ett bestående sätt. En jämförelse med etablerade konventioner är legitim, menar man. Vad som kan tas fasta på för denna studies begreppsanvändning är att institutionerna påverkar människor och är etablerade. Nationalencyklopedin noterar skolan och konsten, som abstrakta konstruktioner, som exempel på institutioner.

Johan Sanne genomförde en studie av åtta kulturinstitutioner på uppdrag av Stiftelsen framtidens kultur och fann där stora oklarheter. Sanne (u.å., 2–3) fann att huvudmannaskapet varierade stort, den offentliga finansieringen skiftade mellan 9 % och 70% samt att den formella organiseringen även skiftade mellan institutionerna. Huvudman avser den myndighet eller organisation som har juridiskt och ekonomiskt ansvar för en viss verksamhet. De institutioner som är organiserade som stiftelser har ej huvudmän, dessa har styrelser där den offentliga förvaltningen eller politiken kan ingå. Sanne (a.a., 3–4) slår dock fast att centralt för dessa är staten stöttar dessa, då detta verkar vara en förutsättning för dessas funktion. Det statliga stödet föregås i regel av stöd från landstingen, numera regionerna, och kommunerna. Utifrån detta kan vissa drag ses som typiska för institutionerna samtidigt som en viktig slutsats är att begreppet omfattar företeelser med stora interna skillnader.

Med ovan klarlagt definieras institutioner inom ramen för denna studie nedan. Institutionerna är varaktiga, har stabila strukturer och en tydlig etablering i samhället. Dessa uppbär någon typ av offentlig finansiering som är varaktig över längre tidsperioder, allra helst från fler än en nivå av den offentliga förvaltningen. Institutionerna kan kopplat till detta verka antingen nationellt, interregionalt, regionalt eller lokalt. Den offentliga finansieringen utgör en viktig del av att dessas verksamheter ska kunna bedrivas, alltså saknas alternativet att drivas på ideell, kommersiell eller annan basis utan betydande offentlig finansiering. Institutioner kan ha offentligt huvudmannaskap vilket innebär att en offentlig förvaltning är ekonomiskt och juridiskt ansvarig för verksamheten. Institutioner inom denna studie avser organisering, alltså inte normer och regler. Institutionerna skiljer sig från den offentliga förvaltningen genom organisering där institutionerna är formellt skilda organisationer som de offentliga förvaltningarna förvisso mycket väl kan ha direkt inflytande över. Institutionerna skiljer sig i regel från det fria kulturlivet genom det offentliga huvudmannaskapet. Där huvudmannaskapet inte är i offentlig regi karaktäriseras institutionerna övergripande av att de i huvudsak arbetar med omfattande och därtill ofta kontinuerliga uppdrag från det offentliga, där det offentliga kan utöva direkt eller indirekt styrning av uppdragen. Utöver detta kännetecknas många institutioner som inte har offentligt huvudmannaskap av att de har en organisationsform som i sig inte är öppen och demokratisk, exempelvis bolag. På så sätt skiljer sig institutionerna från det ideellt burna kulturlivets organisationer, vilka vilar på en öppen demokratisk grund och som i första hand styrs av sitt syfte och sina medlemmar, där det offentliga således inte kan utöva direkt styrning.

Civilsamhället

> *Begreppet det civila samhället används i betydelsen av en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen. Inom det civila samhället verkar bl.a. ideella föreningar, stiftelser och registrerade trossamfund, men även nätverk, upprop och andra aktörer. (Prop. 2009/10:55, 1).*

Civilsamhället är alltså en samling av människor som inte agerar inom de offentliga förvaltningarna, marknaden eller det enskilt privata, enligt regeringen. Människorna i fråga kan vara organiserade på olika mer eller mindre starka och strukturerade sätt. Särskilt intressant i denna studie är att notera ideella föreningar och nätverk som delar av civilsamhället. Denna definition används i studien på grund av dess legitimitet genom regeringen samt att den får ses som välkänd och vedertagen även på andra beslutsnivåer inom politiken och det offentliga.

Det fria (ideella) kulturlivet

Kulturrådet använder en stipulation som kan användas i definitionen av *det fria kulturlivet*. Citatet utgår ifrån Kulturrådets styrelse: ”Styrelsen har också betonat att en viktig förutsättning för utveckling är att de regionala kulturverksamheterna ger goda möjligheter för kulturskapare och samverkar med professionella kulturaktörer utan offentlig huvudman, så kallade ”fria aktörer”.” (Kulturrådet 2020a). Med detta menar alltså Kulturrådet att fria aktörer är de som inte har en offentlig huvudman, med andra ord är de varken en del av den offentliga förvaltningen eller institutionerna. Sådana aktörer kan vara en del av marknaden, alltså som professionella, eller agera som ideella krafter. I det senare fallet utgör de en del av civilsamhället. I detta

fall kan man tala om fria kulturaktörer eller fria ideella kulturaktörer. Av detta gör studien skillnad på det fria kulturlivet, som inkluderar likväl marknad som samhälle, och det fria ideella kulturlivet, som endast inkluderar civilsamhället i denna studie. Det som definierar båda två är just att de inte har en offentlig huvudman.

Instrumentella och intrinsikala värden

Monroe Beardsley (1958, 533–535) undersöker konstnärliga värden ur ett filosofiskt perspektiv inom ramen för sin sedermera välkända instrumentella teori om konstnärliga värden. Beardsley menar att estetiska upplevelser kan leda till erfarandet av konstnärligt värde. I detta får den estetiska upplevelsen ett instrumentellt värde; i sig är det gott eftersom det leder till något som i sig är gott. Erfarandet av det konstnärliga värdet är i sig gott, menar Beardsley, och detta är därmed ett intrinsikalt värde. Där den estetiska upplevelsen berör vad en person är med om, alltså vilka sinnesintryck en person får, rör det konstnärliga värdet en inre upplevelse, såsom en känsla eller förståelse av något. Denna känsla eller förståelse är i sig god, menar Beardsley. Alltså leder instrumentella värden till intrinsikala värden, om än inte nödvändigtvis direkt. Beardsleys uppdelning av instrumentella värden, som leder till goda saker, respektive intrinsikala värden, som i sig är goda, sätts här i fokus. Inom ramen för denna studie tillämpas begreppen för att undersöka synen på kultur och dess värden. I det sammanhanget operationaliseras begreppen på följande sätt:

Instrumentellt värde hos kultur innebär att kulturen ses som ett medel som leder till något annat som uppfattas gott, exempelvis utökad dialog eller demokrati. Intrinsikalt värde hos kultur innebär att kulturen uppfattas ha ett egenvärde, alltså uppfattas kulturen som sådan som god i sig. Sammanfattningsvis avser denna begreppsapparat att beskriva huruvida kultur ses som ett verktyg eller ett mål, där verktygsfunktionen innebär att kultur antingen ses parallellt med estetiska upplevelser eller med erfarandet av konstnärligt värde. Detta verktyg används i studien för att undersöka och beskriva villkoren som kultur existerar under i olika kontexter.

1.3 Avgränsningar

Denna studies omfattning begränsas av tidsåtgången varje enskild kulturplan tar att granska då resurserna för just denna granskning ej är outtömliga. Givet detta kommer tre kulturplaner att granskas på djupet för att framställa ett material. En utmaning för studien är därmed att göra ett relevant urval som speglar en bredd i kulturplanerna utifrån såväl geografiska variationer som internlogiska dimensioner i kulturplanerna.

Ett viktigt medgivande är att denna studie inte i huvudsak avser att redogöra för och diskutera vad regioner faktiskt gör. Denna studie sätter konkret fokus på policydokumenten, hur dessa är internt organiserade och hur detta påverkar möjligheter för riksorganisationer att motta finansiering från dessa. Dock bör det reella agerandet som regionerna har i huvudsak stämma överens med kulturplanerna då syftet med sådana policydokument är just att styra regionernas arbete med kultur.

2. Bakgrund

Nedan presenteras den kontext som denna studie placeras i och genom detta förtydligas mot vilken bakgrund som studiens syfte och frågeställning framstår relevant. I detta presenteras dels Kulturanalys Nordens studie av den kulturpolitiska styrningen i de nordiska länderna med fokus på Sverige. Vidare visas de problem som finns med principens om armlängds avstånd som tidigare har beskrivits av andra. Avslutningsvis presenteras bakgrunden till kultursamverkansmodellen som får ses som en central bakgrundsförutsättning för denna studie.

2.1 Kulturpolitisk styrning

Kulturanalys Norden (2018) undersöker kulturreformer som har ägt rum i de nordiska länderna samt hur ansvarsfördelning rörande kulturlivet ser ur ut under 2000-talet och presenterar detta i rapporten Kulturpolitisk styrning. I den svenska kontexten beskrivs en förskjutning från centraliserat statligt ansvar till ett mer decentraliserat och regionalt ansvar, menar Kulturanalys Norden (a.a., 8). Denna utveckling talar alltså för att regionerna på sikt kommer att bli starkare aktörer inom kultursektorn. En liknande utveckling sker även i Norge, vilket är det enda andra landet med finansiellt ansvar på regionnivå. Decentraliseringstemat återfinns dock i andra former i Finland, Danmark och på Island. En annan relevant punkt som Kulturanalys Norden (a.a., 8–9) noterar är att armlängdsprincipen, eller principen om armlängds avstånd, förekommer i samtliga nordiska länder.

Kulturanalys Norden (2018, 70–71) undersöker även hur finansieringen av kulturlivet ser ut på nationell, regional och lokal nivå i Sverige. Den statliga kulturbudgeten består av ungefär 1,3 % av statsbudgeten mellan 2007 och 2015, vilket utgör ungefär 43 % av det offentligas totala investeringar i kultur under perioden. Statens finansiering av kultur kan i huvudsak delas upp i tre poster som Kulturanalys Norden redogör för: stöd till regional kulturverksamhet (23 %), museer och utställningar (20 %) och scenkonst (19 %). Detta innebär att huvuddelen av finansieringen går till professionella kulturaktörer, enligt Kulturanalys Norden. De övriga, hittills onämnda, 38 % av statens investeringar i kultur redovisas ej. Regeringen har uppdraget att tillsätta samtliga ledamöter i Kulturrådet och Konstnärsnämndens styrelse. I den senare har dock konstnärsorganisationer möjlighet att nominera ledamöter till fem platser, medan det saknas en formell

struktur för inflytande i förhållandet mellan kulturorganisationer och Kulturrådet, menar Kulturanalys Norden. Detta betyder sammantaget att en av de viktigaste offentliga organisationerna för att fördela finansiering till kulturlivet, Kulturrådet, står utan direkt inflytande från kulturutövarna.

Kulturanalys Norden (2018, 76) hänvisar till Myndigheten för kulturanalys och menar att regionerna stod för 15 % av det offentligas totala finansiering av kultur. Detta är en andel som har ökat mellan åren 2007 och 2015; trots detta är regionerna den minsta finansiären av de tre nivåerna i den offentliga förvaltningen. Av de verksamhetsområden inom kultur som Kulturanalys Norden redovisar regional finansiering för är den största mottagaren folkbildning och folkrörelser (27 %), näst störst är teater och dans (25 %), museer, kulturvård och arkiv (15 %) är tredje störst och minst är musik (13 %). Hur dessa andelar av de regionala medlen placeras i förhållande till aktörer inom varje verksamhetsområden redogörs ej för. Kulturanalys Norden menar dock att även regionerna i huvudsak finansierar etablerade institutioner och dessas verksamheter i likhet med staten. Vidare kan även kultursamverkansmodellens roll inom regional samverkan inom kultur understrykas. Kulturanalys Norden menar att 1,3 miljarder av totala 1,6 miljarder kronor avsatta av staten för regional kulturverksamhet går in i modellen. Regionerna investerar ungefär hälften av sina bidrag för kultur i denna modell.

Kulturanalys Norden (2018, 78) menar att kommunerna sammantaget år 2015 stod för 42 % av det offentligas finansiering av kultur. Detta innebär att kommunerna är den näst största finansiären av kultur efter staten, som investerar endast 1 procentenhet mer. Det största området som mottar finansiering av kommuner är Allmän kulturverksamhet vilket omfattar kulturföreningar, museer och allmän kulturell verksamhet [sic: jfr. a.a., 78] (35 %), näst största mottagaren är bibliotek (29 %) och den tredje största budgetposten går till kulturskoleverksamhet (22 %). Av detta syns tydligt att även på den lokala nivån är institutionsbunden verksamhet högst prioriterad, menar Kulturanalys Norden. Detta är alltså fallet på alla tre nivåer.

Sammantaget tilldelas etablerade institutioner den största andelen finansiering på statlig, regional och lokal nivå. Detta innebär alltså att det finns en tydlig struktur som placerar de offentliga kulturmedlen inom etablerade aktörers befintliga verksamhet. Huruvida aktörerna hade klarat sig utan stöd är endast ett föremål för spekulation i denna studie, men detta framstår som osannolikt. Alltså har ett kulturliv baserat på institutioner byggts upp och vidmakthålls genom en struktur i det offentliga. Detta innebär, om än outtalat, att det offentligas praxis leder till en marginalisering av det fria kulturlivet i förhållande till finansiering oavsett vad det offentliga kan antas ha för ambitioner och avsikter. Detta samtidigt som kulturlivet hålls utanför formella påverkansmöjligheter i Kulturrådet, som är en av de mest centrala aktörerna inom fördelningen av medel till kulturlivet.

2.2 Principen om armlängds avstånd

Principen om en armlängds avstånd handlar både om demokrati och yttrandefrihet, men även om konstnärlig kvalitet och tilltro till kunskapen. Det är sakkunniga som ska göra bedömningen och fatta besluten om offentligt finansierad konst och utställningar. På samma sätt som politiker överlämnar ansvaret om vilka böcker som ska köpas in till biblioteken eller vilka skådespelare som ska anställas på stadsteatern, ska det vara en självklarhet att konstnärliga ledare/sakkunniga har ansvaret att fatta de avgörande besluten över konsten (Konstnärernas Riksorganisation 2020).

Regeringen (Ku2019/01972/KO) har uppdragit Myndigheten för kulturanalys att utreda frågan om hur konstnärlig frihet påverkas av den kulturpolitiska styr-

ningen i Sverige. Kulturpolitiska insatser på statlig nivå står i fokus jämte verksamhetsstyrning på regional och lokal nivå. Myndigheten för kulturanalys uppdras även att särskilt undersöka hur principen om armlängds avstånd används och hur välfungerande denna är i det offentliga. ”Frågor som bl.a. ska belysas är om beslut fattas av sakkunniga eller av politiker och hur kulturinstitutionernas relation till den politiska beslutsnivån ser ut.” (a.a., 1). Detta sätter alltså fokus på vilka som får inflytande över genomförandet av kulturpolitiska beslut på verksamhetsnära nivå och på så vis även hur kulturpolitiken realiseras. Motiveringen bakom detta uppdrag är att en sådan studie ej genomförts tidigare, enligt regeringsbeslutet. Dock har riksrevisionen tidigare samma år konstaterat att regeringens styrning av de statliga institutionerna följer principen om armlängds avstånd. Regeringen (a.a.) tar även tydligt position för de kulturpolitiska målen som säger att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft samt utöver detta att alla ska kunna delta i kulturlivet.

Susanna Dahlberg (2019) finner att principen om armlängds avstånd som idé innehåller paradoxer mellan ideal och praktik hos likväl politiker och tjänstemän som artister. Det förekommer ett antal orsaker enligt Dahlberg (a.a., 44fs) och en viktig sådan paradox är att den kulturpolitiska styrningen av medel inte alltid ses som styrning av verksamheterna. Detta på grund av att fältet har en stark konsensus om värden såsom jämlikhet och inkludering, vilket Dahlberg menar leder till minskat ifrågasättande. En andra viktig sådan orsak är att i praktiken är det ofta svårt att skilja på om styrningen innebär att kontrollera till vilka aktörer pengarna går och vilket kulturinnehåll som får detta. Dahlberg menar att en möjlig förklaring till detta är att de inte kan separeras i praktiken, då till vem och vad utgör två sidor av samma mynt. Avslutningsvis menar Dahlberg att de föreställda armarna i begreppet blir kortare, alltså blir den politiska styrningen av kulturen mer direkt vilket står i strid med den politiska opinionen där huvuddelen av politikerna verkar vilja att kulturfältet ska ha ökad autonomi (jfr. 4.1 Nationella kulturpolitiska mål). Den naturliga frågan vill denna studie, i likhet med Dahlberg, höja: Varför minskar autonomin när den politiska opinionen vill ha utökad autonomi?

2.3 Kultursamverkansmodellens förutsättningar och mål

Regeringens kulturutredning och propositionen Tid för kultur (prop. 2009/10:3) ligger till grund för kultursamverkansmodellen. Regeringen (a.a., 33) föreslår i denna proposition en ny modell för att distribuera statliga medel till regional och lokal kulturverksamhet, där regionerna bär ett ökat ansvar. Ett tydligt syfte med modellen är att öka regionalt inflytande över kulturen samtidigt som en tydligare ansvarsfördelning mellan stat, regioner och kommuner eftersträvas. Regeringen menar att det finns en större andel positivt inställda remissinstanser där flertalet menar att innehåll och genomförande måste tydliggöras, samtidigt som detta kommer ställa stora kompetenskrav på tjänstemän och politiker. Vilka bidrag som ska omfattas är även det en fråga av stort intresse. Regeringen menar även att det finns en mindre andel kritiska remissinstanser, varav flertalet redovisade är riksorganisationer, som pekar på att modellen kan bidra till ökad byråkratisering och förstärka regionala skillnader. Frågan om vad denna andel är en mindre del av kan förslagsvis höjas: Är det en mindre andel av det totala antalet eller en mindre andel i någon annan indelning? Avslutande för denna tankegång kan även frågan höjas huruvida alla remissinstanser tagit ställning till tankegången om ökad byråkratisering och förstärkta regionala skillnader eller om frågan aldrig berörts i delar av remissinstanserna.

Regeringen (prop. 2009/10:3, 35) menar även att kulturutredningen visar på att modellen kan öka politikers och medborgares engagemang samt att detaljstyrning minskar genom decentraliseringen. Vidare menar regeringen att utredningen pekar på att frågan om samverkan mellan stat, regioner och kommuner med det ideella kulturlivet är viktig att uppmärksamma. Detta talar för att samverkan mellan sådana parter bör vara en prioritet i kultursamverkansmodellen. Vidare menar regeringen att utredningen pekar på att modellen ska skapa goda förutsättningar för sådan samverkan och dessutom underlätta samverkan över länsgränserna (läs: regiongränserna).

Konkret innebär denna modell att ansvaret skiftas från en central samordning till ett decentraliserat regionalt ansvarstagande och att möjligheten till samverkan med det ideella kulturlivet och över regiongränserna ska underlättas och förstärkas.

Förordning om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet (2010:2012) utgör ett viktigt styrdokument för hur kultursamverkansmodellen fungerar i praktiken. Fördelningen av statsbidraget ansvarar Kulturrådet för. Förordningen innebär att bidraget ska fördelas så att det medverar till att uppnå de nationella kulturpolitiska målen och förstärker möjligheten till regionala prioriteringar och variationer i kulturlivet.

Förordningen stipulerar även en definition av en kulturplan (se nedan) och slår fast att en region måste ha en kulturplan för att kunna ta del av statsbidraget. Planerna ska sträcka sig över en treårsperiod om inte särskilda skäl förekommer. Det bör noteras att planerna inte löper över synkroniserade perioder (jfr. Region Gävleborg 2018, 5; Region Jämtland Härjedalen 2018, 1; Region Västra Götaland 2015, 1). Detta kan ha sin förklaring i särskilda skäl eller när regionen har inträtt i kultursamverkansmodellen.

Förordningen (2010:2012) innebär även att kulturplanerna framtas i samverkan med regionernas kommuner, professionella kulturaktörer och civilsamhället. Detta kan problematiseras utifrån civilsamhällets icke-enhetliga organisering (se 1.2 centrala begrepp).

> *Med regional kulturplan avses en beskrivning av de prioriteringar som regionen vill göra i fråga om regional kulturverksamhet som avses få statligt stöd, prioriteringarnas förhållande till de nationella kulturpolitiska målen samt uppgifter om planerad statlig, kommunal och annan finansiering av verksamheterna. (Förordning (2019:1082); (Förordning 2010:2012, 5 §)).*

3. Metod

Denna studie innebär en granskning av kulturplaner och policydokument genom kvalitativ texttolkning. Detta innebär att texterna i betraktade planer och dokument noggrant genomläses och fokus flyttas mellan lydelse och innebörd samt del och helhet. Tolkningen av texterna tar utgångspunkt i studiens syfte och frågeställningar. Den empiri som nedan presenteras i resultatet utgör i huvudsak utvalda citat från policydokumenten men även av sammanfattningar från dessa.

Studien gör i huvudsak anspråk på att uttala sig om de studerade kulturplanerna men placerar samtidigt dessa i en bredare kontext jämte de överhängande policydokumenten. Där studien uttalar sig om det partikulära kan detta ställas mot formuleringar i policy vilket gör dessa till exempel på omsättningar av exempelvis nationella styrdokument för kulturpolitiken. Vidare studeras 3 av 21 regioners kulturpolitiska planer vilket bör utgöra tillräcklig grund för att kunna uttala sig om tendenser där sådana kan noteras i materialet. Stockholm ingår inte i kultursamverkansmodellen vilket innebär en avvikelse från övriga 20 regioner, vilket i sig sannolikt påverkar villkoren för kulturorganisationer. Om även en region inom kultursamverkansmodellen har betydande avvikelser från övriga regioner utgör detta en tendens som talar för ett problem i förhållande till frågeställningarna och därmed möjligen med hela kultursamverkansmodellen. Detta problem skulle förstärkas om det finns minst en ytterligare region i kultursamverkansmodellen med betydande avvikelser och därmed kan studien då även fastslå ett mönster. Om detta är fallet konstateras nämligen att det finns en regional variation i vilka möjligheter som erbjuds kulturorganisationer i landet och därmed kan frågeställningen besvaras. Givetvis innebär detta begränsningar för vilka slutsatser som kan dras om svensk kulturpolitik i olika regioner.

3.1 Urval

De kulturplaner som närmare granskas inom ramen för denna studie har valts ut baserat på två enkla principer baserade på samma föresats: spridning. Den första principen innebär att planerna är spridda rent geografiskt, med en plan per landsdel: Västra Götaland tillhör de sydvästra delarna av landet, Gävleborg de östra delarna centralt och Jämtland Härjedalen utgör urvalet från norra delarna av landet. Den andra principen rör hur planerna är konstruerade och därmed hur finansieringsstrukturerna i dessa är uppbyggda. På så sätt visar denna studie på en bredd i möjliga vägar som en kulturplan kan följa.

Del B
Resultat

I det första kapitlet i studiens B-del, 4. Internationella och nationella policydokument, genomgås och tolkas internationella och nationella policydokument för att besvara frågeställningarna samt bidra till relevanta diskussioner utifrån dessa.

Det andra kapitlet i del B, 5. Regionalt och lokalt: Tre fallstudier, innehåller fallstudierna av de tre utvalda kulturplanerna där dessa tolkas och redogörs för. Fallstudierna utgör denna studies huvudsakliga empiri i förhållande till både syfte och frågeställningar, därmed ligger dessa till grund för huvuddelen av dennas studies möjlighet att dra slutsatser.

4. Internationellt och nationellt: policy-dokument

I detta kapitel betraktas internationell och nationell policy med relevans för studiens område. Detta studeras inte för att direkt besvara studiens frågeställningar, utan för att betrakta hur de regionala planernas finansierings-strukturer förhåller sig till övergripande kulturpolitisk policy. Policyn används vidare i analysen av de regionala kulturplanernas finansieringsstrukturer i förhållande till det fria kulturlivet.

4.1 Nationella kultur-politiska mål

”Målen för kulturpolitiken är att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrande-friheten som grund” (Kulturdepartementet 2018). Denna formulering av hur kulturen ska verka i Sverige återfinns i regeringens kulturpolitiska mål, enligt Kulturdeparte-mentet. I detta betonas tydligt kulturens funktion för det demokratiska samhället och kopplingen till yttrandefrihet görs explicit. Detta innebär ett instrumentellt syfte med kulturen, det vill säga att det är vad kulturen leder till som är det eftersträvansvärda medan kulturen i sig inte ges ett intrinsikalt värde. Kultur ska verka dynamiskt, vilket bör tolkas som att kulturen ska vara anpassningsbar och icke-statisk. Detta bör tolkas i förhållande till såväl offentligt styrda institutioner som fria aktörer och det omgivande samhället. Kultur fastslås även ha en kritisk funktion där denna ska verka utmanande. I förhållande till vad görs inte tydligt, varav det är en rimlig slutsats att formuleringen avser det generella – alltså ska kultur verka utmanande i förhållande till det omgivande samhället. Kulturen ska även vara obunden, vilket bör innebära att kultur ska vara fri, i meningen ej kontrollerad av offentlig förvaltning eller marknadsintressen. I denna sista formul-ering kan ett intrinsikalt värde med kulturen skönjas, då det anges eftersträvansvärt att kulturen tillåts utvecklas fritt och på egna villkor.

”[Att] alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.” (Kulturdepartementet 2018). Formuleringen gör det tydligt att oavsett funktions-variationer, geografisk hemvist eller ekonomiska förutsätt-ningar har alla människor rätt att utöva kultur och att vara en del i kulturlivet. Kulturdepartementet (a.a.) medger dock att variationer i kulturlivets omfattning förekommer. Detta uttrycks som en observation av samhället, som presenteras som en given förutsättning som föregår kulturpolitiken. I kontrast mot ovan, där kulturen verkar

för det demokratiska samhället, verkar det demokratiska samhället här för att skydda kulturlivet. Vidare slår citatet även fast att samhällets utveckling ska drivas av ”kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet” (a.a.), vari kulturens funktion för samhällets utveckling explicit konstateras. Även i detta avseende ges alltså kulturen ett instrumentellt värde. Denna del i citatet tydliggör dock att kulturlivet ska innefatta dessa tre punkter vilket innebär att kulturlivet ska ges förutsättningar att uppfylla dem.

Kulturen ges i första hand instrumentella värden i Kulturdepartementets skrivelse, vilket även stämmer överens med den bild som regeringen förmedlar (jfr. Skr. 2017/18/264, s. 3). Dock framgår någon form av egenvärde i kulturen då denna även görs till en egen del i det demokratiska samhället.

”En grundbult i den svenska kulturpolitiken är att den offentliga finansieringen av kulturpolitiken delas av kommuner, regioner och stat.” (Kulturdepartementet 2018). I detta fastslås att kultur i Sverige ska finansieras genom de offentliga förvaltningarna, där ansvaret delas mellan de politiska nivåerna. Detta förutsätter tydligt att alla tre nivåer har resurser för att finansiera kultur och att nivåerna fungerar tillsammans, i någon mening koordinerat eller samarbetande.

4.2 Kulturpolitiskt positionspapper

Människors rätt till förkovran, insyn, samtal och möjligheter till påverkan tar avstamp i kulturen. Ett aktivt kulturliv, där medborgarna kan mötas, är ett fundament för en demokratisk utveckling. Den professionella konsten ger inte bara konstnärliga upplevelser utan kan också vara bärare av samhällskritik. Det är därför viktigt att både värna den konstnärliga friheten och kulturens egenvärde. Att få ta del av konstnärliga upplevelser och själv ges möjlighet att uttrycka sig konstnärligt är grundläggande mänskliga behov. (SKR 2015, 6).

Det kulturpolitiska positionspapperet redovisar Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) syn på kultur, nämligen att kultur är en förutsättning för att mänskliga rättigheter ska kunna uppfyllas och en demokratisk samhällsutveckling bibehållas. Konstnärlig frihet och kulturens egenvärde betonas som viktiga delar i detta. Vidare hävdar SKR även att det är ett grundläggande mänskligt behov att både ta del av kulturliv och ges möjligheten att verka inom detta.

”[R]egeringen och regionerna bör ha en strukturerad dialog om hur de nationella kulturpolitiska målen och de regionala kulturplanerna möter varandra” (SKR 2015, 7). I detta efterfrågar SKR alltså att de regionala kulturplanerna ska kunna samverka med de nationella kulturpolitiska målen genom dialog mellan ett nationellt och regionalt plan. I detta finns ett medgivande om att samverkan fyller en funktion för att kulturlivet ska vara välmående. Detta förtydligas vidare i följande citat: ”För att den nationella kulturpolitiken ska kunna omsättas i handling och utvecklas av kommuner, landsting/regioner och stat gemensamt förutsätts en kontinuerlig dialog och lyhördhet för varandras förutsättningar och prioriteringar.” (SKR 2015, 21). Detta förtydligande innebär alltså en levande dialog som pågår över tid, och inte bara vid enskilda tillfällen, där dialogen driver ett levande kulturliv genom att ta tillvara förutsättningar och prioriteringar hos nationella och regionala förvaltningar. Det är möjligt att detta utgår från observationen att det finns ett glapp i kulturpolitiken mellan olika regioner och nationella förvaltningar och beslutsfattare, varför dialog behövs för att fylla glappet – bland annat genom regionöverskridande organisationer och samarbeten som ska kunna utvecklas och upprätthållas.

Det finns en tendens att tolka begreppet kultur brett. Detta är problematiskt sett ur kulturpolitisk synvinkel genom att därigenom i stort sett allt kan kallas kultur. I detta dokument avgränsas kulturpolitik till att omfatta kultursektorn och kulturella aspekter på andra verksamhetsområden, t .ex. inom fysisk planering eller inom socialt arbete. Kultursektorn består av två delar, dels av konst eller kulturella uttryck i betydelsen skapande verksamhet, dels kulturella näringar som framställer produkter med kulturellt innehåll för masskonsumtion (exempelvis film, böcker, video, musik). (SKR 2015, 30).

I detta framhåller SKR en nödvändighet i att skilja på kultur och kulturpolitik, då kultur hävdas kunna omfatta i stort sett allt. Av detta anger SKR en smalare definition i förhållande till kulturpolitiken som tar vara på skapande verksamhet och kulturella näringar. Alltså finns en syn på kultur inom kulturpolitiken som både ideell och professionell. SKR hävdar att kulturen har ett värde i sig (se ovan), men ställer mot detta en kulturpolitik som alltid har ett instrumentellt syfte (a.a., 31). Detta kan tolkas på två sätt. Antingen innebär detta att kulturpolitiken som sådan aldrig är ett slutmål i sig, eller så innebär det att kulturpolitiken alltid har ett bisyfte med att stötta kulturella verksamheter och organisationer. SKR förtydligar dock att ett instrumentellt värde med kulturpolitiken kan vara ekonomiskt eller hälsorelaterat likväl som estetiskt eller rörande mänsklig utveckling.

4.3 Kulturrådet – kultursamverkansmodellen

Kulturrådet (2020a) beskriver syftet med kultursamverkansmodellen som att föra kulturen närmare medborgarna genom att uppdra regionerna att fördela de pengar dessa tilldelas. På så vis decentraliseras besluten om vilka verksamheter som får ta del av de ca 1,3 miljarder kronor som modellen, genom Kulturrådet, förfogar över. Detta motsvarar enligt Kulturrådet ungefär 19 % av den statliga kulturbudgeten. Inför fördelningen av medlen åligger det varje region att ta fram en kulturplan som beskriver inriktningen för den kulturella verksamheten i regionen. De konst- och kulturområden som Kulturrådet genom granskning identifierar som mottagare av medlen är följande:

1. *professionell teater-, dans- och musikverksamhet*
2. *museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete*
3. *biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet*
4. *professionell bild- och formverksamhet*
5. *regional enskild arkivverksamhet*
6. *filmkulturell verksamhet*
7. *främjande av hemslöjd.*

(Kulturrådet 2020a; Förordning 2010:2012, 8 §).

Dessa kategorier är kvalitativt beskrivande och inte nominellt definierande, det vill säga inte uteslutande. Detta innebär att exempelvis den första kategorin även kan inkludera uttryck såsom ”cirkus, genreöverskridande och annan scenkonst” (Kulturrådet 2020b, 30). Vad detta i praktiken innebär är att kultursamverkansmodellen som sådan lämnar tolkningen av vad varje begrepp ska innefatta till uttolkaren med ett visst stöd av Kulturrådet. Alltså har regionerna en omfattande frihet att tolka vad som ska omfattas i det konkreta utförandet och därmed skapas en mångfald av olika användningar av kulturbegreppet.

Enligt Kulturrådet (2020b, 11) ingår samtliga regioner utom Region Stockholm i kultursamverkansmodellen, vilket innebär att modellen omfattar 20 svenska regioner som tillsammans delar på de finanser som modellen förfogar över (se 4.3 första stycket).

4.4 FN:s mänskliga rättigheter

Sverige har anslutit sig till de centrala konventionerna om mänskliga rättigheter och därav vilar svenskt arbete på att dessa upprätthålls och införlivas i arbetet, enligt Regeringskansliet (2011, Förord).

Regeringskansliet (2011, 35) redogör för de mänskliga rättigheterna inom ramen för Internationell konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Artikel 15 i denna omfattar de kulturella rättigheter som kan kopplas till kulturutövande och där är samtliga fyra punkter relevanta. Artikel 15 punkt 1 innebär att konventionsstaterna erkänner rätten för var och en att delta i kulturlivet och att åtnjuta rätt till ideella och materiella intressen som denna är upphovsperson till. Detta berör alltså såväl upphovsrätt som rätten till deltagande, varav den senare höjer frågor om vad deltagande innebär. Huruvida deltagande innebär rollen som en aktiv medskapande del i ett levande kulturliv eller som passiv konsument av ett på förhand producerat kulturinnehåll framgår inte tydligt av detta.

Enligt Regeringskansliet (2011, 35) innebär artikel 15 punkt 2 att konventionsstaterna åtar sig att implementera politiska beslut och verkställa dessa på sådant vis att kultur kan likväl bevaras som utvecklas och spridas. Detta åsyftar att befintlig kultur kan hållas livaktig och bevarad samt att denna kan utvecklas i nya riktningar och nå nya människor. Utöver detta bör även tolkningen att helt nya kulturyttringar ska ges möjlighet att utvecklas innefattas.

Artikel 15 punkt 3 innebär att staterna åtar sig att ”respektera den frihet som är nödvändig för vetenskaplig forskning och skapande verksamhet” (Regeringskansliet 2011, 35). Kulturlivet garanteras med detta en viss autonomi i den utsträckning som är nödvändig för fortlevnad. Utifrån detta bör möjligheten tillfalla kulturlivet att organisera sig på ett sådant sätt som förefaller sig passande. Att på förhand tillhandahålla en fullständig ram för vilka ekonomiska förutsättningar som ges kulturlivet framstår som problematiskt i förhållande till detta.

Enligt Regeringskansliet (2011, 35) innebär artikel 15 punkt 4 ett erkännande av existerande fördelar i internationellt samarbete och internationella förbindelser för att utveckla kulturområdet. Med detta uppmuntras alltså att möjliggöra och underlätta internationell samverkan mellan olika kulturaktörer.

4.5 FN:s barnkonvention

Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter innebär att artiklarna 1–42 införlivas i svensk lagstiftning (SFS 2018:1197 1§ 1st.).

Artikel 31 berör relevanta delar för denna studie och de båda punkterna presenteras nedan.

> **1.** Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. (Prop. 2017/2018:186, 37).

Artikel 31 punkt 1 gör tydligt barnets rätt att fritt delta i det konstnärliga och kulturella livet. Deltagande i detta fall kan likväl omfatta som aktiv medskapande och passiv mottagare i detta fall.

> **2.** Konventionsstaterna ska respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och ska uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet samt till rekreations- och fritidsverksamhet. (Prop. 2017/2018:186, 37).

Artikel 31 punkt 2 innebär att barnets rättigheter att delta är fullständiga och därmed inte kan inskränkas. Barnets rättigheter omfattar här explicit möjligheten att delta i kulturella och konstnärliga verksamheter.

5. Regionalt och lokalt: Tre fallstudier

I detta kapitel presenteras de tre undersökta kulturplanerna, var och en utifrån fyra delkapitel: Sammanfattning, som kort sammanfattar kulturplanens fokus och form. Regional vision och målsättning besvarar vad regionens målsättningar och fokus med kulturpolitiken är. Arbetssätt innehåller kulturplanens presenterade metoder som regionen använder för att finansiera kultur i regionen och uppnå den regionala målsättningen. Fokus- och verksamhetsområden besvarar vilka kulturområden och kulturformer som regionen stipulerar och redogör för i kulturplanen. Denna del innehåller även vilka särskilda aktörer som pekas ut som mottagare av finansiering och som bedöms viktiga för regionen.

5.1 Fallstudie: Gävleborg

Nedan presenteras en genomgång av region Gävleborgs kulturplan i urval där fokus har lagts på ambitionerna, alltså mål och syften, med kulturplanen, vilka kulturella verksamheter som ges fokus samt hur finansiering av kulturella verksamheter i relation till regionen ser ut.

5.1.1 Sammanfattning

En bild som uppstår rörande vilka som mottar regionala uppdrag är att det är regionens egna verksamheter inom de olika kulturformerna jämte institutioner. De att-satser som uppdragsmottagarna åtar sig i och med uppdraget är ofta långtgående och omfattande vilket innebär att mindre väletablerade aktörer med all sannolikhet har mycket svårt att kunna uppfylla dessa och därmed erhålla ett regionalt uppdrag.

5.1.2 Regional vision och målsättning

I sin årsplan 2019–2021 identifierar Region Gävleborgs kultur- och kompetensnämnd följande inriktningar och prioriteringar kopplade till konst- och kulturområdet:

- Hela Gävleborg ska leva och utvecklas
- En politik för fler jobb och högre utbildningsnivå
- Lokal närvaro - regional utveckling med fokus på en jämlik tillgång till konst och kultur.

(Region Gävleborg 2018, 9).

Punkterna ovan hör samman med kulturens plats som en del av livet i regionen samt att kulturen ska verka för framsteg. Det tidigare uttrycks genom att ”Hela Gävleborg ska leva” (a.a., 9) samt att regionen ska utvecklas och utbildningsnivån höjas. Utöver detta ska kulturen även bidra till fler arbetstillfällen. I detta ges kulturen ett flertal instrumentella värden men tillskrivs inga intrinsikala värden, detta kan förstås tolkas mot bakgrunden av SKR:s syn på kulturpolitik där denna alltid har ett syfte med kulturen. Slutligen nämns ett ”fokus på en jämlik tillgång till konst och kultur” (a.a., 9) vilket framstår som att det inte åsyftar målgruppen som aktiva medskapande utan snarare som passiva konsumenter som tar del av ett på förhand framställt innehåll.

> *Konst och kultur, där kulturarv ingår, bidrar till att människor kan se världen med nya ögon, byta perspektiv och tänka på andra sätt. Konst och kultur präglas av sin tids föreställningar, motsättningar och villkor. Men den återspeglar inte bara samhället. Genom konst och andra kulturyttringar utgör kulturen också en förändrande kraft som bidrar till människors medvetande om sig själva och om samhället. Därför är det så viktigt att konsten får verka fritt. Att den varken underkastas censur, ideologier eller kommersialism. (Region Gävleborg 2018, 9).*

Även i detta framgår en tydlig syn på kultur som ett instrument för kulturpolitiska värden men det framgår även kulturens plats i samhället där de förutsättningar under vilka denna existerar betraktas. En slutsats är att konsten, som verkar omfatta kultur här, ska verka fritt. Alltså utan idépolitisk styrning eller marknadsmekanismer som reglerar denna. Denna del i texten innebär alltså att region Gävleborg strävar efter en kultur på kulturens egna villkor och inte en kultur som har sitt värde i sina instrumentella syften, alltså i vad kulturen kan användas till.

> *För att konsten ska få möjlighet att spela en större roll i såväl samhället som i våra liv måste kulturpolitiken vara aktiv och skapa förutsättningar för konst och kultur som både underhåller och roar men också provocerar, retar och upprör. Region Gävleborg vill främja skapande och kreativitet av såväl barn och unga som professionella kulturskapare och ideella aktörer. Civilsamhället och allt det ideella och idéburna arbete som bedrivs inom föreningslivet och studieförbunden ger en förutsättning och en grundstruktur för invånarnas tillgång till ett rikt kulturliv. Region Gävleborg anser att det är det allmännas ansvar att alla ska ha tillgång till högklassig och professionellt framställd konst och kultur samt möjlighet att själva utöva olika former av konst och kultur. (Region Gävleborg 2018, 9–10).*

Genom detta antyds en ambition att konst, vilket återigen framstår som synonymt med kultur, ska ha en större plats i samhället. Detta ska uppnås genom ett aktivt stöd till och autonomi inom kulturlivet. Regionen menar även att konst inte endast ska innehålla underhållning och lättsamhet utan även tillåtas vara provokativ. Detta talar starkt emot en idépolitisk styrning av kulturlivet och därmed för ett autonomt och självreglerande kulturliv som inrymmer såväl barn och unga som professionella och ideella aktörer. Regionen menar även att föreningslivet har en viktig funktion som grundstruktur för att alla ska ges tillgång till kulturlivet och att det är den offentliga förvaltningen som ansvarar för att detta fungerar. Den motsättning som kulturplanen konstruerar mellan högklassig och professionell kultur och sådan kultur som alla kan utöva bör även noteras.

> *Att ta del av och att utöva konst och kultur har en dokumenterad effekt på hälsa och välbefinnande. När människor möts och delar upplevelser ökar den sociala sammanhållningen och tilliten till varandra och därmed stärks den sociala hållbarheten. (Region Gävleborg 2018, 10).*

Genom detta citat pålyses ett ytterligare instrumentellt värde i kulturen: att kultur verkar positivt för social sammanhållning och hälsa. Regionen tydliggör även att likväl aktivt utövande som passivt mottagande omfattas av denna effekt.

> *Den regionala konst- och kulturpolitiken är en del av den regionala utvecklingspolitiken och har naturliga kopplingar till andra politikområden. Den främjar en hållbar attraktivitet av vårt län. Därför stöttar Region Gävleborg mångfacetterade insatser kopplade till utbildning och forskning, miljöperspektiv, kulturella och kreativa näringar samt interregionalt, nationellt och internationellt perspektiv. (Region Gävleborg 2018, 10)*

Region Gävleborg påpekar här kulturens koppling till regional utveckling och även ett ytterligare instrumentellt värde hos kulturen, nämligen att göra regionen mer attraktiv. Kulturella och kreativa näringar kopplas här till interregionala, nationella och internationella perspektiv. Det är oklart om begreppet näringar omfattar ideella verksamheter eller endast professionella sådana i detta sammanhang men begreppet återkommer senare i kulturplanen. Detta senare omnämnande gör dock inte detta tydligt. Om fallet är att detta påstående inte ska omfatta ideella näringar bör det ses som problematiskt då detta innebär att om regionen ska stötta en verksamhet så måste denna vara marknads-

mässigt hållbar och därmed i någon mån en kommersiell verksamhet. Detta motsäger tydligt citatet ovan som berör att kulturen ej ska underkastas kommersialism. Oavsett detta markerar regionen tydligt att perspektiv på nationell och interregional nivå är eftersträvansvärda.

Utvecklingsområden, kultur och samhälle

Kulturplanen identifierar fyra utvecklingsområden som särskilt viktiga. Denna sektion visar vad aktörer med regionalt uppdrag ska arbeta med och fokusera på. Ansökningar om utvecklingsbidrag kommer att prövas utifrån dessa fyra utvecklingsområden. Texterna från punkt 1 till 4 är sammanfattningar av dessa punkter i region Gävleborgs kulturplan (2018) men kan även innehålla utvalda citat. De första två punkterna är kopplade till konstens och kulturens egenvärde och de senare två är kopplade till samhällsutveckling.

1. Kreativitet genom stöd till det professionella konst- och kulturlivet

Mötesplatser

Varje kulturaktör med regionalt uppdrag systematiserar och vidareutvecklar regionala mötesplatser inom sitt eget/sina egna verksamhetsområden. Aktörerna blir punkter för regionala nätverk, potentiellt med representanter från både offentliga och ideella kulturaktörer, professionella kulturskapare med flera. Det kan vara fysiska eller digitala mötesplatser för bland annat erfarenhetsutbyte, diskussioner om utveckling och främjandet av synergieffekter.

Kompetenshöjande insatser och mentorskap

Kulturaktörer med regionala uppdrag arbetar kompetenshöjande och främjar konstnärlig utveckling och förnyelse. Aktörerna ska ha en aktiv omvärldsbevakning inom sitt område och även sprida denna kunskap. Detta kan ske till exempel genom nyhetsbrev eller sociala medier men även genom fortbildning och workshops. Mer erfarna kulturarbetare kan också lära upp de som är mindre erfarna genom mentorskap.

Kulturskapares ekonomiska villkor, ekonomiskt stöd och konstnärlig residensverksamhet

Kulturaktörer med regionala uppdrag ska betala professionella kulturskapare för deras arbete enligt gällande regler. Kulturskapare avser här en grupp eller person som arbetar direkt med att framställa kulturella innehåll i en kulturaktörs verksamhet. Kulturaktörer med regionala uppdrag ska undersöka och bidra till möjligheterna för residensverksamhet för kulturskapare.

2. Tillgång till konst och kultur

Barn och unga uppges vara regionens prioriterade målgrupp i kulturplanen. ”Konst och kultur är djupt kopplade till fantasi, förundran och lust och är grunden för den livslånga bildningen” (Region Gävleborg 2018, 24). Detta citat betonar vikten av en bra utgångspunkt i barn och ungas utveckling och innehåller även en tydlig referens till rådande läroplans målsättning om det livslånga lärandet (jfr. Gy11, 1; Lgr11, 1). På så vis betonar detta citat hur kulturen och konsten ska kopplas till barn och unga, men detta sker inte på ett uteslutande sätt. Livslång bildning tar per definition inte slut efter ungdomsårens slut och måste därmed även omfatta en bredare målgrupp. Vidare bör heller ej fantasi, förundran och lust avgränsas till att omfatta endast barn och unga.

Region Gävleborg (2018) refererar till FN:s konvention om barnets rättigheter artikel 31 (se 4.5 FN:s Barnkonvention) som innebär att alla barn och unga har ”rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet” (a.a., 24). Kulturaktörer med regionalt uppdrag ska ge barn och unga tillgång till kultur, konst och kulturarv samt verktyg att pröva och forma sin egen identitet. Eget skapande och upplevelser väcker tankar och frågor vilket hjälper barn att knyta samman känslor och kunskap. Att uppmuntra barn och ungas nyfikenhet och kreativitet är centralt. Devisen ”för, med och av barn och unga” (a.a., 24) stipuleras tydligt i kulturplanen samt att utvecklande insatser helst ska ske tillsammans med denna målgrupp. Kulturaktörer med regionalt uppdrag stöttar skolor och kommuner genom utbud, kompetens, nätverk och metodutveckling.

Brett kulturutbud genom samverkan

Förändringstrender i samhället framställs som viktiga och därav citeras ett urval av Myndigheten för kulturanalys rapport Samhällstrender och kulturvanor: en omvärldsanalys i kulturplanen. ” [1] Samhället utvecklas mot att bli mer heterogent. [2] Vi verkar gå mot en mer deltagarstyrd kultur. [3] Kommunikation via bilder sannolikt blir viktigare” (Region Gävleborg 2018, 25). Den ideella sektorn framhålls som en viktig del i att arbeta med dessa delar på grund av dennas uppfattade flexibilitet. Spelkultur, nycirkus, lajv och processinriktad konst framhålls som exempel på kulturyttringar som motsvarar de citerade punkterna. Ett brett kulturutbud efterfrågas även och detta anses åstadkommas lättare genom samverkan

mellan kulturaktörer med regionalt uppdrag och vad regionen betecknar som arrangörsleden. Detta avser exempelvis kommuner, arrangörsföreningar, bygdegårdsföreningar, folkbildningsverksamheter samt etniska föreningar och föreningar med inriktning på unga och pensionärer.

> *Generellt bör kulturaktörer med regionalt uppdrag se utökad samverkan mellan aktörerna och verksamhetsområdena som en stimulans till förnyelse, inspiration och en mångfald av uttryck och berättelser. (Region Gävleborg 2018, 25).*

Tillgång till kultur och konst i hela länet

Kulturaktörer med regionala uppdrag ska ha verksamhet tillgänglig för hela länet och arbeta för att överbrygga geografiska avstånd genom exempelvis digitalisering, menar Region Gävleborg (2018, 26). Då det är stora avstånd i regionen och det mesta är placerat i Gävle är lokala förhållanden en viktig faktor att ta hänsyn till för kulturaktörer med regionala uppdrag.

Regional kulturgaranti för förskoleklass och grundskola

Region Gävleborg (2018, 26–27) menar att Kulturgarantin syftar till att fokusera på strukturer, samordning, kommunikation och subventionering för att göra professionell konst och kultur tillgänglig för barn och unga i samtliga kommuner i regionen. Den modell som regionen använder ska omfatta alla kulturformer och främja nya metoder och samarbeten. En relevant undran är huruvida alla kulturformer kan omfattas om modellen begränsas till att endast omfatta professionell kultur. I förhållande till stycket ovan, Brett kulturutbud genom samverkan, förefaller det problematiskt att bredden i kulturlivet ska förvaltas av ideella krafter medan barn och unga genom kulturgarantin endast garanteras professionell kultur och konst.

3. Öppenhet och demokrati Samråd, inflytande och transparens

Kultursamverkansmodellen behöver en grund i ömsesidig tillit där alla regionens kulturaktörer tillsammans skapar den regionala kulturplanens prioriteringar, menar Region Gävleborg (2018, 28).

Kulturaktörer med regionalt uppdrag behöver dessutom sprida information om sina verksamheter och uppdragsöverenskommelser med regionen för att främja transparens. Detta kan ske genom nyhetsbrev eller sociala medier, vilket alltså åläggs kulturaktörerna med regionala uppdrag.

Mångfald och likabehandling

> *En mångfald av människor med olika bakgrunder präglar länet. Mångfald är en rikedom och påverkar kulturaktörer med regionalt uppdrag vad gäller utbud, organisation och arbetsmetoder. (Region Gävleborg 2018, 30).*

Regionen har en likabehandlingspolicy som ska främja ett respektfullt bemötande i det regionala konst- och kulturlivet, Region Gävleborgs Likabehandlingspolicy (2013).

> *Denna policy syftar till att främja lika villkor, rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning, ålder, social eller politisk tillhörighet. (Region Gävleborg 2018, 30).*

Kulturaktörer med regionala uppdrag ska arbeta normkritiskt och utifrån ett jämställdhetsperspektiv med fokus på HBTQ-frågor, menar Region Gävleborg (2018, 30). För att bistå inkludering ska kulturaktörer med regionalt uppdrag dessutom använda ett vårdat, enkelt och begripligt språk i sin kommunikation.

Nationella minoriteter och minoritetsspråk

Flerspråkighet och kulturell mångfald är en rikedom och en styrka som behöver stöd, enligt Region Gävleborg (2018, 31–32). Det anses viktigt att belysa betydelsen av de nationella minoriteterna och minoritetsspråk för kultur och konst i länet.

Bildning och yttrandefrihet

Kulturaktörer med regionalt uppdrag ska främja lärande som vitaliserar demokrati, tolerans, respekt och öppenhet, menar Region Gävleborg (2018, 32). Aktörerna ska bidra till stimulans av reflektion och att individers förståelse för sig själva och samhället ökar. Utöver detta ska aktörerna bidra till ökat intresse för att delta i samhällsutvecklingen. Yttrandefrihet innehar en central roll i en demokrati och där utgör den konstnärliga friheten en viktig komponent, menar regionen, och en värdegrund kopplad till detta är nödvändig för att inneha ett regionalt uppdrag.

Interkulturell dialog

Kulturaktörer med regionalt uppdrag skapar förutsättningar för interkulturell dialog och därmed samhörighet, empati, solidaritet utöver förutsättningar för möten mellan människor. Region Gävleborg (2018, 33) omnämner

även en ambition om ett förhållningssätt som inkluderar personer med olika kulturella bakgrunder i denna dialog. Denna ambition ska delas av kulturaktörer med regionala uppdrag inom kultur.

4. Hållbar attraktivitet
Utbildning och forskning

Kulturaktörer med regionalt uppdrag ska arbeta för en utveckling av samverkansformer som leder till utbildning och sysselsättning, enligt Region Gävleborg (34–35). Kurser och utbildningsprogram jämte olika typer av arrangemang och projekt omnämns som exempel på hur detta kan göras i praktiken. Regionen menar även att samarbeten med forskare kan ha en positiv inverkan på konst- och kulturlivet och dessutom stärka demokratiska värden, vilket gör detta eftersträvansvärt.

Miljöperspektiv

”Kulturaktörer med regionalt uppdrag måste ständigt sträva efter att genomföra sin verksamhet utifrån ett hållbart miljöperspektiv.” (Region Gävleborg 2018, 35). Det finns även ett dokument som heter Checklista för hållbara event och konferenser (2016), som presenterar förslag på åtgärder och kan fungera som inspirationskälla. Det framhålls även som positivt att ha en medvetenhet om cirkulär ekonomi under produktionsprocesser. I denna aspekt ingår också att identifiera och problematisera förhållanden runt urbaniseringsprocesser och rurala miljöer.

Kulturella och kreativa näringar

Regionen avgränsar här kulturella näringar till att omfatta ”arkitektur, form och design, slöjd, film, fotografi, konst, mode, litteratur, musik, scenkonst, måltid, spel och media, turism och besöksnäring samt upplevelsebaserat lärande” (Region Gävleborg 2018, 36). Vidare kopplas även professionella kulturskapare, evenemang och kulturarv till denna näringsgren där besöksnäring, livsmiljö, attraktivitet och hållbar tillväxt är viktiga aspekter. Särskild vikt läggs vid kommunikation och infrastruktur för att kulturaktörer ska kunna samverka och göra regionen mer attraktiv.

Interregionalt, nationellt och internationellt perspektiv

Samverkan för att utöka kompetens och ekonomiska resurser ges en viktig roll av regionen. Nätverkande anses fylla en viktig funktion för detta där även kompetensutveckling omnämns som en positiv effekt. Kulturaktörer med regionala uppdrag åläggs dessutom att bedriva egen omvärldsbevakning relaterat till verksamheten och samverkansmöjligheter genom exempelvis ”gemensamma ansökningar om bidrag med parter utanför länet”. (Region Gävleborg 2018, 37).

5.1.3 Regionala arbetssätt

Tre former som regionen finansierar och stöttar kulturliv genom kan identifieras i kulturplanen, dessa presenteras nedan under separata rubriker.

Varaktiga regionala uppdrag

Regionen ger verksamhetsbidrag till kulturaktörer med varaktiga regionala uppdrag (Region Gävleborg 2018, 15–16). Regionen har årliga överenskommelser med dessa aktörer för att se hur de kan följa kulturplanen efter sina respektive förutsättningar. Regionen följer upp överenskommelsen varje år och har en kontinuerlig dialog för att hålla den uppdaterad.

Tidsbegränsade regionala uppdrag

Region Gävleborg (2018, 16) ger tidsbegränsade regionala uppdrag på 1 till 3 år. En organisation som har ett sådant uppdrag ska utveckla, pröva eller sprida verksamhets- och arbetsformer i linje med vad som anges i kulturplanen. Sådana uppdrag tar regionen själv initiativ till efter att en dialog med aktören inletts. Årliga överenskommelser reglerar hur uppdraget ska genomföras. Formellt innebär detta att regionen i sig är initiativtagande för sådan uppdragsstyrd finansiering, varför en aktör eller organisation inte har rätten att ansöka om detta.

Om ett sådant intresse finns hos en aktör eller organisation kan denna endast inleda en dialog med regionen för att erhålla ett sådant uppdrag enligt kulturplanen.

Utvecklingsprojekt

Regionen kan även bevilja fleråriga särskilda bidrag till kulturaktörer för att genomföra överenskomna uppdrag i linje med kulturplanen.

5.1.4 Fokus- och verksamhetsområden

Nedan presenteras konkreta fokus- och verksamhetsområden utifrån kulturplanens interna struktur. Detta görs genom sammanfattningar och citat som belyser vilka organisationer som mottar stöd och finansiering likväl som vilka verksamhetsområden som identifieras. Med detta kan frågeställningen om hur finansieringsformerna faktiskt ser ut vidare betraktas.

Scenkonst - teater, dans och musik

Inom ramen för scenkonsten efterfrågar regionen kompetenshöjande insatser som berör kommunikation och arrangörskap. Även behovet av utökad samverkan mellan regionens scenkonstverksamheter efterfrågas.

I Region Gävleborgs kulturplan listas de aktörer som har varaktiga uppdrag inom scenkonst.

- Folkteatern Gävleborg
- Riksteatern Gävleborg
- Kultur Gävleborgs verksamhetsutveckling inom dans
- Gävle Symfoniorkester
- Kultur Gävleborgs främjande verksamhet och produktion inom musik

(Region Gävleborg 2018, 40).

Samtliga av dessa är väletablerade kulturinstitutioner i regionen som har omfattande verksamheter med tämligen breda målgrupper. Flertalet av dessa organisationer uppger genom regionen att de även samverkar med mindre arrangörsföreningar. Inga mindre aktörer erhåller ett stöd inom ramen för detta, även om samverkan med dessa institutioner kan ge tillgång till vissa resurser. Sådan samverkan kan dock innebära att större aktörer

får förstärkt förhandlingsutrymme och ett tolkningsföreträde i förhållande mot mindre aktörer. Utrymmet för dessa arrangörsföreningar verkar i förhållande till detta begränsas till att vara ideellt organiserade eller att erhålla finansiering på annat håll.

Kulturaktörer som verkar inom scenkonst i Region Gävleborg och som innehar regionala uppdrag åtar sig enligt kulturplanen följande att-satser:

- använda digitaliseringens möjligheter för ökad tillgänglighet
- utforska digital gestaltning
- initiera gemensamma mötesplatser för länets aktörer
- stärka professionella scenkonstnärer och arrangörsleden genom kompetenshöjande insatser
- skapa konstöverskridande samproduktioner och konstnärlig residensverksamhet
- stärka barns och ungas medinflytande och möjligheter att själva utöva och/eller arrangera
- erbjuda ett professionellt utbud av nationella och internationella föreställningar

- erbjuda ett brett och varierat utbud, särskilt ur ett interkulturellt perspektiv

- stärka infrastrukturen inom dansområdet

Region Gävleborg ser ett behov av att ge ett tidsbegränsat uppdrag inom dans med fokus på att stärka dansens infrastruktur. (Region Gävleborg 2018, 40).

Denna lista över att-satser är omfattande och bred, vilket möjligen kan hänga samman med varför endast etablerade institutioner innehar uppdrag. Detta då det krävs omfattande kompetens och etablerade strukturer i organisationer för att möjligen kunna uppfylla dessa.

Regionen lyfter även att det finns ett särskilt behov av att stärka dansens infrastruktur i regionen, varför ett tidsbegränsat uppdrag mer eller mindre annonseras av regionen. Vem eller vilka denna text vänder sig till framgår ej, men det är mycket möjligt att det är Kultur Gävleborgs egen verksamhetsutveckling inom dans som tilltalas och som därmed ges en särskild möjlighet till uppdrag.

Kulturarv och kulturmiljö

De kulturaktörer som har varaktiga regionala uppdrag inom kulturarv och kulturmiljö är följande:

- Arkiv Gävleborg

- Hälsinglands Museum

- Länsmuseet Gävleborg

- Kultur Gävleborgs uppdrag inom Världsarvet Hälsingegårdar

(Region Gävleborg 2018, 42)

Samtliga av dessa är väletablerade institutioner där tre har 75 års erfarenhet som organisationer eller mer och den fjärde berör regionens eget arbete. Noteras bör att regionen själv åtar sig att bidra med arbete inom detta verksamhetsområde, men frågan är på vilket sätt detta påverkar kulturlivet och möjligheten för andra kulturaktörer att agera inom fältet. Inom detta område är det ännu tydligare att det krävs stora och etablerade aktörer för att ett regionalt uppdrag ska erhållas.

Kulturaktörer inom kulturarv och kulturmiljö som innehar regionala uppdrag åtar sig enligt kulturplanen följande att-satser:

- bidra till att skapa mötesplatser mellan länets kulturarvsaktörer, arrangörsled och besöksnäring

- undersöka och ompröva rådande kulturarvsberättelser i samverkan med forskare och professionella kulturskapare

- vidareutveckla synliggörandet av de nationella minoriteternas kulturarv

- samverka med länets berörda aktörer kring gemensamma satsningar

- stödja insatser som förenar bevarande och nyttjande för hållbar utveckling av kulturarv

- verka för att länets kulturmiljöer tas tillvara i samhällsutvecklingen som en källa till kunskap och upplevelser för alla

- tillgängliggöra kulturarv och kulturmiljö för barn och unga

- stimulera interkulturell dialog

(Region Gävleborg 2018, 42)

Även denna lista över att-satser är omfattande och bred, vilket möjligen kan hänga samman med varför endast etablerade institutioner innehar uppdrag. Detta då det även här krävs omfattande kompetens och etablerade strukturer i organisationer för att rimligen kunna uppfylla dessa.

Film

Att förstå och ta till sig den rörliga bildens språk, villkor och genomslagskraft är centralt för en fungerande och jämlik demokrati. Detta medför ett stort behov av förmåga till källkritik och förståelse för film som konstform samt film- och mediekunnighet. (Region Gävleborg 2018, 43).

Endast en kulturaktör har varaktigt regionalt uppdrag inom film i Gävleborg: Kultur Gävleborgs verksamhetsutveckling inom film (Region Gävleborg 2018, 43). Detta innebär att ingen aktör utöver regionen själv innehar ett uppdrag. Det är i sig anmärkningsvärt eftersom regionen har ambitionen att ha ett brett kulturliv med många perspektiv, vilket rimligen bör avspeglas även inom filmområdet eller motiveras.

Kulturaktörer inom film som innehar regionala uppdrag åtar sig enligt kulturplanen följande att-satser:

- öka möjligheten för barn och unga att uppleva och skapa med rörliga bilder

- skapa mötesplatser för länets berörda aktörer för erfarenhetsutbyte och kompetenshöjande insatser kring utveckling, fortbildning och tillgänglighet inom filmpedagogik, film-produktion och visning.

- främja visning och spridning av film och rörlig bild i samverkan med länets berörda aktörer, bland annat inom digitalisering och nya visningsfönster.

- stödja unga filmare genom talangutvecklings-insatser och beakta möjligheten att genomföra interregionala satsningar

  (Region Gävleborg 2018, 44)

Dessa att-satser är också omfattande och utgör en möjlig argumentation för varför endast regionen själv innehar ett uppdrag och kan möta dessa. Detta bör ses som särskilt problematiskt då ingen mångfald av aktörer alls ges uppdrag, detta oavsett huruvida sådana aktörer faktiskt finns i regionen. Antagandet att endast en någor-lunda väletablerad aktör på området finns i regionen förefaller osannolikt och om så är fallet bör istället frågan höjas om vad regionen gör för att motverka singulariteten i området. En möjlighet är att just dessa omfattande, om än möjligen välmenande, att-satser gör att ambitionen för kulturaktörer inom film inte utvecklas vidare mot att bli stabilare institutioner då dessa gör att de inte kan möta kraven för regionala uppdrag. Detta bör förstås, för att hantera denna fråga korrekt, placeras i en bredare kontext där kulturpolitikens sätt att hantera film i Sverige belyses. Filmområdet på nationell kulturpolitisk nivå har särskilda strukturer, vilket rimligen också påverkar regionala förutsättningar för kulturformen. Med detta sagt lämnas denna fråga tills vidare.

Crossmedia

Crossmedia arbetar med berättande som blandar former och uttryck, enligt kulturplanen (Region Gävleborg 2018, 45). Ofta används digitala verktyg, bland annat immer-siva verktyg som Virtual Reality (VR, virtuell verklighet), Augmented Reality (AR, förstärkt verklighet) och Mixed Realities (MR, blandade verkligheter).

Gävleborgs kulturaktör med varaktigt regionalt uppdrag inom crossmedia är följande:

- Kultur Gävleborgs verksamhetsutveckling inom crossmedia

  (Region Gävleborg 2018, 45)

Endast en kulturaktör har varaktigt regionalt uppdrag inom crossmedia i Gävleborg: Kultur Gävleborgs verk-samhetsutveckling inom crossmedia (Region Gävleborg 2018, 43). Detta innebär att enbart regionen själv innehar ett uppdrag. Detta är anmärkningsvärt på samma sätt som en enda aktör och ambitionen om ett brett kulturliv på samma sätt som med film (se ovan).

Kulturaktörer inom crossmedia som innehar regionala uppdrag åtar sig enligt kulturplanen följande att-satser:

- skapa mötesplatser för länets professionella kulturskapare och teknikutvecklare för erfarenhetsutbyte, kompetenshöjande insatser och samverkan

- vidareutveckla kunskapen inom immersivt/ omslutande berättande (VR/AR/MR) bland länets kulturaktörer för att gemensamt utforska nya berättarverktyg

- sprida exempel på digitalisering och tillämpning av ny teknik bland länets arrangörsled och professionella kulturskapare

- utreda och utforska spel som kulturform

  (Region Gävleborg 2018, 45).

Att-satserna är inte lika långtgående som de rörande film. Dessa innebär dock tydliga krav inom ett djupt specialiserat fält vilket gör att tröskeln in i själva kulturfältet är betydligt högre än motsvarande för film. Tröskeln för att ta sig från ett engagemang till att arbeta med en uppdragsvärdig organisation kan vara nog så hög, vilket förklarar singulariteten inom detta fält. Frågan kan, och bör, höjas om vad regionen gör för att motverka detta då detta ej går i linje med regionens ambition om mångfald. En avslutande fråga rör varför att-satserna om film men inte crossmedia som kulturform innefattar att göra kulturformen tillgänglig för barn och unga.

Bild- och formkonst och slöjd

Bild- och formkonst definieras ej precist i kulturplanen, regionen menar dock att det finns en mångfald av aktörer inom detta fält. Museer och konsthallar, Konstskolan i Gävle, Forsa Folkhögskola, kulturskolor och studieförbunden samt regionens egen konstpedagog omnämns som sätt på vilka bild- och formkonst är tillgängligt inom regionen. De egna konstinköpen till regionen, för att göra konsten tillgänglig för allmänheten, omnämns även som en satsning på detta kulturfält.

> *Slöjd rymmer både traditionella och samtida uttryck. Den samtida har ofta ett budskap och vill aktivera och påverka, till exempel i form av gerillaslöjd eller queerslöjd. Slöjd innebär att skapa med händerna, finna lösningar i vardagen och tillverka eller reparera föremål med enkla redskap och energisnåla tekniker. Det hör ihop med möjligheter att skapa ett framtida hållbart samhälle. Kunskap om material, tekniker och arbetsmetoder är central. Slöjden är bland annat del av såväl materiellt som immateriellt kulturarv. (Region Gävleborg 2018, 47).*

Regionen beskriver dock slöjd mer ingående och pekar på att det förekommer en rad aktiva föreningar inom hemslöjden i regionen. Slöjd är brett av beskrivningen att döma men just kopplingen till enkla verktyg och det vardagsnära framstår som särskild ledande i definitionen. Även i förhållande till slöjden påpekas Forsa Folkhögskolas, och även Västerbergs Folkhögskolas, värde för utbildning inom detta fält.

De kulturaktörer som har varaktiga regionala uppdrag inom bild- och formkonst och slöjd är följande:

- Kultur Gävleborgs verksamhetsutveckling inom konst
- Kultur Gävleborgs verksamhetsutveckling inom hemslöjd
- Hälsinglands Museum
- Länsmuseet Gävleborg

(Region Gävleborg 2018, 47)

Samtliga är etablerade kulturinstitutioner där regionen själv utgör två av uppdragsinnehavarna. Utöver det är de övriga mottagarna två museer som båda även innehar regionalt uppdrag inom kulturarv och kulturmiljö (se ovan). Även inom detta fält verkar det krävas stora, starka organisationer för att erhålla ett regionalt uppdrag.

Kulturaktörer inom Bild- och formkonst och slöjd som innehar regionala uppdrag åtar sig enligt kulturplanen följande att-satser:

- skapa mötesplatser för länets aktörer för erfarenhetsutbyte, kompetenshöjande insatser och samverkan
- stärka professionella kulturskapares villkor och skapa bättre förutsättningar för deras arbete
- utöka samverkan mellan verksamhetsutveckling inom konst och verksamhetsutveckling inom hemslöjd samt aktörer som arbetar med konst- och slöjdsamlingarna i länet

- arbeta för att utveckla och sprida konst och slöjd i nya sammanhang och miljöer

- identifiera möjligheter och förutsättningar att sätta konst och slöjd i ett internationellt perspektiv genom konstnärliga utbyten och konstnärliga residens i länet

- förbättra barns och ungas möjligheter till eget skapande

(Region Gävleborg 2018, 48)

Även dessa att-satser är långtgående och krävande av en organisation, vilket återigen rimmar med faktumet att endast väletablerade aktörer och regionen själv har regionala uppdrag inom detta. Frågan kvarstår huruvida att-satserna verkar som en tröskel som håller mindre organisationer utanför regionala uppdrag då organisationerna helt enkelt inte har möjlighet att bemöta samtliga av dem.

Regional biblioteks- och läsfrämjande verksamhet

Biblioteksverksamheten har lagstöd i Bibliotekslag (2013:801) vilket regionen uppmärksammar. Man har även en särskild plan för den regionala biblioteksverksamheten. Genom biblioteken arbetar man med den läsfrämjande verksamheten.

Endast en kulturaktör har varaktigt uppdrag inom regional biblioteks- och läsfrämjande verksamhet i Gävleborg:

- Kultur Gävleborgs verksamhetsutveckling inom regional biblioteks- och läsfrämjande verksamhet

(Region Gävleborg 2018, 49).

Den enda aktören som innehar ett uppdrag är alltså regionen själv genom sin verksamhet. Detta är ett exempel på samma typ av problem som förekommer i förhållande till exempelvis crossmedia. Just detta problem kan dock förklaras av speciallagstiftning kring biblioteksverksamhet och betraktas ej vidare.

Kulturaktören med regionalt uppdrag inom regional biblioteks-och läsfrämjande verksamhet beaktar utifrån den regionala kulturplanens utvecklingsområden särskilt att:

- arbeta fram kommande regional biblioteksplan (2020–2021) i samråd med länets berörda aktörer

- bidra till att vidareutveckla samarbetet inom HelGe-biblioteken i samverkan med länets folkbibliotek

- genomföra kompetenshöjande insatser avseende folkbibliotek som demokratiska, tillgängliga och kreativa mötesplatser

- vidareutveckla språk-och läsfrämjande projekt för barn och unga

- vara kompetens-och utvecklingsnod för att öka den digitala kompetensen hos länets invånare genom folkbiblioteken

(Region Gävleborg 2018, 50).

Dessa att-satser är tydligt formulerade på så vis att de vänder sig till en enda aktör som är regionen självt. Då bibliotek i första hand hanteras av kommuner och berörs i speciallagstiftning får detta deskriptiva konstaterande betraktas som tillräckligt i denna kontext.

Litteratur

Framför allt enskilda utövare och kulturella och kreativa näringar som författare av skön-och facklitteratur, poeter, översättare, illustratörer, serieskapare, dramatiker, lektörer, estradpoeter, skribenter, förlag, bokhandlare, litterära sällskap, studieförbund och föreningar. Arbetarlitteraturen har starka rötter i länet. (Region Gävleborg 2018, 51).

Litteratur definieras inte precist i kulturplanen, men regionen har utfört en utredning där man konstaterat att litteratur som kulturfält är välmående i länet. Här radar regionen upp en samling av olika exempel på vilka typer av litteraturverksamheter som förekommer. Regionen konstaterar även att det finns ett starkt behov av att stärka den regionala infrastrukturen för litteratur.

Endast en kulturaktör har varaktigt regionalt uppdrag inom litteratur i Gävleborg:

- Kultur Gävleborgs verksamhetsutveckling inom litteratur

(Region Gävleborg 2018, 51)

Den enda aktören som innehar ett uppdrag är alltså regionen själv genom sin verksamhet. Detta är ett exempel på samma typ av problem som förekommer i förhållande till exempelvis crossmedia.

Kulturaktörer inom litteratur som innehar regionala uppdrag åtar sig enligt kulturplanen följande att-satser:

- identifiera länets yrkesverksamma litteraturaktörer
- skapa mötesplatser för länets aktörer för erfarenhetsutbyte, kompetenshöjande insatser och samverkan
- utforma koncept för regionala litterära arenor som skapar möten mellan invånarna och de litterärt verksamma
- inkludera de nationella minoritetsspråkens litteratur samt litteratur på länsinvånarnas olika språk i regionala insatser
- undersöka möjligheter till mentorskap och litterär residensverksamhet i länet
- utveckla konstöverskridande insatser för unga vuxna i litterärt skrivande, i samverkan med länets arrangörsled och pedagogiska verksamheter.

Region Gävleborg ser ett behov av att ge ett tidsbegränsat uppdrag inom litteraturområdet med fokus på barn och unga. (Region Gävleborg 2018, 52).

Dessa utgör förmodligen bland de mest långtgående att-satserna i kulturplanen och stänger definitivt dörren för potentiella mindre organisationer att inneha uppdrag. Även här utlyses möjligheten till ett regionalt och tidsbegränsat uppdrag med fokus på barn och unga. Återigen är det oklart vilka denna utlysning vänder sig till och återigen utgör regionens egen verksamhet den mest sannolika slutsatsen.

En avslutande kommentar – det fria kulturlivet

Det fria kulturlivet utgör inte en särskilt omnämnd del av Region Gävleborgs (2018) verksamhetsområden. Faktum är att begreppet aldrig används i kulturplanen, däremot omtalas den ideella sektorn i förhållande till öppenhet och demokrati samt brett kulturutbud genom samverkan. I förhållande till öppenhet och demokrati (a.a., 29–30) berörs den ideella sektorn genom att vara en part som kulturaktörer med varaktiga uppdrag inom varje verksamhetsområde förväntas ha dialog med.

Ett inflytande för att påverka verksamhetsområdenas utveckling och samverkan inom områdena påtalas som en positiv effekt. Den ideella kultursektorn ges dock inga vidare stödstrukturer för att delta i dessa samtal, vilka helt och hållet verkar äga rum på de uppdragstagande aktörernas villkor.

I förhållande till brett kulturliv genom samverkan (a.a., 25) påtalas den ideella sektorns möjlighet att undersöka och utveckla nya kulturtrender i samhället. ”Det kan bland annat handla om spelkultur, nycirkus, lajv eller community art/deltagande och processinriktad konst” (a.a., 25). Med detta säger alltså regionen att den ideella sektorn har viktiga värden för regionens kulturutveckling och påtalar styrkan i flexibilitet i förhållande till detta. Var denna flexibilitet har sin utgångspunkt är dock oklart då inga explicita stödstrukturer i förhållande till detta finns annat än genom de finansiella stöd som kan sökas för tidsbegränsade uppdrag eller projekt.

Sammanfattningsvis berör inte regionen direkt hur den ideella sektorn ska ha förutsättningar att verka i regionen utan snarare vad denna bör göra.

5.2 Fallstudie: Jämtland Härjedalen

Nedan presenteras mål och syften med kulturplanen samt hur verksamheter i regionen och finansiering till dessa ser ut.

5.2.1 Sammanfattning

I denna kulturplan flätas många ämnen samman med kultur. Satsningar på kultur uppges även ge avkastning i form av förbättrad hälsa och välmående, ökade intäkter genom turism, större chans till att folk vill leva i och flytta tillbaka till länet med mera. Regionen lägger ett stort fokus på samverkan mellan kulturskapare, institutioner och näringsliv.

En större utmaning ligger i att Jämtland Härjedalen är ett stort län med endast en större stad, Östersund. Detta gör att en betydande del av regionens arbete berör rurala områden med betydande geografiska utmaningar för tillgängligheten till kultur. I Region Jämtland Härjedalens kulturplan ges många beskrivande exempel på vilka verksamheter som finns och finansieras i regionen.

5.2.2 Regional kulturpolitisk vision och målsättning

> *Jämtland Härjedalen ska vara en region att längta till och växa i, där kulturen är en drivkraft för hållbar utveckling och där alla har tillgång till kulturella upplevelser och möjlighet att skapa och uttrycka sig. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 15).*
>
> *Kultur och kreativa näringar ska vara drivkrafter för såväl individens som samhällets utveckling och dessutom en viktig del i besöksnäringens tillväxt. Länet ska upplevas som en öppen plats där personer i alla åldrar kan leva och utvecklas och dit många gärna flytta eller återvänder. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 15).*

Dessa två citat liknar varandra, men det första citatet ger mer utrymme åt målsättningen att alla ska kunna ta del av och skapa kultur medan det andra lägger vikten vid ekonomi och inkludering oavsett ålder. Dessa citat gör kultur synonymt med utveckling och en attraktivare framtid för regionen. Tillsammans med detta kopplar regionen också ihop kultur med platser där man vill leva.

De övergripande mål som har koppling till kulturen i den regionala utvecklingsstrategin är:

- Fler personer är aktiva och skapande i kulturlivet, särskilt barn och unga.
- Den ideella sektorn har stärkt sin roll i kulturlivet.
- Fler företag inom kulturella och kreativa sektorn stärker länets attraktionskraft.

(Region Jämtland Härjedalen 2018, 15).

Målsättningarna kan enkelt sammanfattas med att fler ska delta i kulturella och kreativa verksamheter och den ideella delen i kulturlivet ska stärkas. Den sista punkten noterar även värdet av den professionellt organiserade kulturen för regionens attraktionskraft.

Förord - Hållbar utveckling genom kultur för alla i Jämtland Härjedalen

Begreppet hållbarhet brukar innefatta social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Genom tillägget kulturell hållbarhet, innefattas även möten mellan människor, medmänsklighet och meningsfullhet. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 2)

Kultur kan ses ur flera aspekter, där kulturens egenvärde är en kraft i sig genom att kultur utvecklar oss som människor genom att vidga våra perspektiv, öka förståelsen för olika erfarenheter, sammanhang och stämningslägen. Kulturens betydelse för regional utveckling är en annan aspekt, där kultur kan bygga broar mellan människor, mellan stad och landsbygd och bidra till attraktiva livsmiljöer, demokratiutveckling, integration, lärande och en god hälsa. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 2)

Hållbar utveckling och hållbarhet är två termer som är mycket populära idag. Det andra stycket visar på ett bra sätt hur kultur är sammanflätat med de andra aspekterna av hållbarhet som tas upp i det första stycket. Detta synliggör sammankopplingen av olika dimensioner i samhället och visar att satsningar på kultur ökar fler värden än enbart det kulturella. Med det sagt är det tydligt att regionen gör ett ställningstagande för kulturens intrinsikala värde.

Alla medborgare ska ha tillgång till upplevelser av kultur och själva kunna skapa och uttrycka sig. Det uttrycks såväl i de nationella kulturpolitiska målen som i den regionala kulturvisionen. Detta förutsätter ett tillgängligt och varierat kulturutbud av hög kvalitet och en kulturell infrastruktur med mötesplatser, scener och andra miljöer för möjlighet till upplevelser av kultur. Det förutsätter även samverkan mellan flera lokala kulturaktörer där institutioner, det fria kulturlivet, föreningsliv, studieförbund och folkhögskolor, alla är viktiga parter i att utveckla ett rikt kulturliv. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 2).

Regionen framhåller i detta att alla har rätt till möjligheter att konsumera respektive att skapa konst och kultur. Att denna rättighet ”förutsätter ett tillgängligt och varierat kulturutbud” (Region Jämtland Härjedalen, 2) bör innebära att även mindre och mer marginaliserade grupper och kulturformer ges särskilt stöd för att kunna ta plats i kulturlivet. Regionen stipulerar tydligt att samverkan med och mellan olika kulturaktörer är en viktig del i ett rikt kulturliv.

5.2.2.1 Kulturplanens uttalade mål

Nedan listas kulturplanens mål i ordning med hjälp av sammanfattningar och citat.

Kultur för alla i länet

REGION JÄMTLAND HÄRJEDALEN vill främja allas tillgång till kulturella upplevelser och möten mellan olika kulturer. En demokratisk kultursyn ska genomsyra samtliga verksamheter. Det innebär att vi behöver ha en tillgänglig infrastruktur, scener, mötesplatser och kulturella och konstnärliga miljöer som präglas av öppenhet, mångfald och jämlikhet. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 16).

För att möjliggöra en demokratisk kultursyn så ska den offentligt finansierade kulturen vara tillgänglig och angelägen för alla oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller socioekonomisk bakgrund. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 16).

Regionen ska främja allas tillgång till kultur och möjligheter till möten mellan kulturer. Det ska finnas en demokratisk kultursyn och en infrastruktur som definieras av öppenhet, mångfald och jämlikhet. Arrangörernas betydelse behöver stärkas. Den offentligt finansierade kulturen ska vara tillgänglig och inte utesluta baserat på diskrimineringsgrunderna (jfr. DiskrL. 2008:567) eller socioekonomisk bakgrund.

Insatsområden för att främja kultur för alla

- Främja en tillgänglig och jämlik kulturell infrastruktur
- Identifiera och undanröja synliga och osynliga hinder för tillgänglighet
- Förbättra samordningen av arrangörsfrämjande åtgärder

(Region Jämtland Härjedalen 2018, 16).

I detta gör regionen tydligt att man har som ambition att kulturlivet i regionen ska fungera inkluderande och motverka strukturer som diskriminerar individer baserat på bakgrundsfaktorer. Regionen framhåller även ambitionen att utveckla åtgärder som förbättrar läget för arrangörer. Detta bör avse såväl kompetensutveckling som mer direkt stöd vid arrangemang.

- Stärka kulturens roll för livslångt lärande

(Region Jämtland Härjedalen 2018, 16).

Livslångt lärande avser en passage i Läroplanerna (Lgy11, 1; Lgr11, 1) som betyder att eleverna ska fostras för att lära under hela sina liv. Denna del framstår som att den tar vid där skolan lämnar över, både på fritiden och efter avslutade studier. Kulturen ska alltså verka för att driva kunskapsutvecklingen och en positiv attityd till denna i samhället, enligt regionen.

- I samverkan mellan regionens kulturfrämjande verksamheter verka för att tillgängliggöra resurser och kompetens i hela länet samt skapa en lättillgänglig kreativ mötesplats i centrala Östersund

(Region Jämtland Härjedalen 2018, 16).

I denna punkt finns två tydliga målsättningar. Dels ska resurser och kompetenser göras tillgängliga i hela länet vilket framstår som likväl en geografisk angivelse som en baserad på vilka grunder som inte ska leda till exkludering (se punkt 1 ovan). Alltså är denna en konkretisering av budskapet i den första punkten. Utöver detta ska även en mötesplats för kulturaktörer skapas i Östersund som uppfyller kraven om tillgänglighet. Detta kan tolkas som att en fysisk plats behövs för kulturlivet eller som en symbolhandling för att skapa en tillgänglig metaforisk plats och därmed föregå med gott exempel.

- Verka för att utveckla samarbeten som stärker arrangörsledet i hela länet samt vitalisera mottagandet i kommuner och skolor
- Utveckla tillgängligheten och tillgången på scenkonst i landsbygden

(Region Jämtland Härjedalen 2018, 16).

I dessa två punkter beskrivs tre ambitioner. Den första ambitionen är att stärka arrangörer genom att inrätta samarbeten, alltså att använda samverkan som ett medel för att förbättra arrangörers förutsättningar. Nästa mål är att inkludera kulturlivet i den lokala offentligheten, där även skolan betonas. Detta bör ses i relation till att kulturlivet ska utgöra en del av det livslånga lärandet enligt regionens ambition. I och med detta utvecklas möjligheten för kulturlivet att ta den platsen redan i barn och ungas skolgång. Den sista ambitionen är att även i rurala områden ska scenkonst bli tillgänglig. För detta behövs infrastruktur, lokala arrangörskap och fysiska platser för att genomföra scenkonstarrangemang, vilket regionen alltså bör ha för avsikt att investera i. Om Kulturrådets breda definition av scenkonst ska mötas kan den sista delen vara tämligen omfattande.

Barn och unga ska vara delaktiga och ha inflytande i kulturlivet

Regionens ungdomar deltar i kulturen i lika hög grad som resten av riket, enligt Region Jämtland Härjedalen (2018, 10). Inom regionen är de stora utmaningarna främst geografiska avstånd, kostnad och tid. Vidare: ”Barn och unga ska vara delaktiga och ha inflytande i kulturlivet.” (Region Jämtland Härjedalen 2018, 16). Detta citat stipulerar att barn och unga ska ha rätten att vara med och forma kulturlivet men i vilken omfattning är mer svårtolkat och diffust.

Regionen vill främja barn och ungas likvärdiga möjligheter att möta professionell konst, både som aktiva deltagare och mottagare. Detta kräver att det finns ett varierande och utvecklande kulturutbud som är mer eller mindre tillgängligt i hela regionen. Just att kultur ska ske av, med och för unga är en vanlig formulering som sätter press på den regionala kulturpolitikens praktiker.

> *Kulturskolan är viktig för att utveckla och stimulera elevernas färdigheter till fortsatt kulturellt utövande, stärker självkänsla och ger ökad social kompetens.*
> *(Region Jämtland Härjedalen 2018, 16–17).*

Här anges fler konkreta exempel på hur kultur utvecklar människor, alltså ges kulturen ett instrumentellt värde. Detta kan kopplas till de grenar inom kulturlivet som anknyter till kulturskolans verksamhetsområden och skapar här goda förutsättningar för unga att engagera sig i dessa kulturformer. På detta sätt stöttar alltså kulturskolans existens indirekt vissa delar av kulturlivet.

> Insatsområden för att främja barn och ungas delaktighet och inflytande i kulturlivet
>
> - Stärka det strategiska samarbetet med skola
> - Utveckla samarbetet med kulturskolan
> - Utveckla en struktur för förbättrad dialog med unga
> - Utjämna skillnader i fråga om tillgång till kultur för barn och unga
> - Främja pedagogiska nätverk och utveckla metoder för kulturskapande
> - Främja handledning för ungas skapande
>
> (Region Jämtland Härjedalen, 17).

Med detta kopplas den regionala kulturpolitikens målsättningar till de ungas livsvärldar. De målsättningar som är kopplade till förbättrad dialog, samarbete med skolan och kulturskolan samt att främja handledning för ungas skapande utgör tydliga exempel på detta. Även tillgången till kultur för barn och unga samt utvecklingen av nätverk och infrastruktur syftar till att inkludera barn och unga i regionens kultur.

Professionella kulturskapare ska ha goda förutsättningar att verka

> *REGION JÄMTLAND HÄRJEDALEN vill främja förutsättningar för fler kulturskapare att bo och verka i länet. Regionen behöver erbjuda en attraktiv miljö som stimulerar till kreativitet och konstnärlig förnyelse och goda villkor för konstnärligt skapande. De professionella kulturskaparna är kärnan i kulturlivet och en viktig resurs för kulturell utveckling, såväl för stad och stadsnära miljöer som för landsbygden. Att värna professionalitet och yrkeskunnande i de regionala verksamheterna och följa gällande riktlinjer och rekommendationer avseende ersättning är viktigt. Regionen ska verka för att MU4-avtalet följs genom att precisera skrivningar i uppdrag och avtal. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 17).*

Regionens ambition är att fler professionella kulturskapare ska finnas i regionen och att dessas möjligheter att verka ska förbättras. Detta motiveras med instrumentella värden för det övriga kulturlivet samt regionens attraktivitet. Regionen indikerar med detta att de professionella kulturskaparna utgör kärnan i kulturlivet, vilket antyder att de ideella kulturskaparna utgör en perifer del av regionens syn på kulturlivet. Resonemanget kan ses som en motivering till att det professionella kulturskapandet ska tilldelas resurser utifrån denna centrala roll.

> *REGION JÄMTLAND HÄRJEDALEN vill främja kulturens roll för ökad attraktionskraft. Genom ett rikt kulturliv med goda villkor för kulturskapare att verka, främjas även andra politikområden exempelvis i förhållande till närings- och destinationsutveckling. Det innebär att regionen behöver stärka samverkan inom kultursektorn men även mellan kultur och andra samhällsområden. Det behöver finnas ett gott innovationsklimat och tydliga stödstrukturer för de kulturella och kreativa näringarna. Den ideella sektorn är viktig för möjligheten att få både individer och regionen att växa. Internationellt samarbete, nya marknader och internationalisering av kulturella och kreativa företag är betydelsefullt för regionens och företagens utveckling och konkurrenskraft. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 17–18).*

Regionen beskriver här att kulturen främjar regionens attraktionskraft, vilket kan kopplas till ståndpunkten att kulturen bidrar till attraktiva livsmiljöer (jfr. Region Jämtland Härjedalen 2018, 2). Detta innebär att kultur har en viktig funktion för att människor ska vilja bo och leva där.

Ett gott innovationsklimat kan tyda på goda förutsättningar för en bredd och rikedom i kulturlivet. Regionen flätar ihop kultur, näringsliv, turism, utveckling och internationalisering vilket placerar kulturen i en ekonomisk och social kontext som en viktig drivkraft i regionen. Ju fler områden som kultur knyts an till desto bredare blir uppfattningen om både vad kultur är och hur kultur kan fungera.

Insatsområden för att främja professionella kulturskapares förutsättningar att verka i länet

- Främja förutsättningar för kulturskapare genom att erbjuda kompetenshöjning, uppdrag, goda villkor och ersättningar enligt avtal samt tillgång till mötesplatser och nätverk.
(Region Jämtland Härjedalen 2018, 17).

- Främja en verksamhet och ett utbud som kännetecknas av kvalitet, mångfald och förnyelse.
(Region Jämtland Härjedalen 2018, 17).

- Utveckla dialoger med professionella kulturskapare genom befintliga och nya samråd.
(Region Jämtland Härjedalen 2018, 17).

- Verka för utställnings- och visningsytor för professionella konstnärer i syfte att stimulera och tillgängliggöra samtidskonst.
(Region Jämtland Härjedalen 2018, 17).

- Utarbeta en handlingsplan för professionell bild- och formkonst som inbegriper konsthantverket.
(Region Jämtland Härjedalen 2018, 17).

- Stärka befintliga nätverk och initiera nya nätverk för filmpedagoger, talanger, filmare, biografer och filmarbetare.

(Region Jämtland Härjedalen 2018, 17).

I detta framhåller regionen en bred målsättning i att förbättra det generella klimatet för professionella kulturskapare genom kompetensutveckling och tillgång till bra villkor, mötesplatser och nätverk. Målen innefattar även att skapa mångfald, förnyelse och en hög kvalitetsnivå. Filmskapare och bildkonstnärer ges ett särskilt utrymme i målsättningarna där utställningsytor som stimulerar konsten och en särskild handlingsplan för bildkonsten ges utrymme. Utöver detta ska befintliga nätverk stärkas och få sällskap av nya. Detta talar om en bred regional kulturpolitik för att främja dessa kultursektorer inom den professionella sfären och möjligen därmed den ideella.

Kultur och kulturarv ska ha stärkt sin roll för regional utveckling och attraktionskraft

Även här betonar regionen att kultur och natur är stora anledningar till besöksnäringen och till att människor söker sig dit. Utveckling av dessa områden kan främja regionens attraktivitet och ekonomi på ett hållbart sätt.

Insatser för att främja kultur och kulturarvets roll för regional utveckling och attraktionskraft

- Främja kompetensutveckling och nätverk för de kulturella och kreativa näringarna

- Utveckla och stärka samverkan med civilsamhället

- Främja internationella samarbeten och internationalisering

- Verka för att regionens kulturarv och kulturmiljöer bevaras, används och utvecklas

- Komplettera fasta utställningar utifrån normkritiska perspektiv

- Strategiskt samla konst-, kulturarvs- och kulturmiljöarbetet i länet

(Region Jämtland Härjedalen 2018, 18).

Målsättningen att kulturarv och kulturmiljöer bevaras, används och utvecklas bör ses som förväntad. Utöver detta innehåller målen punkter främst kopplade till ökad kompetens och förstärkta nätverk. Nätverken kan dels vara interna, mellan associerade näringar, dels kopplade till det regionala civilsamhället samt internationella aktörer. Dessutom ges ett tydligt utrymme för normkritiska perspektiv då regionen avser att ta in normkritiska perspektiv till befintliga utställningar.

Normkritisk kompetens

Region Jämtland Härjedalen avser att använda normkritik både som verktyg och arbetsmetod för att främja jämlikhet och inkludering. Att förhålla sig normkritiskt innebär att sätta fokus på det normativa framför det som beskrivs som avvikande. Att arbeta normkritiskt kan innebära att medvetet bryta normativa föreställningar och skapa utrymme för berättelser och perspektiv som inte alltid får eller har fått ta plats. Regionens arbete med normkritik ska handla om att praktisera vetskapen att faktorer som ålder, klass, kön, funktionsnedsättning, etnicitet och sexuell läggning påverkar människors förutsättningar att delta i kulturlivet. Det handlar dessutom om kunskap och kännedom kring den urbana norm som präglar samhället. Det innebär att synliggöra, åtgärda och förbättra människors förutsättningar att delta genom att beakta normkritik i alla våra arbets-processer, aktiviteter, handläggningar och anslagsfördelning. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 18).

Regionen avser att arbeta för jämlikhet och jämställdhet genom normkritik för att säkerställa mångfald och motverka exkludering. Detta i syfte att verka för alla människors likabehandling. Målsättningen är att normkritiska perspektiv ska genomsyra kulturlivet och kulturpolitiken. I och med detta används kulturen som en politisk arena för att förbättra människors lika villkor. Även i detta ser regionen alltså ett betydande instrumentellt värde i kulturen och hur denna kan användas för att påverka regionen i stort.

Konstnärlig kvalitet och kulturens egenvärde

Kulturens egenvärde är centralt och endast genom att värna den kulturella och konstnärliga kärnan kan kulturen också bidra till andra positiva samhällseffekter. Bedömningar av ansökningar ska alltid utföras av professionellt fackkunniga utifrån gällande regelverk och diskussionen om konstnärlig kvalitet ska ständigt hållas levande. Det innebär att det också är nödvändigt att hålla distinktionen mellan amatör- och professionell kultur, ideellt aktiva och yrkesverksamma kulturskapare. Alla är viktiga för att bidra till kulturpolitikens mål men verkar utifrån olika förutsättningar. Principen om armlängds avstånd ska tillämpas vilket innebär att politiken beslutar om mål, riktlinjer och ekonomiska ramar medan de konstnärliga och kvalitativa bedömningarna överlåts till sakkunniga. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 18).

I detta görs ett tydligt trendbrott i kultursyn mot hur SKR ser på kulturen genom kulturpolitiken (se sida 13–14). Regionen går här utanför den typiskt kulturpolitiska synen på kultur som ett verktyg för att uppnå andra värden och menar att kulturen även har ett värde i sig själv. Sådana intrinsikala värden menar regionen förvisso kan leda till andra positiva effekter, men dessa står ej i centrum i detta stycke. Här betonas istället kulturella egenvärden såsom konstnärlig kvalitet. Regionen menar även att det finns en tydlig poäng i att skilja på professionell och ideell kultur, men menar att båda grupperna är viktiga. Den exakta poängen med denna distinktion framgår inte av detta i vidare mening än att förutsättningarna är olika.

Två övergripande förklaringar är att man vill definiera dessa antingen för att arbeta för ett gränsöverskridande eller för att upprätthålla dessa dimensioner. Begreppet amatör används för att beskriva icke-professionell kultur, vilket framstår som tautologiskt apropå efterföljande beskrivning, vilket ställer frågan om varför det används? Begreppet amatör är omtvistat i kulturlivet där ofta två olika synsätt ryms. Grundbetydelsen är en som älskar och avser i kulturlivet en person älskar en kulturform och har ett intressebaserat engagemang i denna. Detta ställs ofta i kontrast till det så kallade professionella kulturlivet.

För andra är dock ordet amatör konnotationsmässigt starkt kopplat till bristande kompetens snarare än till sin grundbetydelse. Regionen betonar även principen om armlängds avstånd där politiker skapar förutsättningar och ramar för vad kulturlivet har för spelplan medan hur precist dessa används bör regleras av sakkunniga. Även detta är diffust då det är oklart huruvida en sakkunnig är en del av kulturlivet eller en del av den politiska dimensionen i kulturpolitiken. Detta kan avse att de konkreta besluten överlåts till administrationen, som sköts av tjänstemän, med oklar koppling till det faktiska kulturlivet.

5.2.3 Regionala arbetssätt

Nedan beskrivs hur regionen arbetar utifrån fyra dimensioner som alla kan kopplas till uppdrag hos regionen. Dessa beskrivs under separata rubriker nedan.

Avtal och uppdrag

Region Jämtland Härjedalen (2018, 42) stipulerar att det främsta arbetssättet som används för att nå planens mål är att ingå avtal med och ge uppdrag till regionala kulturaktörer samt att detta ska ske inom ramen för kultursamverkansmodellen. I avtalen avser man att bryta ner de övergripande målen till konkreta kvantifierbara mål som kan prövas. Regionen betonar vidare att verksamheterna kommer att följas upp och utvärderas löpande utifrån dessa.

Redovisning och utvärdering

Aktörer med regionala kulturuppdrag redovisar löpande till regionen och redovisningen ska ske såväl kvantitativt som kvalitativt (Region Jämtland Härjedalen 2018, 42). Kopplingen till nationella kulturpolitiska mål, Kulturrådets aktuella riktlinjer för uppföljning och kulturplanens mål görs uttryckligen. Det regionala samverkansorganet Kultur Z, som är en plats för dialog och uppföljning, omskrivs som viktigt. Kultur Z beskrivs som följande:

> *Regionens kulturpolitiska samrådsorgan med representation av politiker och tjänstepersoner från samtliga kommuner och regionen med övergripande uppgift att följa upp och driva kulturutvecklingen i länet.*
> *(Region Jämtland Härjedalen 2018, 25).*

Vidare avser Region Jämtland Härjedalen (2018, 42) att fortsättningsvis arbeta med utvärdering av verksamheter. I detta används ett utvärderingssystem, som tagits fram tillsammans med övriga norrlandslän, med syftet att fördjupa utvärderingar av särskilda områden och aktörer.

Finansiering och utvärdering

> *FÖRUTOM REGIONALA OCH STATLIGA anslag inom Kultursamverkansmodellen fördelar Region Jämtland Härjedalen stöd och bidrag till föreningar, institutioner och andra aktörer för kulturprojekt och satsningar i enlighet med kulturplanen. Regionen delar även ut ett årligt Kulturpris till en professionell aktör som haft stor betydelse för regionens kulturliv samt stipendier till yngre kulturutövare. […] Med start 2019 inrättas arbetsstipendium inom bild- och formkonst, scenkonst samt litteratur för att främja professionella kulturskapares möjligheter att vara verksamma i regionen. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 39).*

Övergripande kan de metoder Region Jämtland Härjedalen använder summeras i finansiering och utvärdering. Tillsammans med kulturaktörer sluts avtal som inkluderar mätbara formuleringar i mål som i sin tur vidare granskas och följs upp. Regionen påpekar att utöver vad som sker i kultursamverkansmodellen så ges även bidrag och stöd till föreningar, institutioner och andra aktörer i enlighet med kulturplanen. Stipendier och kulturpris finns även inrättade i regionen där bild- och formkonst, scenkonst samt litteratur sedan 2019 har särskilda arbetsstipendium.

Samverkan

> *För att förverkliga målen i kulturplanen och nå den kulturpolitiska visionen om ett inkluderande län där kulturen når och berör alla så behöver vi hjälpas åt; stat, region, kommuner och civilsamhälle. En central del i genomförandet av kulturplanen handlar om att fortsatt utveckla formerna för samverkan mellan dessa aktörer samt att identifiera behov av utveckling och förnyelse inom konst- och kulturområdet. Det är ett gemensamt ansvar. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 20).*

Huvudsaken är att nå målen i kulturplanen och regionen anser att samverkan är det bästa verktyget för att åstadkomma detta. Temat att alla behövs och ska samarbeta är något som skapar breda förutsättningar för dialog och samverkan mellan olika aktörer, förvaltningar och institutioner. Målsättningen att vara en region där ”kulturen når och berör alla” är ett symboliskt viktigt medgivande för kulturlivet. Detta skapar även incitament för att inkludera fler och nya aktörer i regionens kulturliv då ett brett kulturliv är en förutsättning för att alla människor ska kunna nås och tilltalas av kulturen i regionen.

5.2.4 Fokus- och verksamhetsområden

Nedan betraktas de fokus- och verksamhetsområden som förekommer i Region Jämtland Härjedalens kulturplan. Detta material utgår från beskrivningen av det nuvarande läget och vilka utmaningar detta enligt regionen innebär samt vilka konkreta verksamhetsformer som kulturplanen innefattar. De fyra inledande punkterna utgår från beskrivningar av fokusområdena i kulturplanen. De följande sju punkterna berör de verksamhetsformer som kulturplanen beskriver.

5.2.4.1 Fokusområden

Kultur och hälsa

- Verka för folkhälsofrämjande insatser genom kultur samt utveckla strategiskt arbete för kultur och hälsa.

  (Region Jämtland Härjedalen 2018, 17).

Regionen framhåller kulturens koppling till hälsa: hur upplevelser och deltagande i kultur kan förebygga och rehabilitera ohälsa samt även komplettera traditionella behandlingsmetoder inom vården. Detta betonar vikten av kultur för alla människor och är ett direkt argument för allas inkludering i kulturen. Gällande hälsa kan ensamhet och utanförskap utgöra negativa faktorer som kultur möjligen skulle kunna motverka genom att skapa möjligheter för sammanhang och umgänge.

Digital delaktighet

> *DIGITALISERINGEN FÖR MED sig nya möjligheter för kulturupplevelser, möten och evenemang. Genom den digitala utvecklingen kan alltfler ta del av musik, film, scenkonst, litteratur och andra former av kultur från hela världen. Digital delaktighet är allas lika tillgång till digitala verktyg och möjligheter (Region Jämtland Härjedalen 2018, 11).*

Digitaliseringens möjliggörande för folket att både ta del av och nå ut med konst och kultur är något som regionen avser att satsa på. Regionen lägger vikt vid att lära folk mer om hur internet och ny teknik fungerar. Inom ramen för detta bör även de delar av kulturlivet som är kopplade till digital medieproduktion och användning av digitala medier kunna engageras för att uppnå målsättningen.

Nationella minoriteter

2010 kom det en lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (Region Jämtland Härjedalen 2018, 12). De nationella minoriteterna ska kunna behålla och utveckla sin kultur och minoritetsspråken ska skyddas. Förvaltningsmyndigheterna ska informera om dessa gruppers rättigheter och se till att de får inflytande i egna frågor. I denna region arbetas det främst för att främja den samiska kulturen. Detta framhåller värdet i minoritets-kultur, där särskilt den samiska betonas. Detta skapar tydliga incitament för samverkan i förhållande till minoritetskultur samt motiverar dennas givna plats i kulturlivet.

Hållbarhet

2015 antog Sverige Agenda 2030 för hållbar utveckling, för regionen är det en prioriterad uppgift att bidra till att dessa mål uppfylls (Region Jämtland Härjedalen 2018, 12). Agendan innehåller ekonomiska, sociala och miljömässiga mål. Regionen menar att man har ett viktigt uppdrag i att verka för att dessa mål uppnås. Dessa mål görs alltså till en del av den egna målsättningen vilket i förlängningen innebär att kulturpolitiken ska verka för uppfyllande av dessa. Från kulturaktörers perspektiv bör detta innebära förbättrade möjligheter att erhålla finansiering om dessa mål kan mötas i den egna verksamheten.

5.2.4.2 Verksamhetsområden

Nedan presenteras verksamhetsområdena så som de definieras i kulturplanen. Det bör noteras att regionen inte uttrycker explicita krav på aktörer i denna sektion av kulturplanen. Istället formuleras utvecklingsområden som det framgår att aktörer med uppdrag ska arbeta med i någon omfattning.

Scenkonst

> *SCENKONST INNEFATTAR [sic: de] olika konstformerna musik, teater, dans, nycirkus eller andra performativa uttryck. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 29).*

Regionen menar att man har ett rikt scenkonstliv, särskilt musik och teater omtalas i kulturplanen. Två aktörer har särskilt viktiga roller: Estrad norr och Riksteatern Jämtland/Härjedalen. Estrad norr är en scenkonstinstitution med uppdraget att nå samtliga kommuner i regionen varav turnerande är en viktig del i verksamheten. Riksteatern Jämtland/Härjedalen är en ideell förening inom folkrörelsen Riksteatern med åtta lokala föreningar. Utöver dessa omnämner regionen en rad olika professionella fria aktörer och en rad verksamheter inom ramen för verksamhetsområdet. Hur detta förhåller sig till finansiering från regionen framgår ej explicit, men det ger ett tydligt utrymme för etablerade institutioner.

Riksteatern regionalt bör även betraktas som en institution då denna trots sin ideella form har nationell och regional finansiering genom centralorganisationen som dessutom har styrelsemedlemmar som utses av regeringen.

Utvecklingsområden Professionell scenkonstverksamhet

- Föra dialog med kommuner och skolor mot målet att alla barn i länet årligen ska få uppleva scenkonst
- Verka för att utveckla samarbeten som stärker arrangörsledet i hela länet samt vitalisera mottagandet i kommuner och skolor
- Utveckla tillgängligheten och tillgången på scenkonst i landsbygden
- Utveckla samverkan med norrlandslänen genom produktioner och turnéverksamhet över länsgränserna för ett brett och tillgängligt utbud av scenkonst
- Värna fungerande nätverk samt utveckla nya
- Utveckla former för samarbeten med frilansande scen-konstnärer, till exempel genom residensverksamhet och samproduktion

(Region Jämtland Härjedalen 2018, 30).

Utvecklingsområdena är breda och det krävs en omfattande och väletablerad verksamhet för att möta samtliga. Om kulturplanen däremot ska läsas som att en verksamhet ska arbeta i förhållande till en del av dessa framstår det som en möjlighet att även mindre och nyare aktörer kan erhålla regionala uppdrag. Då det av sektionen om finansiering (se sida 39–40) framgår att utvärderingsbara mål sätts upp i samråd med kulturaktörer som innehar specifika uppdrag framstår det inte som att alla delar av utvecklingsområdena måste mötas av alla sådana aktörer.

Kulturarv och kulturmiljö – museum och arkiv

KULTURARV OCH KULTURMILJÖ – MUSEUM OCH ARKIVKULTURARV ÄR ALLA MATERIELLA och immateriella uttryck för mänsklig påverkan medan kulturmiljö är hela den av människor påverkade miljön. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 31).

Regionens kulturarvsinstitutioner uppges vara mycket aktiva och innovativa. I redogörelsen för de olika institutionernas arbete betonas arkivens arbete i förhållande till digitaliseringen av handlingar vilket ökar tillgängligheten. Nationalmuseum Jamtlis egenart omtalas samtidigt som dess attraktionskraft för regionen hävdas. Jamtli är en stiftelse som har två museer (Jamtli och Härjedalens Fjällmuseum) och även Nordiskt Centrum för Kulturarvspedagogik, NCK. Utöver detta drivs även projektorganisationen Världsarv Ragundadalen som arbetar med nomineringen för världsarvstatus för Döda fallet. Dessutom driver Jamtli Teknikland som är ett militärhistoriskt och tekniskt besöksmål som innefattar utställningar med aktiva inslag. Jamti är en stark aktör i Region Jämtland Härjedalen som definitivt uppbär kännetecknen för en institution. Regionen påtalar förekomsten av ett landsarkiv och ett föreningsarkiv. Dessutom finns Hembygdsrörelsen Heimbygda som är ett förbund som organiserar 70 hembygdsföreningar med sammanlagt ungefär 10 000 medlemmar, nationellt är denna en del av Sveriges Hembygdsförbund och därmed en aktör med stark etablering.

Samtliga av de omnämnda verksamheterna är institutioner med tämligen omfattande verksamheter. Möjligen kan föreningsarkivet i regionen betraktas som bara delvis en institution på grund av organiseringsformen.

Utvecklingsområden Regional museiverksamhet inklusive kulturmiljöarbete

- Fortsatt utveckla besöksmål och förskoleverksamhet i samverkan med fler kommuner
- Utveckla nya miljöer på besöksanläggningen för ökad attraktionskraft
- Bedriva verksamheten Nationalmuseum Jamtli för utveckling inom bild- och formområdet
- Komplettera fasta utställningar utifrån normkritiska perspektiv
- Stärka samarbetet kring forskning av museiområdet
- Strategiskt samla konst-, kulturarvs- och kulturmiljöarbetet i länet
- Utveckla samverkansformer med aktörer i länet kring kulturmiljöfrågor och bistå

kommunerna med framtagande av kommunala kulturmiljöplaner knutna till översiktsplanen.

(Region Jämtland Härjedalen 2018, 32)

Även dessa utvecklingsområden är breda och väl omfattande. Det är ett omfattande värv att möta samtliga om dessa ska förstås som krav. Samtliga punkter är utvecklingsbetonade vilket gör att kravet är relativt beroende på från vad till vad det omfattade ska utvecklas, detta gör att trösklarna blir mer anpassningsbara kring vilka som kan motta uppdrag. Även dessa fungerar på så vis att mål sätts för varje aktör i dialog med regionen. Normkritiska perspektivs inkludering i fasta utställningar knyter an till regionens kulturpolitiska målsättningar. De hållbarhetsperspektiv som antyds i flera av dessa punkter kan spåras tillbaka till fokusområdet hållbarhet i meningen att bevara miljöer.

Utvecklingsområden Regional enskild arkivverksamhet

- Utveckla delaktighet, medskapande och engagemang bland arkivbesökarna
- Utveckla samarbetet med lokala mötesplatser i länet för ökad tillgång till arkiv, kompetens och publika aktiviteter
- Utveckla publika aktiviteter för äldre med särskilt perspektiv på kultur och hälsa
- Utveckla pedagogisk verksamhet samt samarbetet och kommunikationen med skolorna

- Arbeta för att arkiv skapade av minoriteter och urfolk säkras för framtiden
- Driva och utveckla den arkivpedagogiska metodutvecklingen på nationell nivå genom till exempel nätverket Arkivpedagogiskt Forum
- Driva och utveckla gemensamma frågor för Sveriges förenings- och folkrörelsearkiv till exempel genom samarbetet inom Föreningen Sveriges länsarkivarier.

(Region Jämtland Härjedalen 2018, 33).

Dessa punkter är sammantaget mycket breda och visar på en tydlig inkluderingsambition i förhållande till såväl allmänheten som specifikt barn och unga, äldre och minoriteter. Detta kan kopplas till fokusområdena Kultur och Hälsa samt Nationella minoriteter och utöver detta kan det även kopplas till den kulturpolitiska ambitionen om inkludering.

Bild- och formkonst

Från 2018 är professionell bild- och formverksamhet ett eget område i Kultursamverkansmodellen med syfte är att stärka bild- och formområdet på regional nivå. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 34).

Bild- och formkonst definieras inte explicit i kulturplanen. Med hänsyn till att film och rörlig bild är en egen kategori kan vissa möjliga aspekter dock exkluderas. Däremot menar Region Jämtland Härjedalen (2018, 34) att den offentliga konsten är väl representerad i länet och exemplifierar detta med museet Jamtli (se föregående avsnitt). En viktig målsättning är att fler kommuner ska införa enprocentregeln. Regionen påpekar även att utställningsmöjligheten för konstnärer har minskat de senaste åren, detta sammankopplas med att privata gallerier har lagt ner sin verksamhet.

Regionen ska utveckla och vara en resurs för det regionala konstlivet, stärka de professionella konstnärernas villkor och möjligheter att vara yrkesverksamma samt stimulera barn och ungas skapande. Vidare betonas även regionens jämställdhetsarbete samt arbete med infrastrukturen för förutsättningar inom bild- och formkonst. Härke konstcentrum är en viktig kultursatsning i Östersundskommun som innefattar föreningsdrivna verksamheter som konstnärsateljéer, utställningsgalleri och kurser. Konstutställningar är också en viktig del av verksamheten. Två konstföreningar omnämns: Sveriges Konstföreningar Jämtland Härjedalen är en samverkans-

organisation för konstföreningar i regionen och Jämtlands Läns Konstförening (JLK) drivs med syftet att öka kunskapen om konstens betydelse för den enskilde.

Utvecklingsområden Professionell bild- och formverksamhet

- Bredda tillgänglighet av konst och Regionens konstsamling genom digital utveckling
- Verka för tillämpningen av MU-avtalet
- Verka för att kommuner har som målsättning att minst en procent i samband med ny och ombyggnation ska gå till konstnärlig gestaltning
- Utveckla Härke vistelsestipendium i samverkan med Härke Konstnärscentrum och Östersunds kommun
- Skapa ett regionalt forum för metodutveckling inom det konstpedagogiska området som berör samtida frågeställningar
- Främja regionalt konstnärsdrivna och självorganiserande initiativ för fördjupning och tillgängliggörande av samtida konstuttryck och processer
- Verka för utställnings- och visningsytor för professionella konstnärer i syfte att stimulera och tillgängliggöra samtidskonst
- Utarbeta en handlingsplan för professionell bild- och formkonst som inbegriper konsthantverket

(Region Jämtland Härjedalen 2018, 35).

Även dessa punkter är breda och omfattar många olika dimensioner. Vissa är tydligt riktade till särskilda aktörers verksamheter, såsom punkten rörande Härke vistelsestipendium. Det finns även en punkt som är tydligt inåtvänd som berör att ta fram en ny handlingsplan för området. I denna punkt framgår det att regionen sätter mål för sin egen verksamhet och inte för kulturlivet. Regionen menar även att förutsättningar för konstnärsdrivna och självorganiserade aktörer som berör samtida konst måste förbättras. Detta område berör endast tillgängligheten genom att beröra infrastruktur för konstens tillgänglighet för allmänheten, vilket syns genom främjande av digitalisering, inköp av konstnärlig gestaltning och att utställningsytor finns.

Film och rörlig bild

Film och rörlig bild definieras inte mer ingående i kulturplanen. Regionen menar att man, trots få invånare och begränsade resurser, har ett gott filmklimat. Företagandet inom film och rörlig bild betonas, där man enligt regionen har ett hundratal mindre företag. Regionen menar att kvinnorna utmärker sig avseende nationella och internationella framgångar. Filmpool är den aktör som omnämns i kulturplanen och detta är ett resurscentrum för film vars syfte är att stärka film som konstform i regionen. Att verka som resurs för filmskapare, kommuner, skola och civilsamhälle betonas som en viktig uppgift. Tillgängligheten för alla till detta omtalas även. Filmpool utgör en del av regionens förvaltning. Området ska stärkas genom nätverkande, rådgivning, fortbildning och informationsspridning.

Utvecklingsområden Filmkulturell verksamhet

- Främja talangutveckling och uppmuntra till kollektivt filmskapande
- Verka för ökad film- och mediepedagogisk kompetens i skolan genom att arbeta för mediemedvetenhet och kunskap om det filmiska berättandet
- Stärka kopplingen mellan unga filmarbetare och film i skolan
- Utveckla biografernas roll som mötesplats
- Stärka befintliga nätverk och initiera nya nätverk för filmpedagoger, talanger, filmare, biografer och filmarbetare
- Fördjupa samverkan med övriga filmverksamheter i Norrland

(Region Jämtland Härjedalen 2018, 36).

Dessa punkter är breda och omfattar i första hand att utveckla samverkan inom filmområdet. Detta genom att stärka verksamheterna i förhållande till skolan och därmed även barn och unga samt att främja talangutveckling och kollektivt filmskapande. Två punkter ägnas åt infrastrukturutveckling, där både ett intraregionalt och interregionalt perspektiv finns med. Det senare öppnar tydligt dörren för samverkan över regiongränserna mellan aktörer inom film.

Hemslöjd och design

Hemslöjd kopplas till slöjd, hantverk och konsthantverk i kulturplanen. Inom nätverket Jamtform finns strax över 100 aktiva konsthantverkare. Regionen omtalar den kanadensiska Economuséemodellen för att utveckla besöksmål utifrån kvalitet och hållbarhet som viktig. Hemslöjdskonsulenterna är en viktig organisation för att främja hemslöjdande i regionen. Såväl kopplingen till professionellt skapande som kopplingen till barn och unga betonas. Jämtland Härjedalens hemslöjdsförbund stöttar de lokala slöjdföreningarna och fungerar som en länk mellan föreningarna och Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund. Dessa båda är del av regionens förvaltning respektive en riksorganisation med institutionella drag.

Utvecklingsområden Hemslöjdsfrämjande verksamhet

- Tillsammans med kommunerna, civilsamhället och kulturskaparna initiera en hållbar infrastruktur för hemslöjdens närvaro i hela regionen
- Utbilda pedagoger i hemslöjdens tekniker, material och metoder för lärande
- Utveckla nätverk inom olika slöjdtekniker där den traderade kunskapen ökar handens kompetens, självförtroende och möjligheten till eget skapande
- Öka angelägenheten för slöjd- och hantverksnäringen

(Region Jämtland Härjedalen 2018, 36).

Dessa punkter framstår inte som lika breda som många tidigare undersökta områdens. Det finns en nivå av lokalbetoning i detta, som sannolikt kan ha sina rötter i hemslöjdstraditioner, som flyttar perspektivet nära utövarna. Detta tar sig i uttryck i punkt 2 och 3 där metoder och infrastrukturer för dessas fortlevnad betonas i förhållande till den enskilde skaparen. Punkt 1 och 4 har däremot ett tydligare makroperspektiv där kulturformens fortlevnad inom hela regionen betonas. Inga vidare värden eller tillgängligheter betonas i dessa punkter, alltså lyfts varken barn och unga, äldre, nationella minoriteter, kultur och hälsa eller normkritik. Detta förefaller sig avvikande då en kulturform som betonar utövaren på ett så tydligt sätt enkelt bör kunna omfatta dessa värden. Möjligen är detta en brist inom andra verksamhetsområden där utövare verkar behöva hävda sig i förhållande till en värdeargumentation. Frågan kan ställas huruvida regionen menar att värdena redan finns på plats och utvecklingsambitionen därav blir överflödig. Dock bör det konstateras att hållbarhetsperspektivet framkommer, men detta framställs som att det är synonymt med kulturformens överlevnad och inte med ekonomiska eller miljömässiga dimensioner.

Designcentrum omtalas som en arena för kreativ samhällsutveckling. Design förstås i bred bemärkelse och omfattar likväl ett kulturpolitiskt som näringspolitiskt område, men en vidare definition ges inte. Uppdraget går ut på att utveckla design inom regionen via innovationsfrämjande arbete, detta genom seminarier, workshops och utställningar. Svensk Form Jämtland är en ideell förening som syftar till att lyfta fram vad design kan ge för individen, kulturen, samhället och näringslivet. En årlig Formvecka samt PechaKucha-kvällar arrangeras av föreningen.

Utvecklingsområden Designområden

- Främja användandet av design för samhällsutveckling och utveckling av samhällsservice
- Verka för att designbranschen drar nytta av och ställer om till nya förutsättningar, exempelvis digitalisering, komplexa utmaningar och tjänstefiering
- Bidra till samverkan för att skapa en hållbar, jämlik och inkluderande livsmiljö genom arkitektur, form och design

(Region Jämtland Härjedalen 2018, 37).

I fallet design syns däremot de instrumentella värdena genom samtliga punkter. Designen ska verka för samhällsutveckling, hållbarhet, jämlikhet och inkludering i livsmiljöer. En punkt berör även att designområdet ska anpassa sig till de rådande förutsättningarna i samhället, inte minst i förhållande till ekonomi i form av tjänstefiering. Den mellersta punkten är tydligt vänd till enbart professionella aktörer, vilket tydliggörs av att begreppet bransch används. Det finns vidare inga interna ambi-

tioner för fältet då exempelvis den hållbarhet, jämlikhet och inkludering som nämns endast åsyftar det som fältet producerar och inte hur fältet i sig fungerar. Vidare finns det inga tydliga ambitioner om att fältet ska utvecklas mot mer samverkan. En tämligen krass analys är att regionen i detta menar att fältet måste uppdateras för att bättre fylla sin funktion i förhållande till instrumentella kulturvärden för att ha ett värde i vidare mening.

Bibliotek och litteratur

Regionen innefattar 37 biblioteksenheter samt två bokbussar ämnade för regionens ytterområden. Bibliotekens funktion i förhållande till föreningslivet som samlingsplatser betonas; även digital teknik såsom e-böcker och ljudböcker nämns. Webbsidor för information och service, samt e-media via gemensam webbplats, omtalas. Folkbiblioteken anges samverka med varandra samt med civilsamhället och näringslivet, för att erbjuda invånarna ett brett och tillgängligt utbud av media, handledning och digitala tjänster. Den litterära infrastrukturen i regionen betraktas som svag då få litterära sällskap och verksamheter kopplade till skrivande förekommer.

Den regionala biblioteksverksamheten har en särskild plan i regionen, med stöd i Bibliotekslag (2013:801). I uppdraget ingår att stärka och utveckla litteraturområdet i länet och ge stöd till länets författare och andra litterära aktörer. Det handlar om allas rätt till information och litteratur, oavsett funktionsvariation, språk eller social bakgrund.

> Utvecklingsområden Biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet
>
> - Stärka folkbibliotekens möjligheter att vara öppna, trygga och tillgängliga rum för kultur, samhällsdebatt och bildning
> - Stärka och samordna folkbibliotekens arbete för digital delaktighet
> - Utveckla och stärka intresset för läsning, skrivande och berättande – inte minst bland barn och unga
> - Stärka det litterära området genom insatser för författare i länet
> - Utveckla verksamheter som undersöker litteraturens förmåga att skapa återhämtning, lust och läkande i samverkan med bibliotek och andra folkhälsoaktörer
> - Främja det sydsamiska språket genom stöd till folkbiblioteken och insatser som ökar den litterära utgivningen
>
> (Region Jämtland Härjedalen 2018, 37).

I dessa punkter återkommer inkluderingsperspektivet, särskilt barn och unga ska inkluderas i verksamhetsområdets arbete för att stärka intresset för läsning, skrivande och berättande. Även folkhälsa betonas i en särskild punkt, där kultur- och hälsaperspektivet förekommer. Den sista punkten berör även stöd till en särskild nationell minoritetsgrupp i förhållande till fältet. Utöver detta betonar regionen även tillgänglighet och användbarheten i biblioteken genom digitalisering respektive funktionen som tillgängliga rum för kultur och bildning. Även att stärka fältet genom att stötta aktörer i form av författare är en egen punkt, där deras arbete framgår som ett intrinsikalt värde med kulturformen.

Folkbildning och civilsamhälle

> *Civilsamhällets roll för det demokratiska samhället och i den kulturella infrastrukturen är av stor vikt. Föreningar och organisationer erbjuder arenor för samtal, bildning och aktivitet samt för människors delaktighet och inflytande. Folkbildning handlar om kunskap, frigörelse och demokrati. Idéerna är inte nya men de uppdateras hela tiden av människor som lever och förverkligar idéerna. Grunden är allas rätt till bildning som ett sätt att växa, både som individ och samhällsmedborgare. Att tänka självständigt, ha en kritisk blick, hävda sina rättigheter, ta ansvar och se sammanhang är nycklar till egenmakt och delaktighet. (Region Jämtland Härjedalen 2018, 37).*

I förhållande till folkbildningen och civilsamhället stipuleras inga konkreta mål eller utvecklingsområden. Anledningen till detta motiveras inte i kulturplanen varav två möjliga motiveringar framstår som tillgripbara i första hand: att regionen inte anser att den bör formulera sådana utvecklingsområden alternativt att den inte behöver göra detta. I stycket ovan beskrivs folkbildning och civilsamhälle i deskriptiva ordalag men det finns en tydlig normativ dimension där folkbildningen och civilsamhället ges tydliga instrumentella värden för demokratin, kunskapen och individens frigörelse. Möjligen utgör detta ett implicit svar på varför regionen inte formulerar några utvecklingsområden här. Oavsett detta är det tydligt att civilsamhället och folkbildningen tillskrivs viktiga roller som inte utvecklas vidare i sina precisa funktioner eller förutsättningar.

5.3 Fallstudie 3: Västra Götaland

Ett viktigt konstaterande är att Region Västra Götaland har en ny kulturstrategi och kulturplan som tillkommit innan denna studies publikation. Denna studie har förlöpt sedan innan denna infördes och därmed fokuserar denna studie på den före detta kulturplanen. Nedan presenteras regionen vision och målsättning, hur denna jobbar med att finansiera och arbeta med kultur samt vilka fokus- och verksamhetsområden som omnämns.

5.3.1 Sammanfattning

Västra Götaland är en stor region med mycket aktivitet, detta märks i regionens kulturplan då denna lägger stor vikt på de aktiviteter som redan finns och hur dessa kan utvecklas. Verksamhetsområden i planen är främst beskrivningar av detta. En högre relevans för denna studie ligger i stödformerna, utvecklingen i regionen och de dokument som kulturplanen refererar till. Kulturplanen refererar framförallt till fem dokument som kompletterar kulturplanen på olika sätt. Det hade givetvis tillfört fler dimensioner att även granska dessa dokument, men då denna studie utgår från kulturplanerna som sådana får utelämnandet av dessa ses som en nödvändig avgränsning. Dock används dokumenten avgränsat för att bidra till kontext och sammanhang.

5.3.2 Regional kulturpolitisk vision och målsättning

Förord

> *Demokrati och kultur är kitt som håller samman vårt samhälle och utgör varandras förutsättningar för att vi ska uppleva samhörighet […] Allt vårt arbete utgår från ledorden samverkan och att verka tillsammans. Det är först när vi samlar våra gemensamma resurser och ser varandra som komplement som vi kan se till att de grundläggande demokratiska och mänskliga rättigheterna tillgodoses. (Region Västra Götaland 2015, 6).*

Regionen pekar inledande ut intrinsikala värden hos kulturen och definierar ledorden samverkan och att verka tillsammans. Detta bör ses som motiv till att stötta såväl intraregionalt som interregionalt samarbete.

Kulturplanen är inte ett dokument som ensamt skapar och styr regionens kulturpolitik. Den samverkar med visionsdokument, policybeslut, strategier och riktlinjer på både regional, nationell och internationell nivå. Det är av betydelse att se kulturplanerna i kontext, vilket detta bidrar till att skapa: Kulturplanen är ett dokument skapad i en befintlig struktur och inte en fristående stipulation utan förutsättningar.

Region Västra Götaland refererar, i högre grad än de andra granskade regionerna, till kompletterande dokument.

Då kulturplanen till större delen talar om vilka satsningar som avses göras i förhållande till institutioner som kan upprätthålla direkta statliga stöd bör det vara av intresse att granska dokumenten, men detta kommer ej att ske inom ramen för denna studie. Framförallt den nationella kulturplanen och EU:s kulturagenda framstår som särskilt relevanta då dessa påverkar fler regioner än Västra Götaland.

Det goda livet, Västra Götalandsregionens vision och strategi för tillväxt och utveckling

”Det goda livet är visionen för Västra Götalands utveckling på lång sikt” (Region Västra Götaland 2019, 31). Visionen är ett konkret dokument som pekar ut kultur som ett av flera viktiga fokusområden för ett hållbart samhälle och med detta ambitionen att regionen ska vara ledande inom kultur i nationell kontext (Region Västra Götaland 2005, 15). Detta placerar kultur i en framskjuten position som har en given plats i hur regionala resurser fördelas samt en viktig placering på agendan. Annorlunda uttryckt är kulturen inte en parentes i samhällsbygget.

I Kulturstrategin fastslås att ”kulturen har betydelse för den enskildes livskvalitet och är viktig för regional utveckling och tillväxt” (Region Västra Götaland 2019, 21). I detta ges kulturen likväl intrinsikala som instrumentella värden, då kulturen i sig utgör något gott i den enskildes liv samtidigt som denna bidrar till regional tillväxt.

Strategin för tillväxt och utveckling i Västra Götaland, Västra Götaland 2020

Västra Götaland 2020 (VG2020) är strategin för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014 – 2020 (Region Västra Götaland 2013, 3). Dokumentet formulerar målsättningar för regionen som avses vara uppnådda år 2020. Liksom i visionen, Det goda livet, betonar regionen i VG2020 att kulturen bidrar till att öka regionens attraktivitet. VG2020 prioriterar insatser som ska göra Västra Götaland till:

- en ledande kunskapsregion
- en region för alla
- en region där vi tar globalt ansvar
- en region som syns och engagerar

(Region Västra Götaland 2013, 13–30).

Dessa är breda målsättningar utan vidare djup i förhållande till konkreta sektorer. Men målsättningarna rör inkludering och engagemang samtidigt som kunskapsutveckling och ansvarstagande betonas. Ansvaret ställs i relation till det globala vilket skapar en stark konnotation till hållbarhet, inte minst i förhållande till miljöfrågor.

En mötesplats i världen, Västra Götalandsregionens kulturpolitik

Kulturstrategin En mötesplats i världen beskriver Region Västra Götalands (2012, 12) kulturpolitik och kulturens och konstens betydelse för både individen och samhällsutvecklingen. Fem dimensioner betonas särskilt:

- demokratisk öppenhet
- konstnärlig kvalitet
- social relevans
- ekonomisk potential
- regional profilering

(Region Västra Götaland 2012, 12–13).

Regionen diskuterar här bland annat konstpolitik och kulturpolitik. Dimensionerna kan delas in i tre grupper där punkt 1 och 3 hör samman med inkludering och att vara en aktiv del i ett samhälle som definierar förutsättningar för politiken. Punkt 4 och 5 hänger samman med regionens förhållande till omvärlden främst, då att utveckla ekonomisk potential bör ses som en relativ process mot andra regioner på samma sätt som profilering. Punkt 2 berör direkta värden i kulturen i form av konstnärlig kvalitet, vilket berör konstens direkta förutsättningar i sin existens. Konstnärlig kvalitet kopplar regionen även ihop med principen om armlängds avstånd.

5.3.3 Arbetssätt

Cultural planning

Cultural planning är en metod för att synliggöra de kulturella resurser som kan vara värdefulla för till exempel översiktsplanering, stadsutveckling och kulturplansarbete […] En variant av cultural planning är Attraktiva kommuner – några verktyg, en modell för gestaltning av offentlig miljö som kommunerna i Fyrbodals kommunalförbund har utformat. (Region Västra Götaland 2015, 12).

Cultural planning är en metod som regionen tydligt förordar, men metoden beskrivs mycket begränsat i termer av att den är användbar vid kartläggning av kulturella resurser, vilket regionen lägger fokus på. Det förekommer ingen som helst beskrivning av hur regionen använder och applicerar denna metod varav en inläsning på metoden i annan kontext enbart kan hjälpa uttolkaren med grövre fingervisningar.

Vidare betonar regionen Landskapskonventionen, Faro-konventionen, EU:s strukturfonder och sektorprogram samt Kulturella och kreativa näringar samt kultursystem som viktiga i regionens arbete (Region Västra Götaland 2015, 12–13). Dessa radas upp under rubriken Metoder för samhällsutveckling, vilket vidare bidrar till en oklarhet i hur dessa konkret används som verktyg utöver att vara relevanta policydokument.

Rättighetsbaserat arbetssätt

[Kulturnämnden har tagit fram] Rätten att delta i kulturlivet som innebär att aktivt verka för jämlikhet och jämställdhet samt att motverka diskriminering utifrån kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Sex insatsområden identifieras som särskilt viktiga (Region Västra Götaland 2015, 11).

Kulturnämnden i Region Västra Götalands arbete utgår från att det är en medborgerlig rättighet att delta i kulturlivet, med särskild uppmärksamhet på att exkludering inte ska ske utifrån diskrimineringsgrunderna (jfr. DiskL. 2008:567). Detta presenteras som en viktig grundbult i hur regionen arbetar i förhållande till kultur.

Nationella och regionala överenskommelser

Region Västra Götaland (2019, 11) arbetar bland annat genom särskilda överenskommelser med aktörer för att stärka kulturen och kulturpolitikens genomslagskraft inom särskilda områden. Kompetenser och ansvarstagande inom områdena påtalas som särskilt viktigt i förhållande till dessa aktörer, som åtar sig övergripande ansvar i sina respektive kulturformer. Fem sådana särskilda överenskommelser finns med följande: Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen, Konstnärsnämnden, Svenska Filminstitutet, Nämnden för Hemslöjdsfrågor samt Riksarkivet och Länsstyrelsen. Att samtliga av dessa är tunga och väletablerade institutioner respektive offentlig förvaltning bör noteras.

Kulturnämndens stödformer

För att regionens levande och självständiga kulturliv ska främjas och utvecklas erbjuder kulturnämnden flera olika stödformer som löpande ses över och utvecklas beroende på behov. Flexibiliteten innebär goda möjligheter för kulturskapare även utanför de stora institutionerna att verka, utvecklas och fortbildas. Västra Götalandsregionen arbetar för ett brett kulturliv och konstnärlig spets inom alla konstområden. (Region Västra Götaland 2015, 14).

Regionen menar att kulturnämndens stödformer utvecklas löpande och inte endast vänder sig till stora institutioner. Tvärtom ska även mindre aktörer ges möjlighet att verka och utvecklas i regionen. Ambitionen är att regionen ska ha spetskompetenser inom alla kulturområden och ett brett kulturliv vilket bör innebära att mindre aktörer med bredd och/eller spetskompetens har goda förutsättningar att verka i regionen.

Kulturnämnden ger kulturstrategiska utvecklingsstöd för att stödja det fria professionella kulturlivet. De är sökbara en gång om året och löper på tre år. Stödet ges bland annat till:

- arrangerande och producerande scener
- kollektivverkstäder
- organisationer och nätverk

(Region Västra Götaland 2015, 14)

De strategiska utvecklingsstöden syftar till att stödja det fria professionella kulturlivet och är sökbara en gång varje år. Stödet riktar sig till scener med arrangemang och produktion, kollektivverkstäder samt organisationer och nätverk. Detta innebär en bredd i vem som kan motta ett utvecklingsstöd i regionen, där fokus flyttas från konkreta kulturpresentationer, till fysiska skapandeprocesser och vidare till processer i kulturlivet som kan beröra exempelvis samverkan. Huruvida sådan samverkan är regionalt begränsad eller ej framgår inte uttryckligen, men för att regionens intresse ska attraheras bör aktörer åtminstone ha ett relevant fokus.

Kulturnämnden ger verksamhetsstöd enligt särskilda kriterier till medlemsorganisationer som är betydelsefulla för den kulturpolitiska infrastrukturen. Stödet ges bland annat till:

- centrumbildningar
- lokalhållare
- hembygdsförbund

(Region Västra Götaland 2015, 15).

Medlemsorganisationer som är viktiga i Västra Götalands kulturpolitiska infrastruktur kan även ges verksamhetsstöd om de uppfyller särskilda kriterier. Vad exakt regionen avser med medlemsorganisation framgår ej. Lokalt begränsade organisationer som verkar på en plats eller genom tillhandahållande av lokaler för kultur kan motta dessa, likaså centrumbildningar med vikt för kulturlivet.

Kulturnämnden ger stöd till organisationer för att stimulera och stödja ideella krafter. Organisationsstödet innebär att verksamheterna årsvis får medel i förhållande till exempelvis antalet medlemmar eller antalet aktiviteter. Dessa är sökbara och löper tills vidare:

- barn- och ungdomsorganisationer
- distriktsidrottsförbund
- eftergymnasiala konst- och kulturutbildningar
- handikappidrottsförbund
- politiska ungdomsförbund
- pensionärsorganisationer
- rörelseägda folkhögskolor
- studieförbund

(Region Västra Götaland 2015, 15).

För att stötta ideella verksamheter utger regionen ett organisationsstöd baserat på exempelvis medlemsantal eller antal aktiviteter som organisationen arrangerar. Dessa stöd är löpande sökbara. Noteras bör att inom detta stöd accepteras idrottsorganisationer men ingenting listas som relaterar till regionala kulturorganisationer och företrädare för det fria ideella kulturlivet i regionen.

Kulturnämnden ger stöd för kortare projekt eller engångsinsatser. Alla stöden är sökbara:

- arrangörsstöd till barn och unga
- biografstöd
- digitaliseringsstöd
- essästöd
- festivaler
- förprojektering av EU-projekt
- konstvandringar
- kultur och hälsa
- litterärt arrangörsstöd
- läsfrämjandestöd
- stöd till ungas skapande och arrangemang (k-peng)
- utvecklingsprojekt
- översättarstöd

(Region Västra Götaland 2015, 15)

Projektstöd ges även till en bredd av organisationer för genomförande av ett uppdrag över tid eller vid ett enskilt tillfälle. Detta kan handla om stöd för såväl att arrangera en spelning eller festival som utvecklingsprojekt och verksamhet relaterad till kultur och hälsa.

Kulturnämnden ger stöd till enskild konstnärlig verksamhet genom att erbjuda möjlighet att verka i gästateljéer eller residens. Dessutom delar kulturnämnden ut stipendier och priser:

- arbetsstipendium
- gästateljéer
- internationellt resestipendium
- internationella konstresidens
- kulturpris
- kulturstipendium

(Region Västra Götaland 2015, 15)

Utöver de gästateljéer som finns tillgängliga i regionen ges enskilda aktörer även stöd i form av olika pris eller stipendier. Detta stöd riktar sig inte till organisationer.

Kulturnämnden har tagit fram ett webbaserat verktyg, Kreaktor, för invånare och kulturaktörer. I denna kunskapsbank samlas resurser, aktörer och utvecklingsprojekt i regionen. En matchningsfunktion gör att verktyget kan användas aktivt för att bygga nätverk och söka samverkan. (Region Västra Götaland 2015, 15).

Kreaktor är regionens verktyg för att utveckla nätverkande och söka samverkan. Ett sådant verktyg, förutsatt att det används och är välfungerande, förefaller sig som ett bra verktyg för att uppnå regionens målsättningar om samverkan inom regionens kulturformer och mellan

dessa. Kreaktor framstår som en konkret och bred satsning på att utveckla regionens samverkansformer, men utifrån kulturplanen är det inte möjligt att bedöma dennas praktiska påverkan.

5.3.4 Fokus- och verksamhetsområden

I huvudsak betonar kulturplanen vikten av att stötta och utveckla specifika aktiviteter och organisationer som redan finns och får stöd från regionen. Dock framgår i detta vad regionen kan göra för sina kulturaktörer och även i vissa fall vad regionen vill ha stöd i utvecklingen av. Presentationen nedan är ordnad på så vis att fokusområdena presenteras först och därefter presenteras verksamhetsområdena.

5.3.4.1 Fokusområden

Civilsamhälle

Ett hållbart samhälle är i hög grad beroende av den struktur, det innehåll och de nätverk som ett starkt civilsamhälle utgör – inte minst de nationella minoriteternas och andra minoriteters organisering. Med stor variationsrikedom främjar civilsamhället deltagande och eget skapande i olika delar av kulturlivet. (Region Västra Götaland 2015, 37).

Regionen menar att ett starkt civilsamhälle är grundläggande för ett hållbart samhälle i bred bemärkelse. Civilsamhället står för breda former av skapande och deltagande i kulturlivet. Detta bör därmed ses som en viktig del i hur kulturlivet formas och utvecklas.

Barn och unga

Barn och unga är en av regionfullmäktige prioriterad målgrupp för kulturnämndens insatser. Samtliga kulturinstitutioner har i sina uppdrag att särskilt arbeta för barns och ungas möjligheter att ta del av kulturupplevelser och skapande verksamheter. (Region Västra Götaland 2015, 33).

Barn och unga ges av regionen ett särskilt fokus och samtliga kulturinstitutioner med regional finansiering har uppdrag kopplade till att göra kultur tillgängligt för barn och unga, i egenskap av såväl aktiva deltagare som konsumenter.

Folkbildning och deltagandekultur

Folkbildningen är civilsamhällets skolform och utgörs av studieförbunden och folkhögskolorna som tillsammans bedriver ett omfattande bildnings och kompetensarbete för föreningsliv, civilsamhälle och enskilda invånare. […] För att bredda och fördjupa deltagandet i kulturlivet, öka medskapandet och skapa en kultur som angår snarare än bara når invånarna, behövs ökad samverkan mellan folkhögskolor och kulturinstitutioner. Kulturnämnden har därför initierat ett regionövergripande nätverk – Folkbildning och kultur i samverkan – för folkhögskolor, det fria kulturlivet och de regionala kulturinstitutionerna. (Region Västra Götaland 2015, 42).

Utvecklingsinsatser

- stärka studieförbundens lokala verksamhet i samverkan med kommunerna
- förbättra den regionala spridningen av och öka antalet aktörer inom Folkbildning och kultur i samverkan

(Region Västra Götaland 2015, 42)

Syftet med Folkbildning och kultur i samverkan är att bredda och fördjupa deltagande i kulturlivet. Noteras bör att i citatet föregående punkterna omtalas folkhögskolor, men dessa finns inte med i utvecklingsinsatserna. Regionen investerar alltså i att utveckla sådan samverkan mellan delar av civilsamhället och folkbildningen för att attrahera och engagera fler i kulturlivet. Detta kan även tolkas på så vis att regionen pekar ut den samlade folkbildningen, alltså folkhögskolor och studieförbund, som samordnande aktör med ansvar för utvecklingen. I detta skymtas även möjligheten till en mer eller mindre tvingande struktur som gör civilsamhällets strukturer beroende av folkbildningens styrka i finansiering.

Besöksnäring

Kulturnämnden och regionutvecklingsnämnden samarbetar med Turistrådet Västsverige för att stärka Västra Götaland som destination på kulturområdet. Det handlar bland annat om att lyfta fram kulturverksamheter och att stärka kursutbudet som reseanledning till regionen. (Region Västra Götaland 2015, 34).

Rörande besöksnäringen samverkar regionens kulturnämnd med regionutvecklingsnämnden och Turistrådet Västsverige. Alltså samverkar här regionens offentliga förvaltning och en institution i form av ett bolag som ägs av regionen. Syftet med denna samverkan är att öka regionens attraktivitet som resmål genom att stärka kulturen i regionen.

Festivaler

Många festivaler samverkar med civilsamhället i betydande omfattning, bland annat är det vanligt med volontärarbete. Flera festivaler drivs i föreningsform där beslut om inriktning och utveckling sker enligt demokratiska principer. En festival kan vara första steget för nya invånare att engagera sig. På landsbygden och mindre orter stärker kulturfestivalen gemenskapen och identiteterna. (Region Västra Götaland 2015, 39).

Kulturfestivalerna i Västra Götaland får stöd bland annat för att de bidrar med vidgat deltagande och konstartsutveckling. Regionen beskriver att det är ett sätt för nya invånare att engagera sig i kulturlivet och att det stärker gemenskap och identitet i rurala miljöer. Även den viktiga kopplingen i hur en festival samverkar med och påverkar civilsamhället lyfts fram.

Arenor och nätverk

Fria professionella kulturskapare, unga aktörer, civilsamhälle och kommuner efterlyser nya mötesplatser för att skapa, utvecklas och mötas. Det finns många möjliga mötesplatser i lokalsamhället men samordning och utveckling saknas. Nya nätverk, fysiska och virtuella, behöver utvecklas för att de fria kulturskaparna ska kunna verka och möta människor i hela Västra Götaland. (Region Västra Götaland 2015, 35).

Nya mötesplatser för regionens kulturliv efterfrågas av en bredd av aktörer och institutioner. Mötesplatserna ska fungera på så vis att kulturformer och nätverk kan skapas och utvecklas. Nätverken behöver finnas på likväl digitala som fysiska nivåer för att utveckla samverkan inom hela regionen. Detta visar tydligt på en ambition hos regionen att stärka nätverkandet i regionen och möjligen bortom denna.

Samverkansplattform för interkulturell dialog

Interkulturell dialog är en metod för att motverka diskriminering av minoriteter, etnocentrism och rasism, och för att uppnå jämlikhet och social sammanhållning. Utgångspunkten är interkulturalitet – gränsöverskridande kulturmöten och samverkan – istället för mångkulturalism, som bygger samhällen där olika kulturer skiljs åt och existerar sida vid sida men utan större samröre. Interkulturell dialog innebär att rättighetsbaserade arbetsmetoder, inkluderande invånarperspektiv, demokratisk styrning i kulturell mångfald, interkulturell kompetens och internationellt samarbete används. (Region Västra Götaland 2015, 35).

Regionen lägger fokus på utvecklingen av samverkansplattformar för interkulturell dialog. Detta kan sammankopplas med regionens vilja att nätverk för kulturlivet skapas och utvecklas i punkten ovan. En möjlig tolkning av båda dessa i relation till varandra är att regionen efterfrågar ett nätverk som rymmer både regional kommunikation om kultur och interkulturell dialog. Det bör konstateras att dessa inte förhåller sig uteslutande till varandra, tvärtom bör förutsättningarna för båda vara tämligen goda i ett brett kulturnätverk

Kultur och hälsa

Kulturens betydelse för folkhälsan uppmärksammas mer och mer. Kulturnämnden samverkar med Centrum för kultur och hälsa vid Göteborgs universitet om följeforskning för att utveckla evidensbaserade metoder inom kultur och hälsa. Under de två senaste åren har regionfullmäktige stärkt kulturnämndens resurser för särskilda insatser inom kultur och vården, som nu utvidgas till kultur och hälsa. […] Begreppet kultur och hälsa kan också omfatta insatser inom kommunernas omsorgsansvar, något som kulturnämnden vill utveckla. (Region Västra Götaland 2015, 36).

Regionen beskriver att intresset för kopplingen mellan kultur och hälsa ökar, att de samarbetar med Centrum för kultur och hälsa samt att regionen startat upp flera projekt rörande detta. Dock håller centrumet på att läggas ner nu och projekten avslutas. Hälsa kan dessutom kopplas till näringslivet och samhället i stort vilket gör det till en viktig punkt. Bland utvecklingsinsatserna omnämns särskilt att ”öka kunskapen om kulturens roll för hälsan” (Region Västra Götaland 2015, 36).

5.3.4.2 Verksamhetsområden

Nedan presenteras verksamhetsområdena så som de definieras i kulturplanen. Det bör noteras att regionen inte uttrycker explicita krav på aktörer i denna sektion av kulturplanen. Istället formuleras utvecklingsområden som det framgår att aktörer med uppdrag ska arbeta med i någon omfattning.

Dans

Region Västra Götaland (2015, 19) menar att villkoren för dansområdet saknar infrastrukturbärande förslag som innebär tyngre kostnader. Regionen har dock utvecklat ett regionalt nätverk för dansen och bär det regionala ansvaret för Dansnät Sverige genom organisationen Dans i Väst. Regionen har ett projekt i samverkan med Göteborg Dans och Teater Festival för att stärka dansen utanför Göteborg. Regionen menar att det är betydelsefullt för kulturformen att bättre förutsättningar för professionellt utövande skapas samtidigt som möjligheterna till arbetstillfällen och internationella relationer förbättras.

Utvecklingsinsatser

- skapa förutsättningar för ett nationellt dansnät verk för barn och unga inom ramen för Dansnät Sverige
- ge koreografer, dansare och pedagoger ökade möjligheter till fortbildning
- komplettera de treåriga yrkesutbildningarna i nutida dans med ett fjärde övergångsår

- skapa en samlad produktionsmiljö för dansens aktörer i samarbete med Göteborgs stad

- skapa nya scener för produktion och gästspel på minst tre platser i regionen

(Region Västra Götaland 2015, 19).

Dessa utvecklingsinsatser framstår som att de vänder sig till kulturformen i stort och därmed regionen själv. Samtliga punkter är utformade som mer eller mindre utvärderingsbara mål. Att skapa nya platser för utövande och möten framstår som viktigt av dessa mål. Ses nätverk även som en mötesplats berör tre av fem punkter detta. Regionen är i detta tydlig med att knutpunkter, där konstformen kan samlas är viktiga, såväl regionalt som nationellt. De övriga två punkterna berör kompetenshöjande insatser.

Teater

Inledande beskriver regionen främst etablerade institutioner och professionellt utövande inom regionens teaterscen. Vidare beskriver regionen ett behov av att öka tillgängligheten och deltagande och påtalar därvid de fria teatergruppernas betydelse. Dessa ska stärkas genom att Regionteater Väst och Riksteatern Väst ska förbättra sina funktioner som förmedlingar i förhållande till arrangörer. Dessa två samt Kulturakademin Trappan utpekas som viktiga för teaterscenens kompetensutveckling och möjligheter till turnerande.

Utvecklingsinsatser

- öka möjligheterna för fria scenkonstnärer att turnera

- skapa långsiktiga hållbara arrangörsnätverk med särskild inriktning mot barn och unga

- inrätta teaterresidens för att utveckla kvaliteten och föra teatern närmare invånarna

(Region Västra Götaland 2015, 20).

Möjligheterna att turnera och arrangera ska förbättras i regionen. Arrangörsnätverken ska stärkas och särskilt fokusera på barn och unga. Utöver detta ska även teaterresidens inrättas för att utöka tillgängligheten och den konstnärliga kvaliteten. Även dessa utvecklingsinsatser framstår som att de är riktade till kulturformen i stort och därmed är riktade till regionen. Dock är dessa mål inte lika utvärderingsbetonade som de rörande dans (se ovan).

Musik

Regionen påtalar inledande två stora musikinstitutioner: Göteborgsoperan och Göteborgs symfoniker. Den senare samverkar med flera av regionens kommuner rörande utbildning för barn och unga genom skolorna och genom detta håller ett nationellt nätverk på att utvecklas, menar regionen. Göteborgs symfoniker utför även ett viktigt arbete i förhållande till digitaliseringens utmaningar genom att arbeta med digital distribution och infrastruktur. Musikcentrum Väst är en annan aktör som organiserar cirka 700 professionella musiker och därigenom skapar samarbeten och speltillfällen. Kör som musikform ska ägnas särskild uppmärksamhet och förstärks genom bildandet av ett körcentrum som ska utveckla kompetens och deltagandet i regionen.

Utvecklingsinsatser

- stödja och utveckla digitaliseringen för en ökad interaktivitet

- öka det fria musiklivets och institutionernas rörlighet i hela Västra Götaland

- vidga deltagandet för barn och unga

- stödja ett vitalt körliv med bredd och spets

(Region Västra Götaland 2015, 21).

Tre av fyra utvecklingsinsatser rör musiken i regionen övergripande och syftar till att öka tillgänglighet och deltagande. Detta uppnås genom utvecklade digitala förutsättningar samt ökad mobilitet i förhållande till såväl fria aktörer som etablerade institutioner. Barn och unga ges särskilt fokus då deltagande bland dessa är eftersträvansvärt. Den fjärde punkten är riktad just mot regionens körer och i detta efterfrågas breddning och utökad kompetens. Breddningen i fråga bör relateras till deltagande och utveckling av fler nivåer inom körsången.

Film

Region Västra Götaland (2015, 22) beskriver filmen som en av de mest välmående kultursektorerna i regionen. Detta inte minst på grund av satsningarna på Film i Väst som uppges vara Sveriges största samproducent av långfilm och tv-drama. Infrastrukturen runt kulturformen och Film i Väst betraktas som viktig för film som verksamhetsområde. Regionen identifierar även behovet av att engagera barn och unga, bland annat genom skolorna, men även kvinnor som skapar film. Utöver detta påtalas regionens biografer som en viktig plats för kulturformen och större delen av regionen har tillgång till digitaliserade biografer som ingår i ett filmkulturellt nätverk. Avslutningsvis menar regionen att kritiska förhållningssätt till filmkonst är viktigt att utveckla, varav ett särskilt projekt med fokus på detta bedrivs av regionen i samverkan med ett flertal folkhögskolor.

Utvecklingsinsatser

- öka produktion och visning av film för barn och unga
- utveckla filmverksamheten på de digitaliserade biograferna
- öka särskilt de unga invånarnas medie- och informationskunnighet

(Region Västra Götaland 2015, 22).

Dessa tre utvecklingsinsatser är formulerade med bredd och berör tre olika områden. Dels är målsättningen att producera och visa mer film med barn och unga som målgrupp. Vidare avser regionen att förbättra ungas kunskaper om media och information, varigenom regionen hoppas fostra ett bredare kritiskt förhållningssätt hos unga. Dessutom ska verksamheterna kring filmen utvecklas på biograferna som ingår i det filmkulturella nätverket.

Samtida konst

I Region Västra Götaland (2015, 23) finns nio konstinstitutioner som upprätthåller regionala uppdrag varav tre är belägna i centralorten Göteborg. Regionen konstaterar att förutsättningarna för verksamheterna varierar lokalt. Samtida konst ska stöttas genom att visningsmöjligheter utanför museer ska upprättas samtidigt som kollektiva verkstäder ska få möjlighet till förbättrat stöd. Att dessa verkstäder utvecklar sin utbildande verksamhet ser regionen som en styrka värd att vidareutveckla. Regionen betonar målsättningen att Västra Götaland ska vara attraktivt som produktionsplats för kulturformen. Därav riktar regionen ersättningar till institutionerna för att de ska kunna följa MU-avtalet, dessutom delar regionen ut stipendier och finansierar nationella residens för samtida konst.

Utvecklingsinsatser

- lägga särskilt fokus på att utveckla webbmuseer, i samarbete med konstinstitutionerna
- stärka kollektivverkstädernas möjligheter att driva kompetensutveckling
- verka för att Borås Internationella Skulpturbiennal blir en del av regionaliseringen av internationella festivaler i Västra Götaland
- inrätta attraktiva, internationella produktionsresidens i samverkan med Konstnärsnämnden

(Region Västra Götaland 2015, 23).

Även dessa utvecklingsinsatser täcker en stor bredd. Regionen fokuserar på digitala museer och produktionsresidens som berör tillgängligheten till den samtida konsten och även utgör mötesplatser relaterade till konstformen. Till det senare kan även kopplas att regionen vill stärka kollektiva verkstäder inom kulturformen genom kompetensutveckling. Dessutom vill man knyta Borås Internationella Skulpturbiennal närmare regionen vilket kommer att öka regionens representationsförmåga.

Arkitektur, form och design

Region Västra Götaland (2015, 24) påtalar en bredd av viktiga aktörer, nätverk och institutioner inom kulturformen. Utöver detta påtalar regionen viktiga centrumbildningar i förhållande till textildesign och ambitionen att utveckla ett nytt centrum för att göra vävande som kulturform mer tillgängligt för civilsamhället. Att stötta hållbar design i regionen omtalas vidare som viktigt i regionen. Regionen påtalar även behovet av en forumbildning för arkitekter, vilket skulle kunna bli en viktig förstärkning av området.

Utvecklingsinsatser

- utveckla ett regionalt nätverk för arkitektur, form och design
- utveckla Vävcenter Sjuhärad med Textilmuseet och övriga textila aktörer i området
- inrätta ett regionalt forum – Västsvensk byggkonst 2.0
- bevaka möjligheterna att etablera ett regionalt arkitektur- och designcentrum med ett nationellt uppdrag

(Region Västra Götaland 2015, 25).

Tre av fyra utvecklingsinsatser berör att förbättra regionens kulturella infrastruktur kring området, där nätverkande samt forum- och centrumbildning är målsättning. Utöver detta ska även textila aktörer i området utvecklas med särskilt fokus på Vävcenter Sjuhärad och Textilmuseet.

Hemslöjd

Hemslöjd är mer än kulturarv och traditioner, menar Region Västra Götaland (2015, 26). Regionen påtalar att det finns många aktörer i civilsamhället och länshemslöjdsföreningarna organiserar över 3000 medlemmar. Förhållningssättet till hemslöjd är nytänkande och flera samtida hemslöjdsformer uppmärksammas, såsom craftism som kombinerar handarbete med politiska ambitioner. Regionen stöttar särskilt hemslöjdsområden som främjar integration, bredare deltagande och sociala perspektiv. Detta skapar goda förutsättningar för kulturformen i regionen att nyskapas och utvecklas i flera olika riktningar. Regionen avser även under perioden att stärka samarbetet med civilsamhället, kommuner och enskilda aktörer.

Utvecklingsinsatser

- leda ett nationellt förnyelse- och utvecklingsarbete i samverkan med Nämnden för hemslöjdsfrågor
- utveckla nya former och metoder för att stödja utvecklingen av slöjdnäringar regionalt

(Region Västra Götaland 2015, 26).

Förnyelse är ett genomgående tema i regionens utvecklingsinsatser. Dels ska ett nationellt arbete för att förnya hemslöjden ledas av regionen, dels ska nya sätt att stötta hemslöjden i regionen utvecklas.

Litteratur

Region Västra Götaland (2015, 27) menar att litteraturområdet genomgår en förändring som inte är specifik för regionen då läsförståelse bland unga sjunker och samtidigt öppnar digitaliseringen för nya produktions och distributionsformer. Särskilda insatser riktade mot författare är planerade för kulturplanens period och omnämns i Kulturnämndens stödformer.

Utvecklingsinsatser

- stödja, följa upp och utvärdera de nya litterära satsningarna
- vidareutveckla residensverksamheten med särskild tonvikt på organisation, samverkansformer och profilering av satelliterna
- stödja lokala fristadskommuner

(Region Västra Götaland 2015, 27).

Regionen avser att vidare utveckla de litterära satsningarna under perioden och att undersöka dessas effekter. Utöver detta ska residensverksamheten i Strömstad i regionens organisationer och samverkan stöttas sam-

tidigt som dess verksamhet i städerna Alingsås, Partille och Åmål också stöttas. Dessutom har regionen sedan 2014 ett särskilt uppdrag kopplat till yttrandefrihet som innebär att skapa förutsättningar för yrkesverksamma konstnärer som utsätts för diskriminering och förföljelser, i så kallade fristäder.

Bibliotek

Bibliotek finns i alla regionens kommuner och utgör en av de huvudsakliga kostnaderna för kommunerna (Region Västra Götaland 2015, 27). Bibliotekens finansiering är lagstadgad, konstaterar Regionen (jfr. Bibliotekslag 2013:801). Dessa utgör enligt regionen viktiga mötesplatser för informationsinhämtning och kulturupplevelser. Kultur i Väst ska, som en del av Region Västra Götaland, stödja biblioteken för att dessa ska kunna verka för samverkan med föreningsliv, utbildningsaktörer, kulturverksamheter och folkbildning. Regionen stöttar även den årliga konferensen Bibliotopia som berör bibliotekens framtida möjligheter och utmaningar.

Utvecklingsinsatser

- inspirera till nya och innovativa idéer för biblioteken som mötesplatser och för läsfrämjande för barn och unga
- vidareutveckla konferensen Bibliotopia
- utveckla verksamheten enligt en ny regional biblioteksplan

(Region Västra Götaland 2015, 27).

Två av utvecklingsinsatserna berör att utveckla möjligheterna för kommande förutsättningar för regionens bibliotek. Alltså att stötta framväxten av hur framtidens bibliotek ska fungera i regionen. Detta dels genom direkt inspirationsarbete som lägger särskilt fokus på barn och unga, dels genom utvecklingen av den konferens som berör frågorna om möjligheter och utmaningar. Regionen åtar sig även att utveckla biblioteken enligt den plan som framlagts 2016.

Natur och kulturarv

”Unesco definierar kulturarv som det materiella (rörligt och fast, på land och under vatten) och immateriella (scenkonst, ritualer, muntligt berättande) arvet” (Region Västra Götaland 2015, 28). Vidare beskrivs att kulturarvets institutioner består i arkiv, bibliotek, museer och myndigheter. Dessutom är civilsamhällets aktörer en viktig

part som står för största delen av natur- och kulturverksamheten. Landskaps- och Farokonventionen kopplas explicit till detta kulturområde. Industrimuseum Västra Götaland avses utvecklas till en samverkansplattform för civilsamhällets, regionens och kommunernas aktörer kopplade till industrisamhället. Ungas framtidsbilder beskrivs som ett viktigt fokus för plattformen. Kulturarvsinstitutionerna beskrivs som viktiga för regionens attraktivitet och detta knyts särskilt till besöksnäring, vilket regionen även vill utveckla genom dessa institutioner. Klimatförändringarna och hur dessas effekter begränsas pekas ut som en utmaning inom natur- och kulturarv. Kring detta samverkar regionen med Länsstyrelsen i både Västra Götaland och Halland samt Kulturmiljö Halland. Den sistnämnda styrs av Stiftelsen för Hallands länsmuseer som delvis utgörs av Region Halland.

Utvecklingsinsatser

- utveckla Industrimuseum Västra Götalands arbete med barn och unga
- utveckla kvaliteten för besöksmålen enligt Charts-modellen
- stärka Hantverkslaboratoriet som ett nationellt centrum för hantverk och immateriellt kulturarv
- utveckla Digikult till en nordisk samlingspunkt för kompetensutveckling om nya metoder för att sprida kulturarvet
- ta fram ett planeringsunderlag för hantering av klimatförändringarnas påverkan på kulturarvet

(Region Västra Götaland 2015, 29).

Dessa utvecklingsinsatser är breda och omfattar flera utvecklingsområden. Verksamhet riktad mot barn och unga ska stöttas genom Industrimuseum Västra Götaland. Även besöksmålens kvalitet, och därmed regionens attraktivitet, ska stärkas. Två punkter rör centrumbildningar och samlingspunkter som ska utveckla kompetens, varav en även ska utveckla nya metoder för att sprida kulturarvet. Den sista punkten berör direkt att regionen ska arbeta fram en planering för hur klimatutmaningarna ska mötas i förhållande till kulturarv.

Arkiv

Arkivens uppdrag är att bevara dokumentation vilket är meningsfullt för den öppna demokratin och samhällets utveckling, enligt Region Västra Götaland (2015, 30). Föreningsarkiv omnämns som en viktig del i detta och dessa drivs på fristående ideell basis. I regionen bär kulturnämnden huvudansvaret för att finansiera de tre regionala föreningsarkiven, vilket framstår som problematiskt då regionen avser att utreda detta. En utmaning för arkiven är att vidhålla relevans för samtida organisationer och nätverk som inte är organiserade på traditionellt sätt. Västarvet, en del av Region Västra Götaland, arbetar för samverkan mellan regionala museer, arkiv och bibliotek. Ett avtal om utvecklingssamverkan, där även Riksarkivet och Länsstyrelsen ingår, finns.

Utvecklingsinsatser

- göra en översyn av föreningsarkivens ekonomiska situation i samverkan med kommunerna
- stödja föreningsarkiven i att utveckla metoder för att nå nya grupper, särskilt barn och unga
- arbeta enligt samarbetsöverenskommelsen med Riksarkive och Länsstyrelsen

(Region Västra Götaland 2015, 30)

Regionen menar att den ekonomiska situationen i förhållande till föreningsarkiven behöver ses över, vilket ska ske i samverkan med kommunerna. Arkiven ska få stöd till att bättre kunna nå särskilt barn och unga, som förmodligen utgör huvuddelen av de nya organisationer och nätverk som inte organiserar sig på traditionellt sätt. Utöver detta ska samarbetsöverenskommelsen med Riksarkivet och Länsstyrelsen upprätthållas. Endast en av dessa punkter är i vidare mening kopplad till utveckling, då den första och sista punkten berör genomförandet av en undersökning och att fortsätta arbeta enligt tidigare avtal.

Del C
Diskussion och slutsatser

I studiens C-del, som är den sista, diskuteras resultaten från tidigare kapitel och sammanvävs med frågeställningarna. Det första kapitlet, 6. Diskussion, lägger fokus på den diskuterande aspekten av detta medan det andra kapitlet i denna del, 7. Slutsatser, lägger fokus på att besvara frågeställningarna och föreslå hur dessa svar bör tolkas. Avslutningsvis pekas möjliga vidare frågeställningar ut, med utgångspunkt i denna studie.

6. Diskussion

Nedan diskuteras resultatet som presenterats i föregående kapitel. Policydokumentens koherens och innebörder kommer att undersökas och sättas i relation till både andra policydokument och studiens bakgrund. Utöver detta utgör dessutom diskussionen om dessa en utgångspunkt för vilka kritiska perspektiv eller överensstämmelser som återfinns i förhållande till kulturplanerna senare. Vidare diskuteras kulturplanerna utifrån dessas interna resonemang, i förhållande till policydokument och huvudsakligen i förhållande till denna studies frågeställningar. Avslutningsvis sammanfattas och summeras studiens slutsatser och resonemang.

6.1 Internationellt och nationellt

En rimlig utgångspunkt för denna diskussion är de FN-deklarationer som Sverige har ratificerat, alltså FN:s Allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna och FN:s Barnkonvention. Dessa båda innehåller ej förhandlingsbara formuleringar om vuxna, barn och ungas rättighet att delta i konstnärliga och kulturella verksamheter. Barnkonventionen artikel 31 punkt 2 stipulerar även att barns rättigheter inte får inskränkas, vilket innebär att detta ej är att anse som en målsättning, det är ett stipulerat krav att barn har rätt att delta. Vidare innebär de mänskliga rättigheterna, artikel 15 punkt 2 och 3, att kulturen i varje konventionsstat ska utvecklas, bevaras och spridas samtidigt som nödvändigheten för frihet inom skapandeverksamheter slås fast. Detta innebär alltså att det ej är förenligt med de mänskliga rättigheterna att en stat inte ger kulturlivet förutsättningar för att förnyas och inkludera nya former av kreativa uttryck. Detta innebär att på förhand givna kategorier av vilka former av kulturella uttryck som ska stöttas kan anses strida mot dessa värderingar. Alltså är det möjligt att hela idén bakom Kulturrådets listade kategorier (jfr. Kulturrådet 2020a) i någon mening står i strid med de mänskliga rättigheterna. Dock bör det i sammanhanget förtydligas att Kulturrådets kategorier ej är exklusiva, alltså är de formbara efter den kultur som finns och skapas i landet.

Frågan om frihet i förhållande till organisering kan vidare diskuteras. Om det fria kulturlivet måste organisera sig i förhållande till befintliga offentliga förvaltningar för att kunna motta finansiering innebär detta en viss begräns-

ning av former och frihet. Vidare kan detta sättas i kontext gentemot Dahlbergs resonemang om styrningen av kulturella medel, nämligen att vilka som mottar medel och till vad medlen går inte är möjligt att separera som frågor. Tillsammans bör detta ses som att möjligheten att organisera sig i kulturlivet är avhängigt att kunna finansiera sin verksamhet på egen hand, vilket innebär att marknadskrafter eller filantropi styr den föreställda kulturorganisationen. Alternativet är att det offentliga styr vad och vilka som finansieras utifrån vad och hur den föreställda kulturorganisationens verksamhet fungerar. Detta framstår inte som en omfattande frihet i realiteten. Frågan huruvida några rimliga alternativ finns är mer svårbesvarad. Ett möjligt alternativ är att flytta finansieringsfunktionen från de offentliga förvaltningarna och närmare civilsamhället och därmed det fria kulturlivet. På detta sätt hade kulturlivet åtnjutit en större frihet att bedriva verksamhet och organisera sig.

Som ovan nämnt benämner Kulturrådet ett antal kategorier för kultur som ska inkluderas i varje regions kulturplan. Detta berör alltså kulturpolitikens organisering och det offentligas förvaltning och slutsatser om hur detta verkar i förhållande till kulturlivet blir svåra att dra. Målsättningen att föra kulturen närmre folket genom regionerna görs tydlig i det att varje region ges omfattande tolkningsmöjligheter i förhållande till dessa kategorier i sina respektive kulturplaner. Det finns dock potentiella problem med detta i förhållande till vilka garantier detta innebär för folkligt inflytande. Om inte kulturlivet och andra delar av civilsamhället tillåts ingå i de regionala processerna flyttas inte besluten om kulturpolitiken närmre folket trots att kulturpolitiken vinner geografisk och pluralistisk spridning.

Huruvida civilsamhället görs delaktiga i givna regioners fall behöver denna studie inte besvara för att framföra den kritiska synpunkten att det är märkligt att inte Kulturrådet kräver att regionerna förankrar kulturplanerna i civilsamhället genom andra medel än den representation valdemokratin innebär för all politik. Det bör påpekas att Kulturrådet avkräver regionerna i samverkansmodellen att dessa för dialog med civilsamhället, men detta kan ske genom selektiva urval och innebär inte ett formaliserat inflytande i vidare mening än att civilsamhället tillåts framföra en åsikt. En förändring av detta skulle innebära att inte bara etablerade institutioner i regionerna fick inflytande över kulturplanerna, vilket vore värt att överväga då dessa oavsett sin vikt för den regionala kulturen per definition inte är folket. Frågan vilka förutsättningar som finns för civilsamhället att organisera sig i förhållande till dessa dialoger och strukturer förefaller sig naturlig här.

För att en sådan organisering ska bli effektiv krävs åtminstone två delar: adekvata strukturer att organisera sig inom och möjligheten till reell påverkan. En sådan struktur skulle kunna utgöras av riksorganisationer med tillhörande distrikt men då krävs ett existerande stöd till dessa på regional nivå för att ge distrikten förutsättningar att organisera det fria kulturlivet, och därmed en betydande del av civilsamhället, i förhållande till regionerna. Om sådan finansiering för riksorganisationernas distrikt inte finns regionalt återstår då nationella finansieringar. Det finns här en överhängande risk, om nationella finansieringar inte finns att tillgå, att ett administrativt moment 22 uppstår mellan riksorganisationernas distrikt och kulturförvaltning nationellt och regionalt. Detta potentiella cirkelrefererande, med utgångspunkt i exempelvis principen om armlängds avstånd, mellan nationell förvaltning och regionerna leder alltså till att båda delarna hävdar att det är den andras ansvar att lösa detta och att i praktiken tar ingen ansvar för detta. Ett sådant förhållande till riksorganisationer och dessas distrikt kan väl spegla strukturen mellan staten och länsstyrelserna, där staten är centralorganisation och länsstyrelserna agerar inom och i förhållande till regionerna. För att en sådan organisering ska kunna ske med stabilitet och varaktighet krävs här politiskt förtydligande.

I enlighet med de Nationella kulturpolitiska målen ska kulturpolitiken verka för kulturen som en dynamisk, utmanande och obunden kraft i samhället. Alla ska ha möjlighet att ta del av och verka inom kultur och det demokratiska samhället ska slå vakt om den kulturella och konstnärliga friheten. Kulturen ska alltså präglas av autonomi, möjlighet till kritiska perspektiv och anpassningsbarhet och vara öppen samt tillgänglig för alla. Ironin i att definiera hur kulturen ska fungera i samma mening som dess obundenhet stipuleras är svår att missa. Med denna observation framstår det som att den frihet obundenheten åsyftar inte är fullständig eller att den är väldigt partikulärt menad. Alltså frihet på andra än kulturens villkor och därmed inte en frihet i vidare mening.

Vidare i förhållande till finansieringsstrukturer, vilket diskuterades i första stycket av detta delkapitel, framstår det som att de för det fria och ideella kulturlivet oumbärliga finansieringsmöjligheternas styrningsmekanismer står som direkt antites till idén om obundenhet. Om denna idé bör ses som idealistisk eller enbart en plattityd lämnas

osagt här. Dock kan vidare frågan även höjas om vad som avses med att verka utmanande. Om kulturen ska kunna verka utmanande måste den alltså utmana någonting, vilket här får antas vara befästa normer i samhället. Detta skapar en märklig paradox då samhälleliga normer och befintliga strukturer inom kulturpolitiken kan antas, och verkar, motverka förekomsten av vissa utmanande uttryck. Det finns uppenbarligen någon form av begränsning då målen befäster demokratiska ideal och yttrandefriheten. Det primära syftet med denna notering är endast att hävda att även kulturaktörers tolkningsfrihet i förhållande till detta uppdrag är begränsad.

De nationella kulturpolitiska målens stipulation av grundbulten att svensk offentlighet ska finansiera kultur är relevant att betrakta här. Antingen kan en sådan finansieringsstruktur verka deliberativt för ett friare kulturliv, där det fria kulturlivet tillåts vara en del av denna struktur, eller genom toppstyrda strukturer. I det förstnämnda fallet skulle alltså kulturlivet ha möjlighet att organisera sig på ett sådant sätt att autonomin ökar genom att delaktigheten i beslutsprocesser ökar vilket även skulle möta Kulturrådets målsättning att flytta kulturen närmare folket. Kulturlivet skulle då ligga i likväl det offentligas händer som civilsamhällets sådana. I det sistnämnda fallet skulle man behålla fullständig kontroll över kulturlivets möjligheter genom offentlig förvaltning. Om så verkar alltså strukturen kontrollerande i förhållande till kulturlivet, vilket även detta står i motsättning till kulturlivets autonomi. Att det fria kulturlivets möjlighet till inflytande över samt insynsmöjlighet i beslutsprocesserna skulle formellt fastslås skulle verka frigörande för kulturlivet. Avslutningsvis etablerar de nationella kulturpolitiska målen med att kultur i första hand är ett instrument för samhället och därmed den offentliga förvaltningen. Detta genom kulturpolitiken som i sin tur definierar ramarna för kulturlivet. Dock medges att kulturen i sig även har ett intrinsikalt värde, men hur stort detta är och vilka eftergifter detta kan vara värt framgår ej.

I det Kulturpolitiska positionspapperet ges kulturen ett flertal instrumentella funktioner, såsom att kulturen är en förutsättning för demokrati och mänskliga rättigheter, trots att intrinsikala värden finns. SKR har dock ett tydligt förhållningssätt till detta. Kulturpolitiken som sådan är alltid instrumentell, vilket innebär att den genomförs med ett annat syfte än kulturens egenvärde, samtidigt som kulturen i sig är intrinsikal. SKR gör alltså skillnad på kulturpolitikens syfte med kulturen och kulturens interna syften. Ett mer krasst sätt att uttrycka detta är att om kulturen vill ha det offentligas draghjälp får kulturen finna sig i att vara ett instrument. Då en stor del av det fria ideella kulturlivet kommer att ha svårt att överleva utan det offentligas stöd är alternativet att agera utifrån endast det intrinsikala värdet nära nog en omöjlighet. Dahlbergs slutsats om kopplingen mellan vad och vem som mottar offentliga medel kan ses parallellt med detta. Återkopplande till de konkreta instrumentella värdena demokrati och mänskliga rättigheter finns ett perspektivproblem.

FN:s Allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna definierar deltagande i kultur som en mänsklig rättighet (ART 15, punkt 1). Alltså är kultur inte en förutsättning för mänskliga rättigheter, det är en mänsklig rättighet. Detta illustrerar tydligt problemet med perspektivet på vad kulturen är och gör. Demokrati, kultur och mänskliga rättigheter som fenomen kan förstås som att de överlappar varandra: Kultur kan vara demokrati och vice versa. Ett sådant försanthållande innebär att kultur, mänskliga rättigheter och demokrati inte kan brytas sönder till separata fenomen utan de tillhör delvis samma fenomen i omvärlden. På detta vis är kultur en förutsättning i demokratin och de mänskliga rättigheterna samtidigt som dess intrinsikala värde inte naggas i kanterna. Detta är visserligen ett annat perspektiv än vad både regeringen och SKR står för. Det kan dock jämföras med ett liknande resonemang som återfinns i Region Västra Götaland (2015, Förord).

Det kulturpolitiska positionspapperet innehåller även en ytterligare del som denna studie kommer att betrakta. SKR, som här företräder det regionala perspektivet, efterfrågar i detta en levande dialog med den nationella nivån. Dialogen ska betrakta förutsättningar och prioriteringar för hur kulturpolitiken ska ordnas. SKR menar att detta kan stärka kulturpolitisk samverkan mellan de olika nivåerna i den offentliga förvaltningen och beslutsfattarna. Normativt får detta ses som en positiv målsättning då en etablerad levande dialog innebär att implementeringen av policy sannolikt blir mer i linje med vad beslutsfattarna har avsett samt att regional variation i kultursyn får bättre förutsättningar att vara likvärdig. Deskriptivt innebär efterfrågandet av en levande sådan dialog att det inte finns en sådan dialog eller att den som finns inte fungerar. Det finns alltså ett glapp mellan den statliga och regionala nivån som SKR uppmärksammar. Ett sådant glapp som berör just prioriteringar och förutsättningar skapar bristande jämlikhet och parallella tolkningar i förhållande till hur kulturpolitiken ska bedrivas och praktiskt bedrivs. Detta sammanhang utgör ett tillfälle då praktik och teori ska mötas och diskuteras.

En sådan diskussion om praktik och teori hade vunnit mycket på att ha fler perspektiv, såsom exempelvis ett från det fria kulturlivet som har ett annat perspektiv på hur regionernas arbete med kulturpolitiken utförs. Detta innebär alltså att en nationell offentlig förvaltning kan inneha en överordnad roll med utgångspunkt i teori och policy medan SKR eller regionerna i sig samt representanter för det fria kulturlivet, antingen rikstäckande eller med regional anknytning, företräder perspektiv utifrån praktik. Detta är ett möjligt sätt att skapa deliberativa strukturer inom kulturlivet där organiserade kulturutövare ges möjlighet till inflytande i beslutsimplementeringsprocesser. Exakt hur kulturlivet skulle kunna organiseras i förhållande till detta återstår att se, men en sådan tanke pekar på behovet av möjligheten för kulturlivet att samordnas på bred front. En sådan frivillig och regionövergripande organisering skulle utöver att förstärka civilsamhällets delaktighet i dialoger om kultursamverkansmodellen och liknande även kunna verka för utökad samverkan inom kulturlivet. En sådan övergripande organisering skulle förslagsvis kunna verka bland annat genom att lyfta fram de dialoger som äger rum inom regionerna mellan offentlig förvaltning och civilsamhälle.

6.2 Regionalt och lokalt

Nedan diskuteras de granskade regionala kulturplanerna. Inledningsvis sker detta separerat under tre skilda rubriker för att senare övergå till övergripande och jämförande diskussion av kulturplanerna under en fjärde rubrik. Strukturen på resultatet utifrån de tre nivåerna – Regional vision och målsättning, Arbetssätt och Fokus-/Verksamhetsområden – kommer att användas för att strukturera delarna internt.

Region Gävleborg

Region Gävleborg har som kulturpolitisk målsättning att kulturen ska verka mer autonomt och ta större plats i samhället. Detta kan sammankopplas med formuleringen av kulturen som en dynamisk, utmanande och obunden kraft i de nationella kulturpolitiska målen. Kulturens och konstens frihet stipuleras som viktiga värden för regionen då en kultur på sina egna villkor bidrar till nya perspektiv, mötesplatser och social sammanhållning mellan människor. Att kulturen bidrar till regionens attraktivitet samt arbetstillfällen påpekas även som viktiga funktioner med denna. Vidare har regionen tydliga målsättningar kopplade till konstnärlig kvalitet, öppenhet och demokrati, hållbarhet och tillgång till kultur. Detta knyter an till de nationella kulturpolitiska målen, relaterat till att kulturpolitiken ska verka för konstnärlig kvalitet samt att kulturen ska ta sin utgångspunkt i yttrandefriheten. Målsättningen hos regionen har alltså en tydlig koppling till de nationella målen men kompletterar och vidareutvecklar dessa genom att inkludera ambitioner om transparens och hållbarhet. Regionen menar även att interregional och nationell kultursamverkan är eftersträvansvärt. Detta talar för att regionen är öppen för ett bredare förhållningssätt till kultur än att detta endast är en angelägenhet för varje enskild region.

Regionen arbetar med finansiering av kulturlivet på tre olika sätt: varaktiga regionala uppdrag, tidsbegränsade regionala uppdrag och utvecklingsprojekt. *Varaktiga regionala uppdrag* är att betrakta som tillsvidareuppdrag där utvärdering sker årligen och dialog är kontinuerlig. Vilka aktörer som innehar sådana uppdrag listas även i kulturplanen, vilket får ses som en stor styrka i förhållande till regionens målsättning om transparens. Hur en aktör ansöker om, inleder en dialog med regionen om eller mottar ett sådant uppdrag omnämns dock inte direkt annat än i de krav som en aktör relaterad till ett givet verksamhetsområde ska kunna uppfylla.

Tidsbegränsade regionala uppdrag ges för perioder om 1-3 år och omfattar uppdrag som utvecklar, prövar

eller sprider arbetssätt och verksamhetsformer. Dessa uppdrag är det regionen själv som tar initiativ till, det framgår av kulturplanen inte någon möjlighet för en aktör att söka om att få ett sådant uppdrag. Formellt sett betyder detta att regionen kan välja och vraka mellan aktörer utan vidare motivering då regionen reserverat möjligheten till att ta första steget. Att inleda en dialog med regionen om detta är dock möjligt men utan några som helst garantier för något. Så som detta är formulerat i kulturplanen står det i tämligen tydlig konflikt med transparensidealet.

Utvecklingsprojekt innebär att regionen ger bidrag för att genomföra särskilda projekt som ligger i linje med kulturplanen. Projekten avser en särskild insats men kan pågå under flera år. Hur denna process går till är dock ej specificerat i kulturplanen. Alltså är det av denna att döma oklart om aktörer kan ansöka om dessa och vilka kriterier som avgör om ett projekt beviljas. I all väsentlighet liknar beskrivningen av utvecklingsprojekt tidsbegränsade regionala uppdrag och gör sig därav föremål för precis samma kritik. Övergripande kan om dessa finansieringsformer väldigt lite sägas annat än att regionen finansierar uppdrag och projekt på bestämd och obestämd tid samt att urvalet av vilka som mottar finansiering inte framgår av kulturplanen. En styrka som dock tål att upprepas är att Region Gävleborg är oerhört tydliga med vilka aktörer som innehar varaktiga regionala uppdrag.

Fokus- och verksamhetsområden i regionen motsvarar väl Kulturrådets listade kulturområden som mottagare för verksamhetsstöd. Professionell bild- och formverksamhet har slagits samman med hemslöjd, biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet har delats upp i två punkter samt att regional enskild arkivverksamhet har slagits samman med museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete. Utöver detta har regionen även en särskild punkt för verksamhetsområdet crossmedia. Crossmedia angränsar det filmkulturella området hos Kulturrådet och åsyftar verksamheter som använder modern teknologi såsom VR, AR och MR i berättandet. Detta får sägas vara ett innovativt kulturområde och regionen positionerar sig tydligt i förhållande till samtida teknologisk utveckling och kulturutövande kopplat till detta. Regionen listar även vilka aktörer som innehar varaktiga regionala uppdrag här samt listar tydligt de långtgående krav som ställs på dessa. Det finns ett tydligt genomgående tema i detta. Inom alla områden, förutom kulturarv och kulturmiljö, bedriver regionen egen verksamhet som innehar varaktiga regionala uppdrag. Detta är alltså delar av kulturlivet som regionen har full-

ständig kontroll över vilket så klart leder till att de metaforiska armlängderna är mycket korta. Alltså får principen om armlängds avstånd i dessa fall anses tämligen svagt tillämpad. Detta är dock fullt möjligt då ingen exakt formulering av denna princip finns, men skulle en sådan princip ställa explicita krav är det möjligt att denna typ av verksamheter hade varit tvungna att bedrivas på andras sätt eller genom andra finansieringsformer.

Utöver detta innehar endast större etablerade institutioner varaktiga uppdrag från regionen, inga mindre kulturaktörer eller mindre föreningsförbund syns till bland dessa. Hälsinglands museum och Länsmuseet Gävleborg innehar dessutom två sådana uppdrag. Region Gävleborg utgör alltså ett fall där det finns goda skäl att misstänka att Kulturanalys Nordens (2018, 76) slutsats att huvuddelen av regionernas bidrag går till etablerade institutioner stämmer. Att regionen i huvudsak verkar rikta sin finansiering till egna verksamheter och institutioner kan ställas i relation till att det fria kulturlivet som formulering aldrig används i kulturplanen. De få gånger den ideella sektorn nämns i kulturplanen rör detta vad sektorn kan göra för regionen och inte tvärtom. I huvudsak framstår det fria kulturlivet och den ideella sektorn som tämligen osynliga i Gävleborgs kulturplan. Detta blir givetvis direkt problematiskt i förhållande till nationell och regional kulturpolitisk målsättning om ett obundet respektive fritt kulturliv. Kort sammanfattat riktar regionen sin finansiering i första hand till egna verksamheter och har överlag inga särskilt tydliga strukturer för att inkludera det fria kulturlivet i regionens kulturarbete.

Region Jämtland Härjedalen

Region Jämtland Härjedalen har som kulturpolitisk målsättning att kulturen ska vara mer tillgänglig och att deltagandet i denna ska bli större. Detta knyter an till det nationella kulturpolitiska målet att alla ska kunna delta i kulturlivet oavsett vem personen i fråga är. Regionen påtalar ett flertal instrumentella värden med kultur såsom att öka regionens attraktivitet och drivkrafter, men samtidigt är regionen väldigt tydlig med att kulturen har intrinsikala värden. Regionen listar även en rad målsättningar som löst kan kopplas till de nationella målen. Kulturplanen innehåller flera särskilda målsättningar om att nå barn och unga bättre, samt att öka antalet och förbättra förutsättningarna för professionella kulturskapare, som formuleras i kulturplanen. Kulturmiljö och kulturarv sätts i relation till turism och besöksnäringen varav dessa tillskrivs eftersträvansvärda instrumentella värden för regionen. Dessutom påtalar regionen normkritiskt

arbete för att främja jämlikhet och jämställdhet som en viktig målsättning. Flera av dessa målsättningar knyts dessutom till nätverkande och kompetenshöjande insatser. Regionen är av kulturplanen att döma överlag väldigt positivt inställd till olika samverkansformer, vilket även syns i regionens arbetssätt.

Regionen arbetar gentemot kulturlivet på två sätt: samverkan och finansiering. Samverkan påtalar regionen som en viktig kraft för att nå målen med kulturplanen och den kulturpolitiska visionen. Regionen menar vidare att samverkan bör ske mellan stat, regioner, kommuner och civilsamhälle. Med andra ord mellan det offentliga och civilsamhället. I detta syns en positiv tilltro till både samverkan som metod, till den vanliga människan och till de offentliga förvaltningarna. Denna typ av skrivelse kan utgöra grunden för den typen av frigörande åtgärder i förhållandet mellan det offentliga och det fria kulturlivet som påtalas i förhållande till det kulturpolitiska positionspapperet i diskussionen ovan (se sida 13). Finansieringsdelen består i delarna avtal och uppdrag, redovisning och utvärdering samt finansiering och utvärdering.

*Avtal och uppdra*g är regionens främst verktyg för att uppnå kulturplanens mål. Avtal sluts med regionala aktörer om att vissa uppdrag eller målsättningar ska utföras där övergripande målsättningar bryts ner till mätbara mål.

Redovisning och utvärdering innebär att mottagaren av ett uppdrag kvalitativt och kvantitativt visar på hur utförandet av uppdraget har fungerat och utförts. Redovisningen betraktas sedan av regionen och ett beslut om huruvida målsättningen uppnåtts fattas.

Finansiering och utvärdering berör de aktörer med vilka regionen sluter avtal och vilka mottar en finansiering som bestäms i avtalet. Denna finansiering kan komma såväl från kultursamverkansmodellen som ur regionens egen budget och riktas till institutioner, aktörer och föreningar. Övergripande finns ingen tydlig formell struktur rörande hur regionens finansiering av kulturlivet går till. Detta gör det oklart, av kulturplanen att döma, huruvida aktörer ansöker om finansiering eller om Region Jämtland Härjedalen, likt region Gävleborg, reserverar initiativrätten åt sig själv. Oavsett detta är det samma typ av godtycklighet och bristande transparens som återfinns här då det inte finns någon formalisering av kriterier eller processer genom vilken ansökan och beviljande ska passera. Dock har Jämtland Härjedalen inte skrivit fram en formulering som uttryckligen reserverar initiativrätten vilket åtminstone signalerar en mer välkomnande inställning till aktörer som söker finansiering. En möjlig synpunkt på det senaste resonemanget är att kulturpolitiken inte formulerar kriterier som en del i principen om armlängds avstånd. Men om så är fallet bör riktlinjer eller principer för kriterierna och processerna i det praktiska kulturförvaltningsarbetet utformas och redovisas. Att politiker inte ska styra hur medlen till kultur placeras betyder inte att denna process ska vara dold, tvärtom bör den av denna anledning vara än mer transparent för att visa på hur förvaltningarna går till väga för att fördela de offentliga medlen.

Region Jämtland Härjedalen har fyra explicita fokusområden: kultur och hälsa, digital delaktighet, nationella minoriteter och hållbarhet. Dessa kan ses som de områden av den kulturpolitiska målsättningen i regionen som ges särskild uppmärksamhet. *Digital delaktighet* och *nationella minoriteter* kan knytas till de nationella kulturpolitiska målen om delaktighet utan vidare omsvep. *Hållbarhet* är ett begrepp som regionen slår starkt på även tidigare i kulturplanen och avser med detta likväl ekologisk som social och ekonomisk hållbarhet. Detta knyts till de nationella miljömålen i Agenda 2030. *Kultur och hälsa* utgör det enda målet som regionen inte motiverar utifrån nationell policy. Dock menar regionen att det finns en stark koppling mellan kultur och hälsa, varav kulturens hälsofrämjande effekter bör dels etableras, dels nyttjas. Vikten av allas inkludering i kulturen betonas även utifrån detta perspektiv, varav en svag koppling till detta nationella kulturpolitiska mål görs.

Verksamhetsområden i regionen motsvarar väl Kulturrådets listade kulturområden som mottagare för verksamhetsstöd. Museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete har slagits samman med regional enskild arkivverksamhet och främjande av hemslöjd har kompletterats med design. Utöver Kulturrådets punkter förekommer även en särskild punkt om folkbildning och civilsamhället. Rörande punkten scenkonst är regionen tydligt inkluderande eftersom utöver typiska former såsom teater, musik och dans omnämns dessutom nycirkus och ”andra performative uttryck” (Region Jämtland Härjedalen 2018, 29). Regionen har egna verksamheter kopplade till flera av verksamhetsområdena, utöver detta förekommer en betydande rad institutioner bland de finansierade aktörerna. Dock förekommer även andra aktörer såsom hembygdsförbundet Heimbygda som organiserar 70 hembygdsföreningar med sammantaget ungefär 10 000 medlemmar, föreningen Härke konstcentrum som även samverkar med andra föreningar, konstföreningen Jämtlands Läns Konstförening, konstförbundet Sveriges konstföreningar Jämtland Härjedalen – som är en sam-

verkansorganisation för konstföreningar i regionen – samt dessutom den ideella föreningen Svensk form Jämtland. I detta utgör Jämtland Härjedalen ett exempel på att det inte bara är regionen själv och etablerade institutioner i regionen som mottar finansiering.

Hur medlen är distribuerade framgår inte av kulturplanen, men det är tydligt att medlen åtminstone i viss utsträckning når det fria ideella kulturlivets strukturer. I förhållande till verksamhetsområdet Folkbildning och civilsamhälle etableras inga mål och inga särskilda aktörer nämns. Detta kan tolkas som att regionen inte kan eller vill avgränsa detta område eller försöka styra det. Att regionen menar att dessa är oumbärliga delar av kulturlivet framgår dock tydligt. Region Jämtland Härjedalen har emellertid en tydlig brist i att det inte går att uttyda särskilt väl vilka aktörer som mottar regional finansiering. I vissa fall är detta explicit, i andra fall är det oklart om aktören bara omnämns som viktig i regionen eller om denna är regionalt finansierad.

Ett annat möjligt föremål för kritik i denna kulturplan är att målen och utvecklingsområdena ibland inkluderar specifika aktörer. En sådan specialformulering som omfattar en aktör skapar en automatisk exkludering av andra potentiella aktörer. Ett exempel som återkommer är stiftelsen Jamtli som har stöd av regionen i förhållande till

två verksamhetsområden: dels kulturarv och kulturmiljö – museum och arkiv, där en målsättning explicit omfattar stiftelsen, dels bild- och formkonst, där ingen specifik målformulering finns. Kort sammanfattat har regionen en positiv inställning till samverkan med andra aktörer och arbetar med kvalitativa dialoger relaterat till finansiering, dock går en betydande del av medlen till egna verksamheter, med enstaka undantag.

Region Västra Götaland

Region Västra Götaland har en kulturpolitisk målsättning som starkt sammankopplar kultur med demokrati som en del av samma fenomen. Detta talar för en syn på kultur som en del av det demokratiska samhället som inte kan separeras från samhället. Regionen har även en tydlig målsättning kring att samverka för att förstärka kulturlivet, vilket även syns kring många av de konkreta verksamhetsfinansieringarna i regionen. I de kompletterande dokumenten VG2020 och En mötesplats i världen stipulerar regionen tydliga målsättningar med tydliga likheter sinsemellan, varav endast målen från den senare presenteras: demokratisk öppenhet, konstnärlig kvalitet, social relevans, ekonomisk potential och regional profilering. Målen kan i huvudsak relateras till de nationella kulturpolitiska målen där demokratisk öppenhet relaterar både till demokratiidealet och yttrandefrihetsidealet, samt inkluderingsidealet. Även regionens mål om social relevans kan kopplas till inkludering och målet om ökat deltagande. Konstnärlig kvalitet kan kopplas till de nationella målen. Ekonomisk potential kan kopplas till professionalisering, vilket svarar mot uppdraget från Kulturrådet om att regionen ska stötta professionell kultur. Det sista målet får anses ha sitt ursprung i ett regionalt intresse. Utöver detta tydliggör VG2020 att regionen prioriterar kompetenshöjande insatser och globalt ansvarstagande. Det senare kan kopplas samman med hållbarhetsideal.

Regionen redogör för fyra delar i hur kulturnämnden arbetar: Cultural planning, rättighetsbaserat arbetssätt, nationella och regionala överenskommelser och kulturnämndens stödformer. *Cultural planning* beskrivs begränsat men är en metod som sätter fokus på kartläggning av resurser. Hur regionen använder denna metod är, som tidigare utpekat, högst oklart. *Rättighetsbaserat arbetssätt* innebär att arbetet utgår från ett regionalt policydokument med tydliga kopplingar till diskriminerings-grunderna. Syftet med dokumentet är att regionen aktivt ska arbeta mot olika former av diskriminering i kulturlivet. *Nationella och regionala överenskommelser* är ett konkret uttryck för regionens samverkan med andra aktörer,

vilket inte minst sker på en interregional nivå. Samtliga av de aktörer som regionen uppger sig ha sådan samverkan med genom överenskommelser är tunga institutioner och förvaltningar. *Kulturnämndens stödformer* innehåller ett antal olika stödformer som riktar sig till flera olika mottagare. Detta behandlas i ett separat stycke nedan där benämningarna är skapade inom ramen för denna studie med utgångspunkt i kulturplanen.

Kulturstrategiska utvecklingsstöd kan sökas av fria professionella kulturaktörer för utvecklingsinsatser vid ett tillfälle per år och stödet löper över tre år. Sökande ska vara arrangerande och producerande scener, kollektivverkstäder eller organisationer och nätverk. Detta stöd är direkt sökbart för de aktörer som motsvarar målgruppen.

Verksamhetsstöd till medlemsorganisationer riktas till organisationer som är betydelsefulla för kulturens infrastruktur i regionen. Detta stöd ges till centrumbildningar, lokalhållare och hembygdsförbund bland andra. Detta stöd är dock ej sökbart utan delas ut enligt särskilda kriterier, som ej listas i kulturplanen.

Organisationsstöd till ideella krafter innebär årsvis finansiering baserat på medlemsantal eller aktiviteter som utförs. Detta stöd är sökbart och löper tillsvidare. Dock kan endast kulturaktörer som är barn- och ungdomsorganisationer, pensionärsorganisationer, rörelseägda folkhögskolor eller studieförbund söka detta stöd. Projektstöd är sökbara och berör en lång lista möjliga typer av projekt (jfr. Region Västra Götaland 2015, 15). De två sista stödformerna är inte finansiella men berör andra typ av resurser som kan vara viktiga för kulturaktörer.

Stöd till enskild konstnärlig verksamhet innebär möjlighet till plats i en gästateljé eller ett residens samt utdelning av fyra priser och stipendier.

Kreaktor är ett webbverktyg för att främja möjlighet till nätverkande i regionen och som även fungerar som kunskapsbank för resurser, aktörer och utvecklingsprojekt. Verktyget är tänkt att främja samverkan i regionen.

Direkt finansiering kan alltså mottas genom fyra olika stödformer från regionen. Av dessa har två tydliga begränsningar. Verksamhetsstöd till medlemsorganisationer som är viktiga för den kulturella infrastrukturen i regionen är ej sökbart, det framstår snarare som att detta stöd utdelas på regionens initiativ. Organisationsstöd till ideella krafter är förvisso ett stabilt stöd över tid men det kan endast sökas av organisationer som svarar mot ålderskriterier eller som är en organisationstyp som ej inkluderar det fria kulturlivet. Detta lämnar alltså två möjliga stöd som finansiella möjligheter inom det fria kulturlivet om aktören inte svarar mot ålderskriteriet, varav båda är tidsbegränsade stöd. Stöden som under de förutsättningarna kan sökas är kulturstrategiskt utvecklingsstöd och projekt, varav det tidigare omfattar treårig finansiering och det senare omfattar finansiering för kortare projekt eller engångsinsatser. Med detta sagt finns det alltså en väldigt stark begränsning av vilka stöd som är sökbara för aktörer inom det fria kulturlivet i regionen, utifrån vad som framgår i kulturplanen.

Region Västra Götaland har åtta explicita fokusområden: Civilsamhälle, Barn och unga, Folkbildning och deltagandekultur, Besöksnäring, Festivaler, Arenor och Nätverk, Samverkansplattform för interkulturell dialog samt Kultur och hälsa. *Civilsamhälle* påpekas som en viktig del av kulturlivet och deltagandet i detta, varför regionen menar att detta bör uppmärksammas samtidigt som civilsamhällets förutsättningar stöttas. *Barn och unga* avser att öka tillgängligheten till kultur för barn och unga, vilket ligger i linje med de nationella kulturpolitiska målen samt FN:s konvention om barnets rättigheter. Inom ramen för detta ges barn särskilt fokus i regionens kulturpolitik, vilket även syns i andra delar av kulturplanen. Inom området *Folkbildning och deltagandekultur* ska insatser göras för att öka deltagandet i kulturlivet vilket kan kopplas till de nationella kulturpolitiska målen. *Besöksnäring* syftar till att öka regionens attraktivitet i förhållande till besökande, vilket framstår som ett mål sprunget ur regionalt intresse. Kring detta område samverkar regionen med Turistrådet Västsverige.

Festivaler ges särskild uppmärksamhet i regionen då dessa utgör tillfällen för fler och nya människor att engagera sig i kulturlivet samt att det stöttar föreningar i regionen då många festivaler drivs av sådana. Dessa syften med fokusområdet kan sammankopplas med deltagande i de nationella kulturpolitiska målen. Dessutom bidrar festivaler till gemenskap och identitet i rurala miljöer, menar regionen. *Arenor och nätverk* innebär att satsa på nya mötesplatser och nätverk för kulturutövare, vilket både avser digitala och fysiska sådana. Detta innebär att utöka tillgänglighet samt skapa förutsättningar för utökad deltagande i kulturlivet, vilket kan kopplas till de nationella målen. *Samverkansplattform för interkulturell dialog* syftar till att motverka diskriminering, etnocentrism och rasism. Kultur i denna mening framstår som kopplad till etnicitet, vilket är en avvikande användning av begreppet gentemot huvuddelen av kulturplanen. Detta

kan sammankopplas med de inkluderingsperspektiv som återfinns i de nationella kulturpolitiska målen. *Kultur och hälsa* sammankopplas av regionen och är även i detta fall, i likhet med Jämtland Härjedalens kulturplan, ett mål som inte motiveras av de nationella policydokumenten denna studie betraktat.

Verksamhetsområdena i Västra Götaland avviker delvis från Kulturrådets listade kulturområden som mottagare för verksamhetsstöd. Scenkonstområdet har delats in i tre delområden: dans, musik och teater. En direkt följd av detta är att varje område är smalare och tillsammans erbjuder de inte samma bredd som paraplybegreppet scenkonst. Bild och form har även delats upp i områdena samtida konst respektive arkitektur, form och design, där alltså arkitektur och design uttryckligen inryms. Biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet har delats upp i litteratur respektive bibliotek. Museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete har ingen direkt motsvarighet men närmast detta ligger området natur och kulturarv. Filmkulturell verksamhet, främjande av hemslöjd och regional enskild arkivverksamhet förekommer dock med direkta motsvarigheter i kulturplanen. Region Västra Götaland tar sig tydligare frihet i sin tolkning av vilka verksamhetsområden som ska finansieras enligt uppdraget från Kulturrådet än de andra två regionerna gör. Tendensen att dela upp områden kan ses som både en styrka och svaghet, där spets kan utgöra möjlighet att bättre stötta och engagera sig i kulturområdet samtidigt som fler kulturformer kan tänkas falla mellan stolarna. Region Västra Götaland är tämligen otydlig med vilka aktörer som mottar finansiering och det är svårt att avgöra utifrån kulturplanen vem som mottar pengar och vad för typ av organisationer det är fråga om. Detta har krävt lite kompletterande eftersökningar för att närmare utreda vart regionens kulturbidrag tar vägen. I huvudsak är de aktörer som regionen lyfter fram i kulturplanen en del av regionen, ägda av regionen eller etablerade kulturinstitutioner. Detta är ytterligare ett exempel på bekräftelse av Kulturanalys Nordens slutsats att regional finansiering i huvudsak går till institutioner. Direkt avvikande mot detta är exempelvis Musikcentrum som är en medlemsorganisation och hemslöjdsområdet som drivs i huvudsak av civilsamhällets krafter men vars regionfinansiering är oklar. Återkopplande är det oklart vad regionen menar med medlemsorganisation (se sida 54). Regionen har dock en omfattande mängd samverkan kring institutioner man äger och stöttar med framför allt Region Halland men även Göteborgs kommun. Samverkan i bred mening kring exempelvis arkiv förekommer med Riksarkivet och länsstyrelsen. Kort sammanfattat samverkar regionen med många kring kulturområdena men finansieringen tenderar i huvudsak att gå till de egna verksamheterna.

De tre kulturplanerna

Vision och målsättning har en stark gemensamhetsprägel i att alla tre regioner tydligt lutar sig mot de nationella kulturpolitiska målens ideal om deltagande och demokrati. Alla tre har även målsättningen att öka regionens attraktivitet, vilket inte baseras på de nationella målen utan troligen snarare regionala intressen. Gävleborg sticker ut, då man inte endast vill öka deltagandet utan även vill att kulturen ska ta större plats i samhället. Region Gävleborg är dessutom tydliga med att öppenhet är en målsättning, vilket även syns i regionens kulturplan som utan motstycke är tydligast i vad man faktiskt finansierar. Även Västra Götaland har demokratisk öppenhet som målsättning, vilket framstår som ett utvecklingsområde då kulturplanen är den mest vaga av de tre gällande vad som finansieras med regionala medel. Jämtland Härjedalen lyfter fram normkritiskt arbete som en viktig målsättning och även om de övriga kulturplanerna innehåller angränsande formuleringar så är Jämtland Härjedalen överlägset tydligast med detta, exempelvis genom att begreppet normkritik faktiskt används i kulturplanen. Samtliga regioner pekar på likväl intrinsikala som instrumentella värden av kultur, men Västra Götaland går definitivt längst i sin syn på kultur som intrinsikalt värdefull. Detta genom att kulturen ses som omöjlig att separera från det demokratiska samhället. Alltså är inte kulturen en funktion för det demokratiska samhället, utan en del i just detta.

Rörande arbetssätt är det svårt att göra en helhetsbedömning av två anledningar: Synen på transparens varierar stort och formuleringen av kulturplanerna är åtminstone lika varierande:

Gävleborg är oerhört transparent i vilka aktörer som mottar varaktig finansiering i regionen och vilka kriterier som ska mötas. Detta bland annat genom att regionens medel inte är formellt sökbara utan endast tillgängliga genom initiativ från regionen. En kulturaktör kan dock inleda en dialog med regionen om detta, men utan formella strukturer som stöd. Kraven framstår dock som skräddarsydda efter de aktörer som upprätthåller varaktiga stöd, varför frågan vilka kriterier som urvalet görs med här förblir obesvarad. Frånsett finansiering omtalas hur regionen arbetar för att stärka kulturlivet väldigt begränsat.

Region Jämtland Härjedalen är tydliga med att det är dialog som är vägen till att motta finansiering, men reserverar sig ingen ensamrätt i att ta initiativ till finansiering. Däremot är Jämtland Härjedalen tämligen otydliga i vad man faktiskt finansierar. Normkritik omnämns som viktigt i hur man arbetar övergripande och utöver finansiering är även samverkan ett verktyg som regionen framhåller som viktigt för att uppnå kulturplanens mål. Sådan samverkan vill regionen ska äga rum mellan det offentliga och civilsamhället vilket i teorin öppnar upp för ett större inflytande för kulturlivet på den förda kulturpolitiken.

Region Västra Götaland nämner fyra typer av arbetssätt i kulturplanen: Cultural planning, rättighetsbaserat arbetssätt, nationella och internationella överenskommelser samt finansiering. Den första är en vagt beskriven akademiskt grundad metod som regionen använder i sitt arbete, precis hur framgår ej. Det rättighetsbaserade arbetssättet omfattar policyarbete mot diskriminering i kulturlivet. Nationella och internationella överenskommelser åsyftar ett liknande tema som Jämtland Härjedalen gör med samverkan. Skillnaden är dock att Västra Götaland med detta endast verkar rikta sig till etablerade institutioner och andra delar av det offentliga. Västra Götaland har helt klart de mest utvecklade finansieringsformerna i sin kulturplan, där flera variationer förekommer med varierande omfattning och tilltänkta mottagare. Detta är även den enda av de tre regionerna som har formella strukturer som möjliggör sökandet av finansiellt stöd och presenterar dessa i kulturplanen. Västra Götaland är dock den region som är mest vag kring var finansieringen hamnar då detta ofta inte framgår av kulturplanen. Övergripande kan dock en sak sägas: Regionerna arbetar väldigt olika för att lösa samma uppgift vilket troligen skapar stora hinder för möjligheten till interregionala samarbeten som inte tar sin utgångspunkt hos regionerna.

Fokusområden är något inte alla kulturplaner innehåller. Detta förekommer inte i Gävleborgs kulturplan varav denna inte kommer att betraktas utifrån detta. Region Jämtland Härjedalens kulturplan innehåller fyra områden som framstår som övergripande i förhållande till alla verksamhetsområden. Region Västra Götalands innehåller däremot åtta områden som inte vänder sig lika tydligt till en bredd av verksamhetsområden. Detta känns igen från regionens uppdelning av verksamhetsområden i mindre beståndsdelar än vad Kulturrådets listade områden innehåller. En möjlig förklaring till varför Region Västra Götaland gör detta ligger i dess storlek. En tydligare uppdelning möjliggör specialiseringar och att arbetet delas upp på särskilda parter och enheter på ett annat sätt än vad bredare formuleringar innebär. Det faktum att regionen är så pass mycket större än Jämtland Härjedalen och Gävleborg motiverar sannolikt även uppfattningen som leder till det mer spridda fokuset. Annorlunda uttryckt är det fler kockar i det Västra Götaländska köket.

Verksamhetsområden innehåller däremot alla tre kulturplaner och alla utgår tydligt från Kulturrådets skrivelse om kultursamverkansmodellen. Gävleborg och Jämtland Härjedalen ligger tämligen nära Kulturrådet och gör enstaka andra kategoriseringar av motsvarande kulturinnehåll. Västra Götaland gör här däremot ett mycket tydligare eget arbete där paraplyet scenkonst styckas till tre delar och flera andra kategorier sorteras om. Ett problem som uppstår i detta är att scenkonst är uppenbart bredare än vad dans, musik och teater är sammantaget (*jfr.* Kulturrådet 2020a; Region Jämtland Härjedalen 2018, 29; Region Gävleborg 2018, 40). För att konkretisera frågan: Var ryms exempelvis kontemporär cirkus och andra performativa scenuttryck? Dessa variationer gör det svårt för utomstående att förstå vad som faktiskt ryms inom begreppen i de regionala planerna. Nationellt gemensamma kategorier hade möjligen kunnat bidra till en mer uniform och överskådlig hållning. Dock finns risken med detta att nivån av generalisering ökar och att strukturerna bakom vad som ses som kultur blir segare och mindre anpassningsbara för nya kulturella uttryck. En sådan sak skulle rimma illa med de nationella kulturpolitiska målen kopplade till förnyelse och utveckling.

En ytterligare diskrepans som redan har tangerats är hur verksamhetsområdena förhåller sig till aktörer inom dessa. Gävleborg är väldigt tydliga med vilka som innehar varaktiga uppdrag och vad som krävs av dessa. Kraven

däremot är långtgående och framstår som anpassade efter vilka aktörer som innehar uppdrag. Jämtland Härjedalen och Västra Götaland är båda två tämligen diffusa kring vilka som innehar regionala uppdrag och vad som krävs av dessa. Samtidigt är dessas krav formulerade som målsättningar och därmed som något att sträva mot för kulturaktörer inom respektive område. I vissa fall framstår de till och med som generella för hela området och visar mer på vad regionen har att arbeta med.

Det genomgående temat för alla tre regioner är dock, i likhet med vad Kulturanalys Norden finner, att regionerna i huvudsak finansierar etablerade institutioner och inte det fria kulturlivet. Vidare går en betydande del av regional finansiering till regionernas egna verksamheter, vilket även kan bidra till uteslutningsmekanismer rörande offentliga medel till det fria kulturlivet. Detta kan ses som problematiskt i förhållande till de nationella kulturpolitiska målen om mångfald och ökat deltagande.

6.3 Utifrån frågeställningar

Nedan diskuteras de tre frågeställningarna, inklusive hjälpfrågeställningar, under separata rubriker. Frågeställningarna ställs i huvudsak i förhållande till det övergripande resultatet av den jämförande fallstudien. Exempel på företeelser och diskrepanser illustreras dock genom de tre kulturplanerna.

6.3.1 Frågeställning 1, 1.1 och 1.2

1. Vilka möjligheter till finansiering finns genom svenska regioner?

Denna fråga kan förstås i två delar och genom det blir svaret mer stringent, varav denna enkla indelning kommer att göras för att sedan slås samman till ett svar på frågeställningen. Den första delen av frågan är huruvida det alls finns möjlighet att få finansiering genom svenska regioner. Regionerna Gävleborg, Jämtland Härjedalen och Västra Götaland finansierar alla tre kultur i olika former. Varaktigt sett finns denna möjlighet inte i Gävleborg för ideella kulturaktörer inom det fria kulturlivet, om vi extrapolerar utifrån vilka som mottar varaktiga bidrag i regionen. Då regionen endast ger varaktiga uppdrag på egna initiativ blir även slutsatsen av kulturplanens formuleringar att en sådan finansiering inte kan räknas med om inte regionen är intresserade. I regionerna Jämtland Härjedalen och Västra Götaland finns dock exempel på ideella kulturaktörer och medlemsorganisationer som mottar varaktig finansiering. Uppdragen på tidsbegränsad basis finns inte lika tydligt redogjort för i någon kulturplan, men sannolikheten att alla tre omfattas ökar. Svaret på denna fråga är alltså att möjlighet till varaktig finansiering för ideella kulturorganisationer inom det fria kulturlivet verkar finnas i vissa regioner.

Den andra delen av frågan berör hur möjligheterna ser ut. Varaktig finansiering verkar vid första anblick endast vara möjligt att uppnå i Västra Götaland, där det finns tydliga bidragsformer som är varaktiga. Dessa ställer dock krav på utövarnas ålder eller exkluderar aktörer utanför folkbildningen. Finansiering kan även ges till aktörer som bedöms viktiga för den kulturella infrastrukturen regionalt, men detta stöd är ej sökbart. Däremot finns utvecklingsstöd och projektstöd som kan sökas i regionen, vilket kan vara en väg för att etablera en sådan position för en ideell kulturorganisation. I Region Jämtland Härjedalen finns endast stöd att söka som motsvarar specifika mål eller är tidsbegränsade. Dock utesluter detta inte möjligheten att en målsättning som uppfylls tillsvidare kan utgöra grunden till varaktig finansiering,

men detta står definitivt inte bortom tvivel. Då det finns exempel på åtminstone en ideell kulturaktör som har varaktig finansiering i regionen bör det alltså finnas en väg för motsvarande aktörer att nå samma finansiering. Sammantaget innebär detta att det varierar stort och att det är väldigt olika möjligheter och krav som möter kulturaktörer i de tre regionerna. Detta talar för en brist i jämlikheten för ideella kulturaktörer i landet, där geografisk hemvist även kan vara avgörande för huruvida finansiellt stöd för kulturutövandet är möjligt.

1.1 Vilka finansiella förutsättningar finns för riksorganisationer inom det fria kulturlivet och deras respektive regioner och distrikt att organisera sig?

För riksorganisationers möjlighet att organisera sig i de undersökta regionerna blir svaret angränsande det på frågeställning 1. Det beror åter igen på vilken av regionerna frågan ställs om. Dock kan påtalas att Riksteatern, som är en riksorganisation med distrikt som motsvarar regionerna, upprätthåller finansiering i samtliga undersökta regioner. Av detta kan slutsatsen dras att det inte verkar vara omöjligt. Riksteatern är dock en anrik och väletablerad organisation som i det relevanta sammanhanget snarare har drag av institution än ideell kulturorganisation, varför jämförelserna med yngre och mindre väletablerade organisationer bör hållas försiktiga. Påståendet att Riksteatern är en institution utifrån denna studies begreppsram bör ej ses som banbrytande.

Jämtland Härjedalen och Västra Götaland uttalar sig positivt om att bygga nätverk och samverkan, vilket talar för att det kan finnas möjlighet till dialog. Västra Götaland har även ett särskilt utvecklingsstöd riktat till det fria professionella kulturlivet som kan sökas av nätverksorganisationer på 3-årsbasis. Region Gävleborg har även ett utvecklingsprojektstöd som verkar fungera motsvarande och som sträcker sig över flera år. I denna region finns även 1-3-åriga projekt som kan användas till utveckling, prövning och spridning av verksamhetsformer och arbetssätt. Dessa måste dock regionen ta initiativ till. Region Jämtland Härjedalen har en mer dialogbetonad utgångspunkt och menar att finansiering kan ges enligt avtal utifrån specifikt framtagna målsättningar som kontinuerligt utvärderas.

Sammanfattningsvis finns det alltså inte en enda möjlighet eller ansökansprocess som en riksorganisation kan lämna in till regionerna eller gå igenom, utifrån denna studies resultat. I samtliga fall ska ansökan ligga i linje med den regionala planen och olika processer används för att pröva ansökan om olika finansieringsformer. Detta innebär så klart ett omfattande arbete för en organisation som finns över hela landet om de kulturplaner som

inte studerats kan antas följa samma varierande mönster. Alternativt kräver det tämligen omfattande kunskaper om hur en ansökan ska skrivas för att kunna accepteras för varje distrikt eller region av riksorganisationen. Detta blir sannolikt även ett återkommande arbete för organisationen eller distrikten.

Alla tre fallstudierna pekar på att det finns få, om ens några, möjligheter för det fria kulturlivets riksorganisationer med deras respektive regionala organisationer att kunna söka stöd. Även om det vore möjligt att erhålla stöd regionalt är förutsättningarna fundamentalt olika beroende på vilken region som avses. Detta talar, som tidigare nämnt, för en brist i jämlikheten för ideella kulturaktörer i landet där geografisk hemvist kan vara avgörande för huruvida finansiellt stöd för kulturutövandet är möjligt.

1.2 Vilka finansiella förutsättningar finns för samverkansstrukturer mellan riksorganisationer inom det fria kulturlivet samt deras respektive regioner och distrikt?

Denna frågeställning handlar om huruvida det finns möjlighet för strukturer som verkar mellan organisationer att upprätthållas med regionala medel. Frågan kan även betraktas utifrån huruvida det är möjligt för riksorganisationer att motta bidrag för att upprätthålla dessa strukturer eller att skapa mellanorganisatoriska strukturer som upprätthåller sig själva. Om organisationerna själva ska upprätthålla strukturerna är det möjligt att de undersökta regionerna kan godkänna projekt- och utvecklingsstöd för att bedriva sådan verksamhet. Detta avser dock endast tillfälliga stöd och skapar därmed svårigheter för kontinuitet. Region Västra Götaland har exempelvis ett sökbart stöd för nätverk som en eller flera av de samverkande parterna skulle kunna söka. Svaret på detta liknar i alla avseenden svaret på frågeställning 1.1.

Alltså varierar det från region till region huruvida detta är möjligt och hur ansökansprocessen ser ut vilket innebär samma utmaningar som ovan. Om avsikten är att upprätthålla en mellanorganisatorisk struktur blir frågan omedelbart vem som ska vara mottagare av stödet och därmed vem som söker det. Det finns ingenting i kulturplanerna som antyder att detta vore möjligt även om en starkt positiv inställning till samverkan uttrycks. Utifrån detta perspektiv förefaller det paradoxalt nog som mer sannolikt att regional finansiering skulle vara lättare att erhålla för riksorganisationers distrikt. Detta antagande baserar sig på resonemanget att samverkan mellan riksorganisationer skapar en starkare infrastruktur i regionens kulturliv, vilket ger direkt incitament för regionen att stötta en sådan utveckling. Detta utgör dock endast spekulation på ett övergripande plan då det finns lite i kulturplanerna som uttryckligen talar om detta. Oavsett är det en viktig poäng att det uppstår en variation i denna möjlighet utifrån i vilken region samverkan ska äga rum och hur dennas kulturplan är formulerad.

6.3.2 Frågeställning 2 och 2.1

2. Skapar bidragsstrukturerna och ansökningsformerna en ojämlikhet i kulturlivet exempelvis genom att även små aktörer omfattas av samma formella struktur som stora?

Den mest uppenbara utmaningen i förhållande till en nationellt jämlik kulturpolitik avseende finansiering är den geografiska. Hur strukturen för finansiellt stöd ser ut varierar stort mellan de tre undersökta regionerna, där varaktiga uppdrag inte i alla regioner kan sökas av det fria kulturlivets organisationer och tidsbegränsade eller projektuppdrag fordrar uppfyllandet av olika kriterier. Gävleborg har långtgående och breda krav kopplade till sina varaktiga uppdrag medan Jämtland Härjedalen och Västra Götaland framstår som att de har målsättningar i förhållande till kulturformerna i bredare mening, det vill säga att varje enskild aktör behöver svara mot dessa. Vilka finansieringsformer som existerar i dessa två regioner är dock inte uniformt. Västra Götaland har specialiserade stöd avsedda för särskilda syften och organisationer medan Jämtland Härjedalen tydligare utgår från dialog och bedömning från fall till fall.

Det finns även en tydlig ojämlikhet mellan små och stora aktörers möjlighet att motta finansiering. Faktumet att Gävleborg endast varaktigt finansierar etablerade institutioner och sina egna verksamheter medan Jämtland Härjedalen och Västra Götaland i huvudsak finansierar motsvarande verksamheter talar sitt tydliga språk om hur finansieringen fungerar i praktiken. Samtliga stöd som en etablerad institution i teorin kan söka kan även små organisationer söka och vice versa. Det verkar alltså inte finnas några särskilda stöd i förhållande till mindre aktörer i någon av de tre kulturplanerna. Detta kan här betraktas utifrån två förhållningssätt gällande jämlikhet.
Det första förhållningssättet kan betecknas som lika tillgång och innebär att alla oavsett vilka de är ska svara mot samma krav och kriterier. Alltså har alla samma tillgång till att ansöka om stöd. Ett sådant jämlikhetsperspektiv lägger fokus på jämlikhet i möjligheten att söka.

Detta förhållningssätt skulle även kunna beskrivas som det teoretiska förhållningssättet och skulle i sammanhanget innebära att en jämlik struktur medför att alla organisationer inom samma verksamhetsområde kan söka samma stöd. Problemet är dock att det redan finns en tydlig ojämlikhet i kulturlivet där vissa organisationer upprätthåller stora mängder resurser och kompetenser för att kunna säkra finansiering. I förlängningen innebär en struktur baserad på lika tillgång att nuvarande ojämlikhet, där större aktörer har bättre förutsättningar att kunna möta kraven än mindre sådana, bevaras. Det bör dock göras tydligt att denna ojämlikhet inte innebär att det är helt omöjligt för mindre organisationer att kvalificera sig för finansiering.

Det andra förhållningssättet kan betecknas lika möjlighet och innebär att oavsett organisationens storlek så ska en sådan ha möjlighet att faktiskt motta finansiering. Detta förhållningssätt lägger fokus på vad som händer efter ansökningsprocessen och alltså vem som faktiskt mottar finansiering. Detta förhållningssätt skulle även kunna betecknas som det praktiska förhållningssättet. Ett lika möjlighets-förhållningssätt innebär att de befintliga ojämlikheterna utmanas och att mindre aktörer får förbättrade förutsättningar för att kunna kvalificera sig för finansiering. Ett exempel på hur detta skulle kunna fungera är att jämföra med skolvärldens pysparagraf, nämligen att mindre organisationer kan få undantag från vissa kriterier eftersom det är omöjligt för en mindre organisation att möta dessa. En annan del av att anta ett lika möjlighets-förhållningssätt skulle vara att hjälpa mindre organisationer med kompetensutveckling i förhållande till att söka offentliga medel. En annan nödvändig åtgärd skulle vara att göra samtliga stödformer formellt sökbara då initiativrätt reserverad för regionen innebär att regionens intressen föregår kulturlivets.

Två logiska, om än inte definitiva, följder av detta är att regionen kommer att finansiera bekanta aktörer då detta kräver mindre arbete med efterforskning samt att regionen i sin kulturpolitik möjligen redan har en bekant aktör i åtanke när kulturplanens utgångspunkter utformas. En aktör som inte är bekant för regionen kan regionen rimligen inte ha i åtanke på ett sådant sätt. En större regional aktör har generellt bättre förutsättningar att vara bekant för regionen, vilket talar för bättre möjlighet för en sådan. Den andra logiska följden är att regionen kommer att samarbeta med färre stora aktörer hellre än fler små då det är lättare att samordna ett fåtal. Det är helt enkelt rationellt utifrån ett effektivitetsperspektiv. Däremot talar det för ett mer singulärt och

monolitiskt kulturliv i motsats till den nationella målsättningen om ett pluralistiskt sådant. Med detta förtydligat framstår det som rimligt att fastslå att reserverad initiativrätt för regionen bidrar till ett ojämlikt kulturliv.

Sammantaget kan möjligheterna att söka finansiering för små och stora aktörer vara jämlika utifrån ett lika tillgång-förhållningssätt, men inte alls jämlika utifrån ett lika möjlighets-förhållningssätt. Annorlunda uttryckt: Alla organisationer inom en verksamhetsform oavsett storlek kan ha lika tillgång till att söka ett finansiellt stöd, däremot har inte alla dessa organisationer lika möjlighet att faktiskt motta ett sådant stöd.

2.1 Om så, på vilket sätt påverkar dessa strukturer förutsättningar?

Denna förfördelning till större aktörer innebär en strukturell fördel för redan etablerade och stora organisationer som innehar uppdrag i en region. Om detta bryts ner i ekonomiska incitament skapas alltså starkare incitament för etablerade organisationer att fortsätta existera och möjligen bredda sin verksamhet medan incitamenten motverkar nya och mindre organisationer, då dessa är mindre sannolika att motta finansiering. Att det dessutom är enklare för regionerna att arbeta med ett fåtal stora organisationer än en mångfald av små blir ett incitament riktat till regionen, med samma strukturella innebörd för kulturlivet som föregående.

Sammantaget innebär detta att om det finns en förfördelning till stora aktörer, vilket föregående delfrågeställning pekar på, så finns det en struktur som talar för en minskad mångfald och möjligen i förlängningen en singularitet i kulturlivet. Detta under förutsättning att denna struktur inte aktivt motarbetas på varje nivå inom svensk förvaltning. De nationella kulturpolitiska målen stipulerar förvisso att mångfald ska prägla det svenska samhällets utveckling. Men när samtliga nivåer i den svenska förvaltningen i huvudsak finansierar etablerade institutioner, enligt Kulturanalys Norden, talar det för att detta har stannat vid en plattityd. För att uppnå önskad effekt skulle en sådan ambition behöva formaliseras på så vis att finansiering når fler mindre organisationer.

Sammanfattningsvis innebär detta att trots att det finns en nationell ambition om mångfald i förhållande till kulturlivet så talar de incitament som i praktiken uppstår för ett kulturliv med få stora aktörer, istället för ett flertal mindre.

6.3.3 Frågeställning 3

3. Hur inkluderas olika kulturformer i kulturplanerna?

Detta är en komplex fråga att besvara då det är väldigt svårt att definiera exakt vad som är kultur och vad som inte är kultur. Kulturrådets listade kulturområden kan vara en rimlig utgångspunkt då dessa har tydlig bredd och inte är konstruerade på så vis att varje område är exkluderande mot angränsade kulturformer. Gävleborg och Jämtland Härjedalen listar kategorier av verksamhetsformer som bär tydliga likheter med Kulturrådet. Det sker inga vidare avgränsningar och samtliga av Kulturrådets kategorier finns inkluderade. Utöver dessa tillför Region Gävleborg även crossmedia, som åsyftar berättande med modern teknik såsom VR och AR, vilket tyder på att Gävleborg prioriterar att motsvara uppdraget från Kulturrådet samtidigt som regionen anser det viktigt att inkludera fler och bredare kulturformer i kulturplanen.

Jämtland Härjedalen gör liknande, där folkbildning och civilsamhälle utgör en kategori utöver vad som motsvarar Kulturrådets listade kulturområden. Denna kategori är tydligt skild från andra i kulturplanen då inga aktörer eller utvecklingsområden nämns i förhållande till detta. Dessutom kopplar regionen ihop verksamhetsområdet slöjd med design, vilket breddar området.

Västra Götaland skapar dock avgränsningar i sin kulturplan genom uppdelningen av större kategorier i mindre sådana. Scenkonst delas upp i dans, teater och musik vilket innebär att andra uttryck som en bredare kategori skulle kunna omfatta marginaliseras, åtminstone genom ett osynliggörande. Dock inför Västra Götaland även bredare delar i vissa kategorier, exempelvis sammankopplas formdelen i bild- och form med arkitektur och design, vilket breddar denna kategori.

Sammanfattningsvis motsvarar regionernas kulturplaner i huvudsak Kulturrådets lista över verksamhetsformer, med enstaka undantag. De är dock inte utformade som Kulturrådets lista, utan varje region har sina egna sammansatta kategorier över verksamhetsområden.
I förhållande till denna frågeställning bör även ett kritiskt perspektiv anläggas mot Kulturrådets lista över verksamhetsformer. Denna är bred och omfattar många olika kulturformer, men den utgör inte en definitiv monolitisk sanning av vad som är kultur och inte. Naturen i en sådan listning är att inkludera vissa kulturformer, vilket ger den direkta

följden att andra exkluderas. Kulturrådet definierar dock vad kulturpolitiken ska finansiera i regionerna, varav den i förlängningen innebär ett utpekande av vilka kulturformer som ska ges finansiellt stöd för att överleva. Det är mycket möjligt att det finns ett flertal olika kulturformer som denna lista stänger ute och på så vis osynliggör och marginaliserar. En möjlig sådan är media, som inte avser nyhetsmedia, vilket kan betraktas som kultur. Youtubekreatörer, spelskapare och andra typer av datorbaserade kulturskapare syns inte i Kulturrådets definition av skapande.

Gävleborg bryter tydligt mot detta genom att ha ett verksamhetsområde för crossmedia. Men detta leder tillbaka till det oundvikliga hindret för att på ett konstruktivt sätt fortsätta denna diskussion, vilket är en större ideologisk fråga som även ställer relationen mellan kulturpolitiken och kulturen på sin spets: Vad är och vad är inte kultur? Den kulturpolitiska hållningen är inte en neutral sida av detta utan en mäktig kraft för att definiera vad som inkluderas i begreppet och inte. Dessutom garanterar inte existensen av en kulturform som kan omfatta ett visst kulturellt uttryck att detta uttryck omfattas och ses som en del av kulturen.

Avslutningsvis kan även Kulturrådets krav om att medlen i kultursamverkansmodellen riktas till professionella aktörer problematiseras. Detta då indelningen av kulturaktörer i professionell och annan medför en dimension som skär igenom hela fältet oavsett kulturformer. I praktiken kan mycket väl resultatet av detta vara att det finns vissa etablerade kulturformer som uppbär finansiering och därmed har bättre förutsättningar att verka professionellt, medan andra kulturformer ställs utanför dessa förutsättningar.

I sin tur leder detta till ett cirkelresonemang om vilka aktörer som kan motta finansiering, då tidigare finansieringar kan ha bidragit till att professionalisera vissa aktörer vilket gör att de även nu kan motta stöd. Nya aktörer som inte haft den förutsättningen möter här alltså ett moment 22 i förhållande till professionalitet då förutsättningen för att vara professionell är att motta finansiering eller betalning.

7. Slutsatser

Inledande kan de likheter som finns mellan regionernas kulturplaner betraktas och efter detta kan de skillnader som studien noterat påvisas. Genomgående innehåller alla tre kulturplaner målsättningar och visioner, arbetssätt och verksamhetsområden som på något sätt redogörs för. Utöver detta har två av planerna även fokusområden, alltså områden relaterat till kulturen som regionen avser att uppmärksamma under kulturplanens period. De delar som har störst gemensamma drag är målsättningar och visioner samt verksamhetsområden, men även här förekommer betydande skillnader.

En region presenterar större delen av sina målsättningar och visioner i separata dokument medan två har dessa som del i kulturplanerna. Att verksamhetsområdena presenteras på liknande sätt bottnar förmodligen i uppdraget från Kulturrådet där varje region åläggs att inkludera vissa områden i sina kulturplaner. Det finns dock betydande skillnader även i denna del där vilka områden som faktiskt presenteras varierar betydande i formuleringar. Utöver detta varierar transparensen gällande vilka kulturaktörer som innehar regionala uppdrag stort mellan planerna. En region redogör uteslutande för vilka som har varaktiga uppdrag inom denna, medan två snarare omnämner aktörer som har detta på ett sätt som inte framstår som definitivt. Alltså är det oklart om fler aktörer med varaktiga regionala uppdrag finns eller inte.

Samtliga regioner har även finansieringsformer riktade till kulturlivet, men dessa varierar i hur de är utformade och huruvida de är sökbara eller inte. De kulturplaner som granskats presenterar tre fullständigt olika förutsättningar. Huruvida dessa stödformer lämpar sig för riksorganisationer och samverkan mellan dessa är något oklart, men det finns inga stöd som verkar vara utformade med dessa i åtanke. Dock förekommer stöd till riksorganisationer i samtliga regioner, varav möjligheten för detta verkar finnas i vissa fall. Stöd för samverkan mellan riksorganisationer verkar även vara teoretiskt möjligt utifrån kulturplanerna då inget motsäger detta, men då på projektbasis snarare än varaktiga uppdrag. En av de tre regionerna blir däremot svår att säga något vidare om i detta fall, då finansiering från denna inleds genom kvalitativ dialog och inte en specifik ansökan om ett visst projektmedel. I de två andra regionerna är det ytterligare annorlunda strukturer som möter läsaren av kulturplanerna, där en region indelar stöden efter varaktighet och en har tydligt specialiserade stöd avsett för vissa typer av uppdrag och aktörer.

Strukturerna kring finansiering motverkar inte ojämlikhet, varav de indirekt verkar för att upprätthålla en existerande ojämlikhet i vem eller vilka som mottar offentliga medel. Det är genomgående samma kravbild som möter såväl större som mindre organisationer i kulturplanerna – huruvida detta gäller den regionen som betonar kvalitativ dialog är dock svårt att säga. Under dessa förhållanden är det lättare för en större organisation att möta kraven då specialisering och kompetens för att kvalificera eller ansöka om medel har större utrymme att kunna utvecklas eller inkluderas i dessa. Dessutom skapar strukturerna som sådana incitament för regionerna att hellre samarbeta med färre stora aktörer än ett flertal små, ur effektivitets- och enkelhetssynpunkt. De stora välkända organisationerna har dessutom bättre förutsättningar för att vara kända för regionerna, varav de sannolikt har bättre förutsättningar för att inkluderas i regionens arbete. Geografiskt sett skapas en tydlig ojämlikhet då regionerna arbetar mycket olika med finansiering av kulturlivet.

Regionerna är i huvudsak bra på att i kulturplanerna inkludera Kulturrådets listade kulturformer. Enstaka undantag i formuleringar förekommer dock och tenderar där att skapa smalare kulturformer än vad Kulturrådets formuleringar innebär. Detta är så klart särskilt problematiskt i förhållande till mer marginaliserade kulturformer. Det kulturpolitiska axiom som Kulturrådet bygger upp genom att lista kulturformer innebär förvisso att en stor del av kulturlivet i teorin inkluderas i form utifrån ett nationellt perspektiv. Men detta skapar också ramar som i sig samtidigt motverkar den regionala variationen i synen på kultur, vilket kan vara likväl en styrka som en svaghet. Ur ett kritiskt perspektiv kan Kulturrådets listade kulturformer även sägas vara tämligen traditionella, då det inte finns några vidare omfattande inslag av kulturformer som är nya i samtiden. Dessutom tillför dimensionen om professionella aktörer som kan motta bidrag respektive andra vidare problem för kulturlivets utveckling. Summerande verkar denna del av Kulturrådets arbete ha en konserverande effekt på förutsättningarna.

Avslutningsvis kan en sammankoppling med Ideell kulturallians rapport Bottendöd eller kulturell glöd? (Ardelius 2019) vara på sin plats. Ardelius (a.a., 3-5) pekar på att i vissa regioner har dialogen förbättrats och positiv samverkan för båda parter mellan institutioner och fria aktörer uppstått, möjligen som en direkt eller indirekt följd av kultursamverkansmodellen. Modellen kan även ha resulterat i att samverkansorganisationer i kulturlivet höjt rösten och åstadkommit dialog genom detta. Dock

pekas det ut att det finns tydliga utmaningar för att denna utveckling ska fortsätta och ske i bred nationell kontext. Ardelius menar att de fria kulturaktörerna vill bli betraktade som jämbördiga parter av de offentliga förvaltningarna och de vill även se en ökad transparens i beslutsprocesserna. Utöver detta önskas även förstärkta möjligheter till dialog. Ardelius studie för Ideell kulturallians räkning resonerar helt klart med denna studies slutsatser, då ökad möjlighet till inflytande respektive finansiering utgör olika sidor av samma mynt.

7.1 Vidare frågeställningar

De studerade kulturplanerna varierar stort, givetvis vore det intressant att undersöka fler kulturplaner för att se om det framkommer mönster i hur kulturplanerna utförs. Skulle det exempelvis kunna finnas tre arketyper för hur en kulturplan i Sverige utformas? Vidare vore det även intressant att betrakta skillnaden mellan kulturplanerna inom kultursamverkansmodellen och Stockholms kulturstrategi, som inte utgör en del av kultursamverkansmodellen. Kulturfestivaler i Västra Götalands kulturplan utmärker sig, vilket skulle kunna peka på relevansen i att jämföra synen på och möjligheten för sådana ur ett regionalt komparativt perspektiv. Detta arbete skulle sannolikt vinna på att utgå från kulturplanerna men även på att ta in fler perspektiv för att visa på vad som faktiskt arrangeras och vilka teoretiskt möjliga stödstrukturer en potentiell festivalarrangör möts av i de olika regionerna.

Det vore även intressant att undersöka perspektiv och satsningar relaterade till interkulturell dialog, vilket omnämns i alla tre kulturplaner men på olika sätt och i tydligt varierande omfattning. Detta relaterar mer till en policyfråga, varför en sådan sak skulle kunna begränsas till att studera ett smalare fokus men i fler kulturplaner. Västra Götaland ger ut ett stöd till organisationer som är viktiga för regionens kulturella infrastruktur, som i stort återspeglar Kulturrådets stöd till centrala amatörkulturorganisationer (CAKO). Det vore även intressant att titta på hur Kulturrådets stöd är vidare konstruerat samt om och hur detta återspeglas i regionernas kulturarbete. En ytterligare fråga kan relateras till filmområdets särskilda förutsättningar där de nationella förutsättningarna utreds för att sedan jämföras med regionala för att beskriva hur de nationella utgångspunkterna korrelerar med regionala och lokala sådana. Dessutom skulle riksorganisationernas uppfattningar kring möjligheten att föra dialog med institutioner och offentlig förvaltning kunna undersökas.

8. Referenser

Ahlbäck Öberg, Shirin. 2003. Förvaltning och revision. I Mattson, Ingvar & Peterson, Olof (red.). *Svensk författningspolitik*. Stockholm: SNS Förlag

Ardelius, Gunnar. 2019. *Bottendöd eller kulturell glöd?*. Hämtad 2020-10-15 från http://ideellkultur.se/wp-content/uploads/2019/12/Bottendo%CC%88d-eller-kulturell- glo%CC%88d.tryck_-1.pdf

Ax - kulturorganisationer i samverkan. 2020. Slutrapport för projektet: En starkare regional närvaro. Hämtad 2020-10-20 från https://www.axkultur.se/projekt/en- starkare-regional-narvaro/

Beardsley, Monroe C. 1958. Aestethics: Problems in the philosophy of criticism. Harcourt: Brace & World Inc.

Dahlberg, Susanna. 2019. *What is the length of an arm? How "arm's length distance" is used in art and cultural politics in Sweden today*. Master thesis. Göteborgs universitet: Handelshögskolan.

Konstnärernas Riksorganisation. 2020. 8. Stärk arbetet med konstnärlig frihet, en armlängds avstånd och fristäder. Hämtad 2020-10-05 från http://kro.se/node/125

Kulturanalys Norden. 2018. Kulturpolitisk styrning. Ansvarsfördelning och reformer inom de nordiska ländernas kulturpolitik under 2000-talet. Hämtad 2020-10-03 från https://kulturanalys.se/wp-content/uploads/2018/04/Kulturpolitisk-styrning_webb.pdf

Kulturdepartementet. 2018. *Regeringens politik för mer kultur i hela landet.* Hämtad 2020-08-11 från https://www.regeringen.se/artiklar/2018/06/regeringens-politik-for- kultur-i-hela-landet/

Kulturrådet. 2020a. *Om kultursamverkansmodellen*. Hämtad 2020-08-11 från https://www.kulturradet.se/i-fokus/kultursamverkansmodellen/om- kultursamverkansmodellen/

Kulturrådet. 2020b. *Kultursamverkansmodellen – Uppföljning av kulturområdenas årliga bidrag 2010–2018.* Hämtad 2020-10-05 från http://www.e- magin.se/paper/zk8g9bgt/paper/1#/paper/zk8g-9bgt/31

Myndigheten för kulturanalys. 2019a. *Kulturanalys 2019. En lägesbedömning i relation till de kulturpolitiska målen*. Hämtad 2020-10-05 från https://kulturanalys.se/wp- content/uploads/2020/09/kulturanalys-2019_webb-20200921.pdf

Myndigheten för kulturanalys. 2019b. *Kulturens geografi. Tillgång till kulturutbud i landets kommuner.* Hämtad 2020-10-05 från https://kulturanalys.se/wp- content/uploads/2020/09/Kulturens_geografi2_webb.pdf

Nationalencyklopedin. 2020. Institution. Hämtad 2020-10-13 från https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/institution

Regeringskansliet. 2011. *FN:s konventioner om mänskliga rättigheter.* Hämtad 2020-09-03 från https://www.regeringen.se/contentassets/d6d5653029e14e338a4b86f5f4b 34c6b/fns-konventioner-om-manskliga-rattigheter

Region Gävleborg. 2018. *Regional kulturplan Gävleborg 2019–2021.* När konstens och kulturens egenvärde möter samhällsutveckling. Hämtad 2020-09-24 från https://www.regiongavleborg.se/globalassets/kultur/regional-kulturplan-gavleborg/regional- kulturplan-gavleborg-2019-2021.pdf

Region Jämtland Härjedalen. 2018. *Kulturplan 2019–2022.* Hämtad 2020-09-24 från https://www.regionjh.se/download/18.3ab73f37167a990b586129/1544795123559/region_jh_ kulturplan.pdf

Region Västra Götaland. 2005. *Vision Västra Götaland. Det goda livet.* Hämtad 2020- 09-24 från https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/28338/Vision%20V%c3%a4stra%20G%c3%b6taland%20-%20Det%20goda%20livet.pdf?a=false&guest=true

Region Västra Götaland. 2012. *En mötesplats i världen. Kulturstrategi för Västra Götaland 2012-*. Hämtad2020-09-24 från https://www.kulturivast.se/sites/default/files/en_motesplats_i_varlden_-_vastra_gotalands_kulturstrategi.pdf

Region Västra Götaland. 2013. Västra Götaland 2020. *Strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014–2019* (RUP). Hämtad 2020-09-24 från https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/28389/V%c3%a4sta%20G%c3% b6taland%202020%20-%20strategi%20f%c3%b6r%20tillv%c3%a4xt%20och%20utveckling.pdf?a=false&guest=true

Region Västra Götaland. 2015. *Västra Götalands kulturplan 2016–2019*. Hämtad 2020-09-24 från https://www.vgb.nu/wp-content/uploads/2019/08/Regionalkulturplan-2016-2019.pdf

Sanne, Johan. U.Å. Kulturinstitutionen, styrelsen och huvudmännen. En upptäcktsresa till åtta världar. Hämtad 2020-10-13 från https://www.framtidenskultur.se/sanne.pdf

SKR. 2015. *Kulturpolitiskt positionspapper.* Hämtad 2020-08-11 från https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7585-251-5.pdf

Strandberg, Urban. 2003. I Mattson, Ingvar & Peterson, Olof (red.). *Svensk författningspolitik*. Stockholm: SNS Förlag

NEXUS

Projekt Nexus är ett samverkansprojekt som ägs av RUM – Riksförbundet Unga Musikanter och som genomförs i samarbete med Kontaktnätet, SUB – Riksförbundet För Subkultur och Ung Media Sverige. Projektet är finansierat av Allmänna Arvsfonden och pågår under perioden 2019 – 2022. Under dessa tre år arbetar projektet med att utveckla och testa samverkansstrukturer för det fria och ideella kulturlivets demokratiska organisationer, såväl på lokal och regional som nationell nivå.

Projektets målgrupper är unga och personer i alla åldrar med funktionsvariationer. Ett viktigt mål för projektet är att möjliggöra för att fler ska kunna finna vägar in till de demokratiskt burna folkrörelserna, att kunna bryta isolering och utanförskap och få utlopp för engagemang och kreativitet.

Modellen som projektet arbetar med har arbetsnamnet Nexus (av ne͞cto: 'knyta', 'sammanfläta'). Nexus-modellen har tidigare testats på föreningsnivå och testas i projektet på förbundsnivå men tar sin utgångspunkt i individens förutsättningar och engagemang. Tanken med Nexusmodellen är i grunden enkel: att finna samverkans- och samordningsvinster och identifiera behov med minsta gemensamma nämnare.

Att göra detta kan alltså verka enkelt på papperet, men i praktiken kan det finnas stora utmaningar i att möjliggöra samverkan, i form av exempelvis strukturer eller brist på stöd, information, resurser eller kunskap. Det är avgörande för demokratin och för ett kulturliv för alla att civilsamhället har förutsättningar för att kunna samverka. Då behövs att dessa strukturer uppbär adekvata resurser samt har forum och metoder som fungerar väl. Nexus-modellen kan vara en av lösningarna för att möta utmaningarna.

Mer information om projektet finner ni via:
www.rum.se
www.kontaktnatet.se
www.ungmedia.se
www.subkulturer.se

KONTAKTNÄTET
RIKSORGANISATION FÖR IDEELLA KULTURFÖRENINGAR

RUM
RIKSFÖRBUNDET UNGA MUSIKANTER

[sub]
Riksförbundet För Subkultur

UM
UNG MEDIA SVERIGE

MED STÖD FRÅN ALLMÄNNA ARVSFONDEN

NEXUS